

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 20. september 2023
(OR. en)

13215/23

ECOFIN 902
FIN 937
UEM 250

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	19. september 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 545 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE Taaste- ja vastupidavusraha rakendamise edasised sammud

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 545 final.

Lisatud: COM(2023) 545 final

Brüssel, 19.9.2023
COM(2023) 545 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise edasised sammud

Sisukord

Akronüümid	4
1. Kokkuvõte.....	5
2. Ülevaade taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise olukorrast	8
2.1. Ülevaade riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise olukorrast.....	8
2.2. Maksetaotluste hindamise suurem läbipaistvus.....	19
2.3. Taaste- ja vastupidavusrahastu kohaste eesmärkide ja sihtidega seotud meetmete muutmine	21
2.4. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamine	21
2.5. Ülevaade taaste- ja vastupidavusrahastu rahastamise olukorrast	27
2.6. Kontrollid ja auditid taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisel	28
2.7. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisest teavitamine ja läbipaistvus	31
3. Rahastu toetus taaste- ja vastupidavusrahastu eesmärkide saavutamiseks	41
3.1. Rahastu toetus rohepöörde edendamiseks (st 1. sammas).....	42
3.2. Rahastu toetus digipöörde edendamiseks (st 2. sammas).....	47
3.3. Rahastu toetus aruka, kestliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks (st 3. sammas)	53
3.4. Rahastu toetus sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamiseks (st 4. sammas)	57
3.5. Rahastu toetus tervishoiu ning majandusliku, sotsiaalse ja institutsioonilise vastupidavuse edendamiseks, sealhulgas kriisiks valmisoleku ja kriisile reageerimise suutlikkuse suurendamiseks (st 5. sammas)	63
3.6. Rahastu toetus järgmise põlvkonna, laste- ja noortepoliitikale, nagu haridus ja oskused (st 6. sammas).....	70
3.7. Rahastu panus sotsiaalpoliitikasse, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse ning laste ja noorte valdkonda	75
3.8. Piiriüleste ja mitut riiki hõlmavate projektide toetamine	81
3.9. Panus riigipõhiste soovitude rakendamisse	85
4. REPowerEU	87
4.1. REPowerEU peatükkides sisalduvad meetmed	87
4.2. REPowerEU rahastamine	91
5. Järeldus	95

Joonised

Joonis 1. Edusammud varem (2020. aasta esimesest kvartalist kuni 2023. aasta esimese kvartalini) täitmisele kuulunud eesmärkide ja sihtide saavutamisel	12
Joonis 2. Edusammud edaspidi (2023. aasta teisest kvartalist kuni 2024. aasta teise kvartalini) täitmisele kuuluvate eesmärkide ja sihtide saavutamisel	12
Joonis 3. Edusammud reformide ja investeringutega seotud eesmärkide ja sihtide saavutamisel	12
Joonis 4. Edusammud eesmärkide ja sihtide saavutamisel taaste- ja vastupidavusrahastu sammaste kaupa	13
Joonis 5. Hilinenud eesmärkide ja sihtide liik	14
Joonis 6. Ühiste näitajate saavutamisel tehtud edusammude hetkeseis.....	16
Joonis 7. Primaarenergia aastase tarbimise säästu muutumine (MWh aastas).....	16
Joonis 8. Toetatavate ettevõtete arvu muutumine	17
Joonis 9. Haridust või koolitust saama asunud osalejate arvu muutumine	17
Joonis 10. Makse peatamise protsess	19
Joonis 11. Suurimate toetussummade lõppsaajate jaotumine liikmesriikide kaupa	32
Joonis 12. Enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja toetussumma jagunemine meetmete vahel kuue poliitikasamba kaupa	33
Joonis 13. Taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite jaotumine poliitikasammaste kaupa	37
Joonis 14. Rohepööret toetavate kulutuste jaotumine poliitikavaldkondade kaupa	38
Joonis 15. Kliimaeesmärkide toetamise osakaal taaste- ja vastupidavuskava eraldises	39
Joonis 16. 1. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud	40
Joonis 17. Digipööret toetavate kulutuste jaotumine poliitikavaldkondade kaupa.....	43
Joonis 18. Digieesmärkide toetamise osakaal taaste- ja vastupidavuskava eraldises.....	44
Joonis 19. 2. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud	44
Joonis 20. Arukat, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu toetavate kulutuste jaotumine poliitikavaldkondade kaupa.....	48
Joonis 21. 3. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud	49
Joonis 22. Sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust toetavate kulutuste jaotumine poliitikavaldkondade kaupa.....	52
Joonis 23. 4. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud	53
Joonis 24. Tervishoidu ja vastupanuvõimet toetavate kulutuste jaotus poliitikavaldkondade kaupa	58
Joonis 25. 5. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud	59
Joonis 26. Järgmise põlvkonna poliitikat toetavate kulutuste jaotus poliitikavaldkondade kaupa	65
Joonis 27. 6. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud	65

Joonis 28. Taaste- ja vastupidavusrahastu sotsiaalkulutuste osakaal sotsiaalvaldkonna peamiste kategooriate kaupa	69
Joonis 29. Nende meetmete osakaal (%), mis keskenduvad vastuvõetud taaste- ja vastupidavuskavades soolisele võrdõiguslikkusele.....	70
Joonis 30. 2019.–2020. aasta riigipõhiste soovituste rakendamise praegune tase	78
Joonis 31. 2019.–2022. aasta riigipõhiste soovituste rakendamine: järjestikused iga-aastased hinnangud võrreldes rakendamise praeguse seisuga.....	78

Tabelid

Tabel 1. Maksetaotluste menetlemine.....	9
Tabel 2. Ülevaade taaste- ja vastupidavusrahastu raames esitatud maksetaotluste rakendamise olukorrast	10
Tabel 3. Selliste reformide ja investeeringute eesmärkide ja sihtide arv ja mediaanperiood, mille teatatud rakendamistähtaeg on edasi lükatud või ettepoole toodud	14
Tabel 4. Ülevaatlik tabel muudetud riiklike taaste- ja vastupidavuskavade ning REPowerEU peatükkide esitamisest.....	21
Tabel 5. Õiguslikud alused, mida liikmesriigid oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavade muutmiseks kasutasid.....	22
Tabel 6. Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 18 kohase tagastamatu rahalise toetuse muutumine	22
Tabel 7. Liikmesriikide taotletud laenud 31. augusti 2023. aasta seisuga	23
Tabel 8. Mitut riiki hõlmavad projektid, mis on seotud rohepöörde samba meetmetega	75
Tabel 9. Mitut riiki hõlmavad digiprojektid.....	76
Tabel 10. Vastuvõetud REPowerEU peatükkide sisu ülevaade	80
Tabel 11. Täiendav tagastamatu toetus liikmesriigi kohta	84
Tabel 12. Brexitiga kohanemise reservi (BAR) eraldiste ümberpaigutamine	85

Akronüümid

BAR	Brexitiga kohanemise reserv
CIDs	nõukogu rakendusotsused
COVID-19	koroonaviirushaigus-19
CSRs	riigipõhised soovitusel
ECEC	alusharidus ja lapsehoid
EFC	majandus- ja rahanduskomitee
EPLOs	Euroopa Parlamendi bürood
HKS	heitkogustega kauplemise süsteem
EUR	euro (€)
MWh	megavatt-tund
NGEU	taasterahastu „NextGenerationEU“
R&I	teadusuuringud ja innovatsioon
RES	taastuvad energiaallikad
RRF	taaste- ja vastupidavusrahad
RRPs	riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad
VKEd	väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad
TSI	tehnilise toe instrument

1. Kokkuvõte

Kaks ja pool aastat pärast taaste- ja vastupidavusrahastu käivitamist on rahastul jätkuvalt keskne roll Euroopa Liidu meetmetes, millega suurendatakse liikmesriikide majanduse vastupanuvõimet. Alates viimase aastaaruande avaldamisest (märts 2022) on majanduslik ja geopoliitiline olukord märgatavalt muutunud. Venemaa provotseerimata agressioon Ukraina vastu tõi 2022. aastal kaasa energiahindade järsu tõusu, mis näitas Venemaa fossiilkütustest sõltuvusega seotud haavatavust ning tõstis inflatsiooni tasemele, mida ei ole nähtud aastakümneid ja mis tekitas paljudele leibkondadele elukalliduskriisi.

Sellega seoses pidi taaste- ja vastupidavusrahastu nende uute probleemide lahendamiseks kohanema ja tuginema kahe aasta jooksul selle uuendusliku tulemuspõhise vahendi rakendamisel saadud kogemustele. Praegu on kätte jõudmas rahastu lühikesest kestusaja keskpunkt ja käesolevas aruandes antakse ülevaade selle rakendamisel ja arendamisel tehtud edusammudest alates taaste- ja vastupidavusrahastu määruse¹ vastuvõtmisest 2021. aasta veebruaris kuni kõnealuse määruse muutmiseni 2023. aasta veebruaris, kui lisati riiklikele taaste- ja vastupidavuskavadele REPowerEU peatükid,² ning viimaste maksete tegemiseni kuni 1. septembrini 2023.

Käesolevast aruandest nähtub, et suurt edu on saavutatud i) taaste- ja vastupidavusrahastu jätkuval rakendamisel, ii) rahastu läbipaistvuse suurendamisel ja iii) ELi finantshuvide kaitsmisel kontrolli- ja audititegevuse tõhustamise kaudu.

Arvestades taaste- ja vastupidavusrahastu lühikesest kestusest tulenevaid rangeid piiranguid, edeneb selle rakendamine hästi. 1. septembriks 2023 oli komisjonile laekunud 31 maksetaotlust 19 liikmesriigilt ja komisjon oli välja maksnud 153,4 miljardit eurot. Nõukogu on andnud kõikide liikmesriikide esialgsete kavade kohta positiivse hinnangu. Peale selle on nõukogu juba andnud positiivse hinnangu neljale REPowerEU peatükki sisaldavale läbivaadatud kavale ja komisjonil on pooleli 16 läbivaadatud kava hindamine. Aruandes esitatakse palju üksikasjalikke näiteid taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatud konkreetsete reformide ja investeringute kohta, mis toetavad taaste- ja vastupidavusrahastu määruses määratletud kuut poliitikasammast, sealhulgas rohe- ja digipööret.

Samal ajal aitab komisjon liikmesriikidel lahendada rakendamisel esinevaid probleeme seal, kus need esile kerkivad. Mõnel liikmesriigil on rahaliste vahendite haldamisega raskusi, mis on osaliselt tingitud haldussuutlikkuse probleemidest või kitsaskohtadest investeerimises. Teistel liikmesriikidel on keeruline rakendada algselt kavandatud taaste- ja vastupidavuskavasid muutunud majandusolude, näiteks kõrge inflatsiooni või tarnetes esinevate kitsaskohtade tõttu. Komisjon toetab kõiki liikmesriike rakendamise kiirendamisel ja oma kavade läbivaatamisel, muu hulgas tehnilise toe instrumendi kaudu³.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

³ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument_et.

2023. aastal tegi komisjon suurt tööd selle nimel, et suurendada rahastu rakendamise selgust ja läbipaistvust. 21. veebruaril 2023 avaldas komisjon oma metoodika, mis käsitleb i) eesmärkide ja sihtide rahuldava täitmise hindamist ning ii) eesmärgi või sihi täitmata jätmise korral peatatud maksete summade arvutamist. Täna avaldab komisjon koos käesoleva aruandega raamistiku selliste võimalike olukordade lahendamiseks, kus liikmesriik on komisjoni poolt algselt rahuldavalt täidetuks hinnatud eesmärke ja sihte hiljem muutnud.

Lisaks peavad liikmesriigid taaste- ja vastupidavusraha määruse muudatuste kohaselt avaldama teavet 100 suurima taaste- ja vastupidavusraha vahendite lõppsaaja kohta. Komisjon esitas ruttu vajalikud suunised ja palus liikmesriikidel need andmed võimalikult kiiresti kättesaadavaks teha ja neid kaks korda aastas ajakohastada ning konsolideeris taaste ja vastupidavuse tulemustabelis avaldatud teavet. Seda teavet kasutatakse ka taaste- ja vastupidavusraha rahastatud projektide kaardi koostamiseks: kaart avaldati esimest korda 9. märtsil 2023 ja mida on sellest saadik regulaarselt ajakohastatud. Kõik need elemendid koos suurendavad märkimisväärselt vastutust komisjoni otsuste eest, mis kaasneb taaste- ja vastupidavusraha rakendamisega.

Võttes muu hulgas arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Kontrollikoja soovitusi, tugevdas komisjon 2023. aastal veelgi oma kontrolliraamistiku stabiilsust, et anda lisakindlus taaste- ja vastupidavusraha vahendite korrapärase kasutamise ja liidu finantshuvide tõhusa kaitse kohta. 1. septembriks 2023 oli komisjon läbi viinud 14 eesmärkide ja sihtide riskipõhist järelauditit eesmärgiga saada täiendav kinnitus selle kohta, et liikmesriigi esitatud teave nende täitmise kohta on õige (2022. aastal seitse ja 2023. aastal seitse). Pärast veendumist selles, et liikmesriikide kontrollisüsteemid olid taaste- ja vastupidavuskavade hindamise ajal liidu finantshuvide kaitseks piisavad, viis komisjon läbi ka liikmesriikide süsteemide 27 auditit (2022. aastal 16 ja 2023. aastal seni 11) ning 2023. aasta lõpuks on ta kõiki liikmesriike vähemalt ühe korra auditeerinud. Alates 2023. aastast on erilist tähelepanu pööranud liikmesriikide kohustustele täita riigihanke- ja riigiabieskirju vastavalt taaste- ja vastupidavusraha määruse artikli 22 lõike 2 punktile a. Kõnealuse kontrolliraamistiku põhjal taaste- ja vastupidavusraha kohta koostatav kinnitav avaldus on alates 2022. aastast täielikult kooskõlas teiste peadirektoraaide esitatavate kinnitavate avaldustega.

Varsti algab taaste- ja vastupidavusraha kestusaja teine pool. Rahastu on tõestanud, et selle abil suudetakse motiveerida struktuurireformide tegemist, võimendada investeeringute mõju ja säilitada piisaval tasemel paindlikkus muutuvate oludega kohanemiseks. Need saavutused põhinevad rahastu olulisel tulemuspõhisel elemendil, mille kohaselt väljamaksed on seotud reformide ja investeeringute järkjärgulise rakendamisega kokkulepitud eesmärkide ja sihtide kaudu. Need saavutused ei oleks olnud võimalikud ilma liikmesriikide isevastutuse ja otsusekindluseta viia ellu oma taaste- ja vastupidavuskavad ega ilma selliste institutsioonide nagu Euroopa Parlament ja Euroopa Kontrollikoda või sotsiaalsete ja kohalike sidusrühmade panuseta.

Töö ei ole aga kaugeltki lõpule viidud ja ees ootab keeruline rakendamisperiood. Riiklike kavade pooleliolevas läbivaatamises tulevad kasuks seni saadud ulatuslikud kogemused, mis

aitavad vahendi rakendamist kiirendada. Rakendamise suurem läbipaistvus, kava „REPowerEU“ lisavahendid ja keskendumine liikmesriikide haldussuutlikkuse realiseerimisele loovad tingimused rakendamise täiendavaks kiirendamiseks 2024. aastal ja hiljem, kuni 2026. aasta lõpuni.

2. Ülevaade taaste- ja vastupidavusraha rakendamise olukorrast

Käesolevas aruandes on üksikasjalikult tutvustatud taaste- ja vastupidavusraha rakendamise olukorda (2. jagu), rahastu panust taaste- ja vastupidavusraha eesmärkidesse (3. jagu) ja olukorda seoses REPowerEU peatükkidega (4. jagu). Lisas on esitatud riigipõhised teabelehed iga taaste- ja vastupidavuskava edusammude kohta.

Kui ei ole täpsustatud teisiti, põhineb käesolevas aruandes esitatud teave vastuvõetud kavade sisul (mida komisjon on hinnanud), liikmesriikide poolt kuni 2023. aasta aprillini esitatud andmetel (kooskõlas nende kohustusega esitada kaks korda aastas aruanne), taaste- ja vastupidavuse tulemustabeli⁴ andmetel (1. septembri 2023. aasta seisuga) ja rahastu rakendamises kuni 1. septembrini 2023 toimunud muutustel⁵.

2.1. Ülevaade riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise olukorrast

Taaste- ja vastupidavuskavade vastuvõtmine

Alates viimase aastaaruande avaldamisest 1. märtsil 2022 on nõukogu vastu võtnud viis ülejäänud nõukogu rakendusotsust, mis käsitlevad Bulgaaria ja Rootsi (4. mail 2022), Poola (17. juunil 2022), Madalmaade (4. oktoobril 2022) ning Ungari (16. detsembril 2022) riiklike taaste- ja vastupidavuskavasid. Komisjon hindas iga kava kiiresti ühetaolisel ja läbipaistval viisil, järgides taaste- ja vastupidavusraha määruse artikli 19 lõikes 3 sätestatud 11 kriteeriumi. Hindamisprotsessi käigus tegi komisjon liikmesriikidega tihedat koostööd, et hindamine oleks põhjalik. Komisjon aitas liikmesriikidel esitada ambitsioonikad kavad, mis sisaldavad selgeid ja realistlikke eesmärke ja sihte, mille abil jälgida kavade rakendamise jooksul nende edenemist. Nüüd, mil kõik riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad on heaks kiidetud ja vastu võetud, suunatakse tähelepanu kavade rakendamisele ja pooleliolevale läbivaatamisele.

Tegevuskord

Komisjon on seni allkirjastanud tegevuskorra 24 liikmesriigiga. Kooskõlas taaste- ja vastupidavusraha määrusega on nendes kahepoolsetes kokkulepetes täiendavalt täpsustatud järelevalve ja koostöö üksikasju ning rakendamisega seotud aspekte. Lisaks on tegevuskorras üksikasjalikumalt kirjeldatud iga eesmärgi ja sihi kontrollimehhanismi ning vajaduse korral sisaldavad need täiendavaid järelevalvemeetmeid kava rakendamise jälgimiseks. Läbipaistvuse soodustamiseks teeb komisjon tegevuskorrad kättesaadavaks oma veebisaidil⁶.

Tegevuskorra sõlmimine ja allkirjastamine on taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise peamised sammud. Kuigi allkirjastatud tegevuskorrad ei ole eelmaksete

⁴ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=et.

⁵ Käesoleva aastaaruande 3. jaos esitatud andmed kajastavad Eesti ja Prantsusmaa viimaseid riiklike taaste- ja vastupidavuskavasid, mis võeti vastu vastavalt 16. juunil 2023 ja 14. juulil 2023, kuid mitte 14. juulil 2023 vastu võetud Malta ja Slovakkia viimaseid kavasid, sest nende kahe liikmesriigi andmed ei olnud veel täielikult kättesaadavad.

⁶ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/country-pages_et.

saamiseks vajalikud, on need eeltingimus selleks, et asjaomane liikmesriik saaks esitada oma esimese maksetaotluse. Olenevalt liikmesriigi riiklikust raamistikust võib tegevuskorra sõlmimise protsess mõnel juhul kesta kauem kui teisel. 1. septembri 2023. aasta seisuga oli tegevuskorra lõpuleviimine pooleli või selle allkirjastamine ees ootamas ainult kolmel liikmesriigil (Madalmaad, Saksamaa, Ungari)⁷.

Maksetaotlused

1. septembriks 2023 oli komisjonile laekunud 31 maksetaotlust 19 liikmesriigilt ja komisjon oli välja maksnud 153,4 miljardit eurot. See summa sisaldab kuni 31. detsembrini 2021 taaste- ja vastupidavusrahaastust tehtud 56,6 miljardi euro väärtuses eelmakseid 21 liikmesriigile. Liikmesriikidele väljamakstud kogusummast on 106,3 miljardit eurot tagastamatu toetus ja 47,1 miljardit eurot laenu. Tabelites 1 ja 2 antakse ülevaade liikmesriikide esitatud maksetaotlustest ja komisjoni vastavatest väljamaksetest, mis on tehtud pärast positiivse hinnangu andmist asjaomase maksetaotlusega hõlmatud eesmärkidele ja sihtidele.

Tabel 1. Maksetaotluste menetlemine⁸

	Taotletud summa	Eesmärkide ja sihtide arv	Esitamise kuupäev	Maksekuupäev
Hispaania	10 miljardit eurot	52	11. november 2021	27. detsember 2021
Prantsusmaa	7,4 miljardit eurot	38	26. november 2021	4. märts 2022
Kreeka	3,6 miljardit eurot	15	29. detsember 2021	8. aprill 2022
Itaalia	21 miljardit eurot	51	30. detsember 2021	13. aprill 2022
Portugal	1,1 miljardit eurot	38	25. jaanuar 2022	9. mai 2022
Horvaatia	700 miljonit eurot	34	15. märts 2022	28. juuni 2022
Slovakkia	398,7 miljonit eurot	14	29. aprill 2022	29. juuli 2022
Hispaania	12 miljardit eurot	40	30. aprill 2022	29. juuli 2022
Rumeenia	2,6 miljardit eurot	21	31. mai 2022	27. oktoober 2022
Läti	201 miljonit eurot	9	17. juuni 2022	7. oktoober 2022
Itaalia	21 miljardit eurot	45	29. juuni 2022	8. november 2022
Küpros	85 miljonit eurot	14	28. juuli 2022	2. detsember 2022
Bulgaaria	1,37 miljardit eurot	22	31. august 2022	16. detsember 2022
Horvaatia	700 miljonit eurot	25	19. september 2022	16. detsember 2022
Portugal	1,8 miljardit eurot	20	30. september 2022	8. veebruar 2023
Kreeka	3,56 miljardit eurot	28	30. september 2022	19. jaanuar 2023
Sloveenia	49,6 miljonit eurot	12	20. oktoober 2022	20. aprill 2023
Slovakkia	708,8 miljonit eurot	16	25. oktoober 2022	22. märts 2023
Hispaania	6 miljardit eurot	29	11. november 2022	31. märts 2023
Tšehhi	928,2 miljonit eurot	37	25. november 2022	22. märts 2023
Leedu	542 miljonit eurot	33	30. november 2022	10. mai 2023
Taani	301,5 miljonit eurot	25	16. detsember 2022	26. aprill 2023
Rumeenia	2,8 miljardit eurot	51	16. detsember 2022	Komisjoni esialgne hinnang vastu võetud
Malta	52,3 miljonit eurot	19	19. detsember 2022	8. märts 2023
Austria	700 miljonit eurot	44	22. detsember 2022	20. aprill 2023
Luksemburg	25 miljonit eurot	26	28. detsember 2022	16. juuni 2023
Itaalia	19 miljardit eurot	55	30. detsember 2022	Komisjoni esialgne

⁷ Saksamaaga sõlmis komisjon tegevuskorra 4. septembril. Ungari puhul eeldatakse, et tegevuskord allkirjastatakse 2023. aasta kolmandas kvartalis. Madalmaade tegevuskord allkirjastatakse alles pärast läbivaadatud kava vastuvõtmist.

⁸ Seisuga 1. september 2023.

	Taotletud summa	Eesmärkide ja sihtide arv	Esitamise kuupäev	Maksekuupäev
				hinnang vastu võetud
Kreeka	1,72 miljardit eurot	42	16. mai 2023	Komisjonil on hindamine pooleli
Eesti	286 miljonit eurot	29	30. juuni 2023	Komisjonil on hindamine pooleli
Horvaatia	700 miljonit eurot	45	24. juuli 2023	Komisjonil on hindamine pooleli
Prantsusmaa	10,3 miljardit eurot	55	31. juuli 2023	Komisjonil on hindamine pooleli

Märkus. Andmed on esitatud kronoloogilises järjekorras maksetaotluse esitamise kuupäeva alusel ja maha on arvatud eelmaksed.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Tabel 2. Ülevaade taaste- ja vastupidavusraha raames esitatud maksetaotluste rakendamise olukorrast

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Komisjon on heaks kiitnud ja nõukogu vastu võtnud 27 kava																											
Tehtud on 21 eelmakset (56,6 miljardit eurot)		▲					*										▲		▲		▲						▲
Allkirjastatud on 24 tegevuskorda																											
Komisjonile on esitatud 31 maksetaotlust								3×	3×	2×	3×	3×										2×	2×		2×		
Tehtud on 25 makset (96,8 miljardit eurot)								2×	3×		2×	2×										2×			2×		

Märkus. * Iirimaa ei taotlenud eelmakseid. ▲ Eelmaksete tegemise eeltingimusena pidi nõukogu rakendusotsus olema 31. detsembriks 2021 vastu võetud.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Kuigi üldjoontes rakendatakse riiklike taaste- ja vastupidavuskavasid plaanikohaselt, on mõnel liikmesriigil rahaliste vahendite haldamisel probleeme, mis on osaliselt tingitud piiratud haldussuutlikkusest või rahastu lühikeste tähtaegade tõttu investeerimisel tekkinud kitsaskohtadest. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamine ja REPowerEU peatükkide lisamine on mõjutanud ka taaste- ja vastupidavusraha vahendite väljamaksmise graafikut, sest 2023. aasta esimeses pooles maksetaotluste esitamine aeglustus, kuna liikmesriigid keskendusid oma töös kavade läbivaatamisele ja REPowerEU peatükkide lisamisele. Kaks korda aastas esitatavatel aruannetel põhinev üksikasjalik lisateave eesmärkide ja sihtide rakendamise edusammude kohta on esitatud järgmises jaos.

Komisjon rõhutab jätkuvalt, et nagu nähtub 2023. aasta riigipõhistest soovitusel, on esmane prioriteet endiselt riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kiire rakendamine,

ning on valmis toetama liikmesriike nende kokkulepitud reformi- ja investeerimiskohustuste täitmisel. Kavade edukas läbivaatamine 2023. aastal annab liikmesriikidele võimaluse lahendada haldussuutlikkusega seotud probleemid, suurendada suutlikkust taaste- ja vastupidavusraha vahendite ärakasutamise valdkonnas ja pidada sammu väljamaksete graafikuga. See hõlmab muudetud riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades lisareformide ja -investeeringute kehtestamist eesmärgiga kõrvaldada rakendamise käigus seni kindlakstehtud konkreetsed regulatiivsed takistused ja investeerimisel esinevad kitsaskohad. Samuti hõlmab see meetmeid, millega parandatakse kavade rakendamises otseselt osalevate riiklike haldusasutuste korraldust, suutlikkust ja vahendeid. Nende meetmete puhul saab kasutada komisjoni tehnilist abi, mida pakutakse tehnilise toe instrumendi kaudu. 23 liikmesriiki on saanud või saavad praegu üldtoetust riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise horisontaalsete aspektide jaoks, sealhulgas toetust oma kavade läbivaatamiseks, samal ajal kui taaste- ja vastupidavusraha meetmete rakendamisega seotud temaatilist toetust saavad kõik 27 liikmesriiki⁹.

Eesmärkide ja sihtide rakendamise edusammud

Kooskõlas taaste- ja vastupidavusraha määruse artikliga 27 peavad liikmesriigid esitama Euroopa poolaasta raames kaks korda aastas aruande oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavade täitmisel tehtud edusammude kohta. Seda kohustust on täiendavalt täpsustatud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2021/2106, kus on kaks korda aastas esitatavate aruannete tähtajaks kehtestatud hiljemalt 30. aprill ja 15. oktoober. Liikmesriigid esitavad aruande edusammude kohta nende eesmärkide ja sihtide saavutamisel, mis tuli täita eelnevalt ja mis tuleb täita järgmise 12 kuu jooksul. Kuigi liikmesriigid esitavad andmed ise ja komisjon neid ei kontrolli, annavad need põhjaliku ülevaate kõikide kavade rakendamisest ja võimaldavad jälgida riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisel tehtud edusamme.

Liikmesriigid teatavad jätkuvalt riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise jõudsast edenemisest ning aruannete kohaselt ei ole vaid väike osa eesmärke ja sihte veel täidetud või on need edasi lükatud. Pooleaastasest aruandlusvoorust ilmneb, et valdav osa 2023. aasta aprilli tähtajaga eesmärkidest ja sihtidest on täidetud¹⁰ või märgitud lõpule viiduks¹¹ (joonis 1). Edusammud tulevaste eesmärkide ja sihtide saavutamisel on samuti julgustavad ning olulise osa eesmärkide ja sihtide kohta on teatatud, et nende täitmine kulgeb plaanikohaselt¹² või on need juba lõpule viidud (joonis 2).

Täidetuks või lõpule viiduks märgitud reformide ja investeeringute arvu vahel on üha parem tasakaal. Reformide edenemine, eeskätt õigustekstide vastuvõtmine ja poliitika asjakohane ettevalmistamine oli varasemates aruandlusvoorudes valdavam, sest sageli olid

⁹ https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/recovery-and-resilience-plans_et.

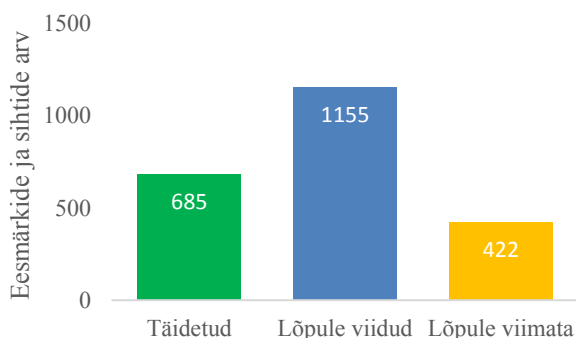
¹⁰ Nende eesmärkide ja sihtide seisuks, mille komisjon on maksetaoluste kontekstis juba hinnanud täidetuks, on määratud „täidetud“.

¹¹ Iga varasema eesmärgi ja sihi (st sellise eesmärgi ja sihi, mis pidi plaanikohaselt olema saavutatud aruandekuupäevale eelnevaks kvartaliks) edenemise seis võib olla kas „lõpule viidud“ või „lõpule viimata“.

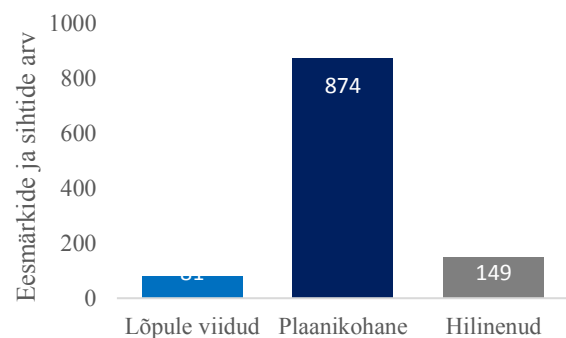
¹² Tulevikku suunatud eesmärkide ja sihtide (st selliste eesmärkide ja sihtide, mille peaks plaanikohaselt saavutama aruandekuupäeva kvartali ja järgneva kolme kvartali jooksul) edenemise seis võib olla „lõpule viidud“, „plaanikohane“ või „hilineud“.

reformid liikmesriikide riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades kavandatud võimalikult aegsalt, et luua suurema mõju tagamiseks raamistik järgnevatele investeeringutele. Peale selle kulub investeeringutega seotud sihtide täitmiseks, näiteks taristu ehitamiseks, teatav aeg ning tavapärast sisaldavad esimesed maksetaotluste nimekirjad selliseid sihte vähemal määral, isegi kui nende tegelik rakendamine võib juba olla alanud. Praegu on investeerimisel tehtavad edusammud aga nähtavamad ning plaanikohaselt viiakse järgmise 12 kuu jooksul lõpule rohkem investeeringute kui reformidega seotud eesmärke ja sihte (joonis 3). See on taaste- ja vastupidavusraha ootuspärane areng, sest rakendamine liigub rohkem reformidele suunatud eesmärkidelt ja sihtidelt järk-järgult rohkem investeeringutele suunatud eesmärkidele ja sihtidele.

Joonis 1. Edusammud varem (2020. aasta esimesest kvartalst kuni 2023. aasta esimese kvartalini) täitmisele kuulunud eesmärkide ja sihtide saavutamisel

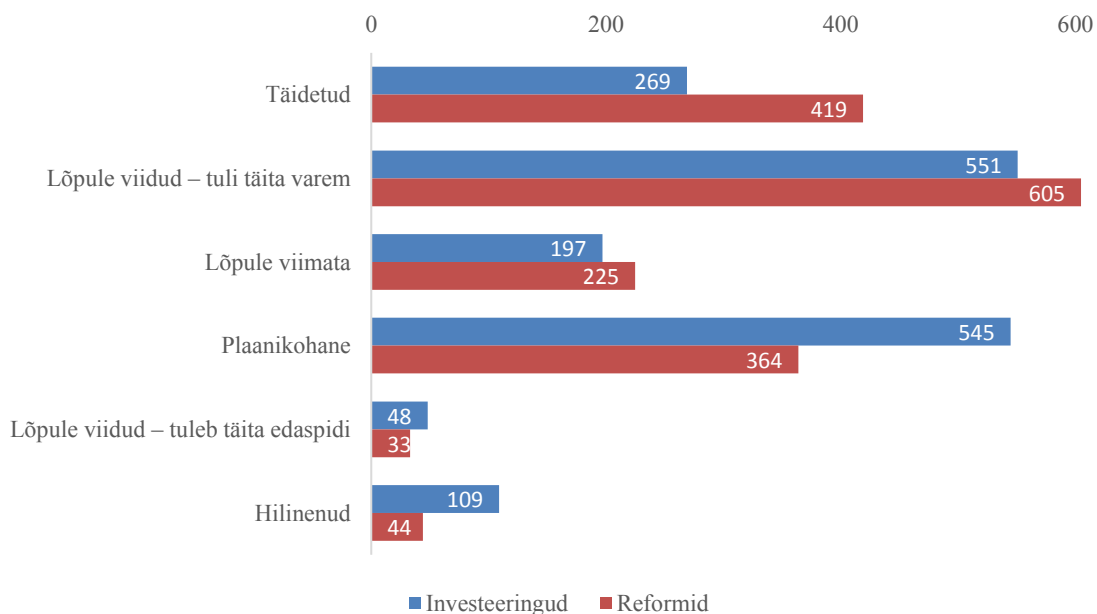

Joonis 2. Edusammud edaspidi (2023. aasta teisest kvartalst kuni 2024. aasta teise kvartalini) täitmisele kuuluvate eesmärkide ja sihtide saavutamisel

Allikas: Euroopa Komisjon.

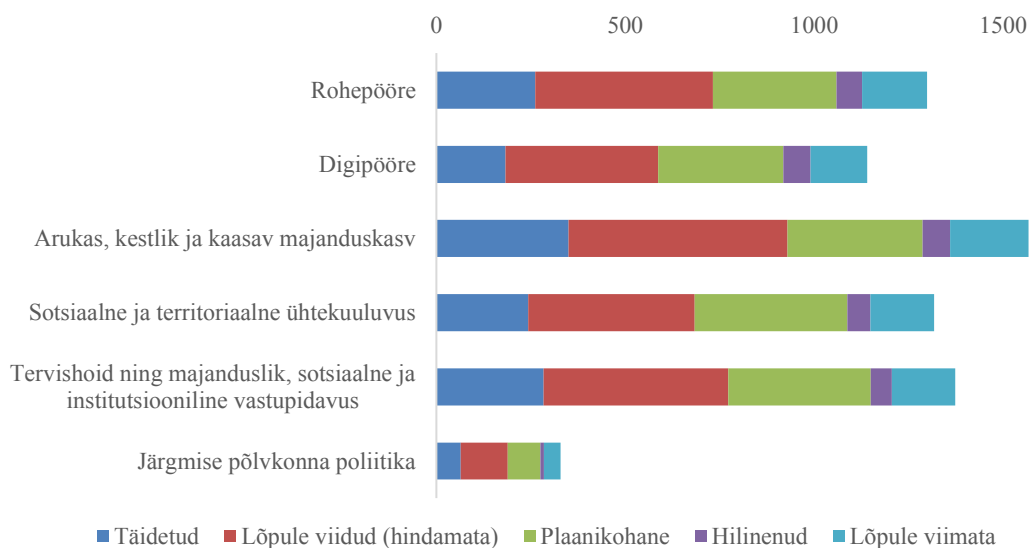
Joonis 3. Edusammud reformide ja investeeringutega seotud eesmärkide ja sihtide saavutamisel

Allikas: Euroopa Komisjon.

Kaks korda aastas esitatavates aruannetes sisalduvate andmete kohaselt **tundub, et eesmärkide ja sihtide rakendamine on taaste- ja vastupidavusrahastu kõigi kuue poliitikasamba lõikes¹³ võrdlemisi sarnane**. Suurimast edenemisest on teatatud meetmete puhul, millega toetatakse 3. sammast „Arukas, kestlik ja kaasav majanduskasv“, 5. sammast „Tervishoid ning majanduslik, sotsiaalne ja institutsiooniline vastupidavus“ ja 4. sammast „Sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus“ (joonis 4). Neid sambaid ja 1. sammast „Rohepööre“ toetatakse suurima arvu meetmetega, seega ei ole üllatav, et edusammud on nende puhul suurimad.

Joonis 4. Edusammud eesmärkide ja sihtide saavutamisel taaste- ja vastupidavusrahastu sammaste kaupa

Allikas: Euroopa Komisjon.

Kuigi kaks korda aastas esitatavate aruannete põhjal on **selliste eesmärkide ja sihtide arv, mille puhul on teatatud hilinemisest, üldiselt väike, tundub rohkem viivitusi esinevat poliitika koostamise, uute avalike teenuste ja protsesside ning taristu uuendamise valdkonna¹⁴ eesmärkide ja sihtide rakendamisel** (joonis 5). Kuna need kolm valdkonda hõlmavad käesoleval aruandeperioodil suurt arvu eesmärke ja sihte, ei pruugi viivitused olla teiste valdkondadega võrreldes olulised või ebaproportsionaalsed.

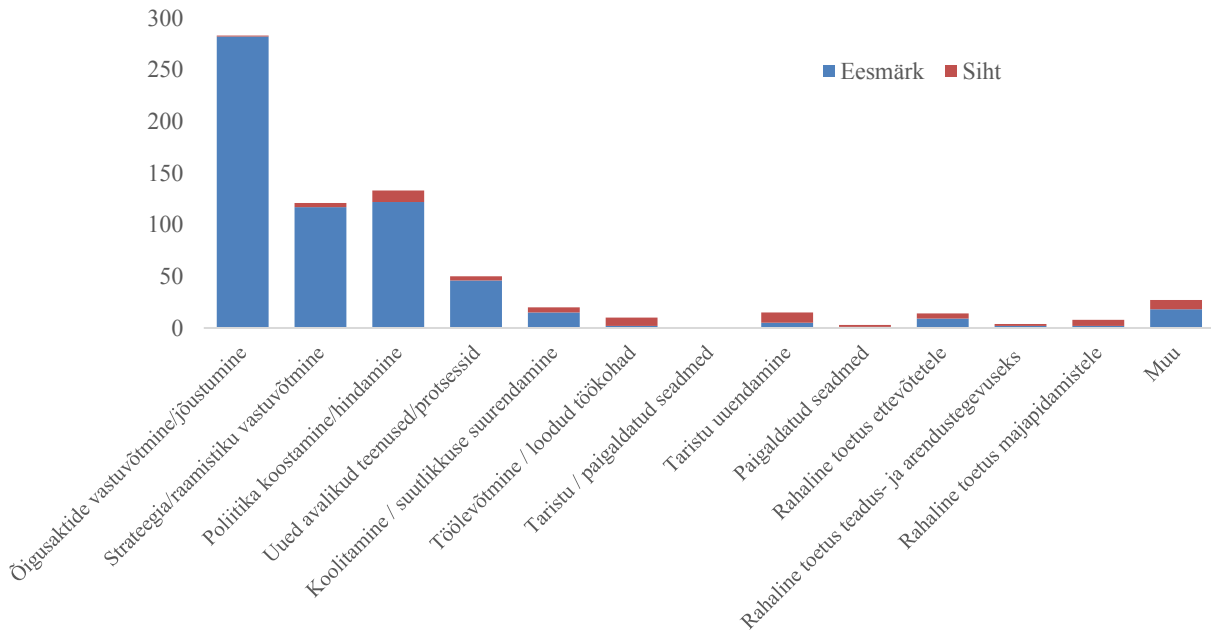
Viivituste selgitamisel teatasid liikmesriigid raskustest lepingute allkirjastamise tähtaegadest kinnipidamisel ja ehitustööde ootamatust edasilükkumisest. Üldiselt ei ole liikmesriigid esitanud viivituste kohta järjepidevalt üksikasjalikke selgitusi ja üldjuhul ei pidanud nad viivitusi olulisteks.

¹³ Joonisel on esitatud eesmärkide ja sihtide hinnanguline arv taaste ja vastupidavuse tulemustabeli sambapõhise märkimise meetodika alusel. Komisjoni meetodika kohaselt jälgitakse iga meetmega seotud kulutusi ühe esmase ja ühe teisese poliitikavaldkonna raames, lähtudes kuue sambaga seotud poliitikavaldkondade loetelust. Sellest tulenevalt on iga eesmärk ja siht seotud mitme sambaga.

¹⁴ Selles lõigus kasutatud eesmärkide ja sihtide liigituse koostas komisjon ja liikmesriigid sellest oma kaks korda aastas esitatavates aruannetes ei teata.

Kui mõne eesmärgi ja sihi esialgne tähtaeg on edasi lükkunud, siis teiste oma on ettepoole toodud. Viimase pooleaastase aruandlusvooruga käigus esitatud andmete põhjal mõjutab liikmesriikide teatatud rakendamistähtaeg edasilükkumine peamiselt neid eesmärke ja sihte, mis oleks algselt tulnud rakendada 2022. aastal (tabel 3) – nende puhul on hilinemise teatatud mediaanperiood 181 päeva. Nende eesmärkide ja sihtide puhul, mille rakendamine oli algselt kavandatud 2023. aastasse, tundub praegu esinevat vähem viivitusi. Samuti tuleb märkida, et mitme eesmärgi ja sihi rakendamistähtaeg on ettepoole toodud¹⁵.

Joonis 5. Hilinenud eesmärkide ja sihtide liik

Märkus. Eespool esitatud joonisel kasutatud eesmärkide ja sihtide liigituse koostas komisjon ja liikmesriigid sellest kaks korda aastas esitatavates aruannetes ei teata.

Allikas: Euroopa Komisjon.

¹⁵ Selliste eesmärkide ja sihtide kohta teatatud rakendamistähtaeg on vähemalt kvartali (see tähendab 91 päeva) võrra varasem, kui liikmesriiki käsitleva nõukogu rakendusotsusega algselt ette nähti.

Tabel 3. Selliste reformide ja investeeringute eesmärkide ja sihtide arv ja mediaanperiood, mille teatatud rakendamistähtaeg on edasi lükatud või ettepoole toodud

			Algne rakendamistähtaeg				
			2020	2021	2022	2023	2024
Eesmärgid ja sihid, mille teatatud rakendamistähtaja liikmesriigid edasi lükkasid	Reformid	Eesmärkide ja sihtide arv	8	51	135	40	2
		Hilinemise mediaanperiood (päevades)	48,5	91	181	182,5	320
	Investeeringud	Eesmärkide ja sihtide arv	0	32	139	59	7
		Hilinemise mediaanperiood (päevades)	ei kohaldata	120	181	274	275
Eesmärgid ja sihid, mille teatatud rakendamistähtaja liikmesriigid ettepoole töid	Reformid	Eesmärkide ja sihtide arv	5	20	20	14	1
		Ettepoole toomise mediaanperiood (päevades)	115	149	246	308	366
	Investeeringud	Eesmärkide ja sihtide arv	0	7	20	21	4
		Ettepoole toomise mediaanperiood (päevades)	ei kohaldata	131	318	365	458

Märkus. Eelmine tabel põhineb kaks korda aastas koostatavates aruannetes liikmesriikide enda esitatud andmetel tulevikku suunatud eesmärkide ja sihtide (kuni 2024. aasta teise kvartalini) edenemise kohta. Selle tulemusel ei ole andmed 2025. ja 2026. aastal rakendatavate eesmärkide ja sihtide puhul esinevate võimalike hilinemiste kohta kättesaadavad. Eesmärgid ja sihid loetakse varakult rakendatuks, kui need täidetakse algselt eesmärgiks seatud kvartalile eelnevas kvartalis.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Rahastu tulemuslikkus ühiste näitajate põhjal

Ühised näitajad kajastavad riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisel ühiste eesmärkide täitmise suunas tehtud edusamme ning taaste- ja vastupidavusrahastu üldist tulemuslikkust. Kui taaste- ja vastupidavusrahastu raamistikus on eesmärkide ja sihtide täitmine iga riikliku taaste- ja vastupidavuskava rakendamise peamine mõõdik, siis ühiste näitajate näol on tegemist 14 näitajast koosneva kogumiga, mis kehtestati 28. septembril 2021 komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/2106,¹⁶ et kajastada rahastu üldist tulemuslikkust ja edusamme selle eesmärkide täitmisel¹⁷.

Liikmesriigid annavad kaks korda aastas aru ühiste näitajate saavutamisel tehtud edusammudest. Vastavalt delegeeritud määrusele (EL) 2021/2106 esitavad liikmesriigid aruande 28. veebruariks (see hõlmab aruandeperioodi eelmise aasta juulist detsembrini) ja 31. augustiks (see hõlmab aruandeperioodi sama aasta jaanuarist juunini). Komisjon avaldab ühiseid näitajaid käsitlevad andmed taaste ja vastupidavuse tulemustabelis,¹⁸ olles eelnevalt

¹⁶ Komisjoni 28. septembri 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2021/2106, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu, ning määratakse kindlaks ühised näitajad ning taaste ja vastupidavuse tulemustabeli üksikasjalikud elemendid.

¹⁷ Nende hulka kuuluvad enamikule riiklikele taaste- ja vastupidavuskavade ühised elemendid, kuid nende märkimisväärselt ebahühtlust ja piiratud arvu arvesse võttes ei ole need kavandatud kajastama kavade kõiki aspekte.

¹⁸ Vt https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html.

läbi viinud mõningad andmete kontrollid, et tagada nende võrreldavus¹⁹. Kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse nõuetega kajastatakse andmeid suhtelises arvestuses juhul, kui need esitatakse iga liikmesriigi tasandil.

Liikmesriikide seni esitatud andmetest nähtub, et taaste- ja vastupidavusrahastu raames on kõikide poliitikasammaste lõikes juba tehtud suuri edusamme ühiste näitajate saavutamise suunas. Praeguseks on läbi vaadatud ning taaste ja vastupidavuse tulemustabelis avaldatud kolme aruandlusvooru andmed ajavahemikul 2020. aasta veebruarist kuni 2022. aasta detsembrini tehtud edusammude kohta. Kuna ühiste näitajate eesmärk on anda ülevaade kohapeal tehtud edusammudest, siis sageli ei kajasta andmed riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate meetmete rakendamise varasemaid etappe. Joonisel 6 on esitatud ühiste näitajate saavutamisel tehtud edusammude hetkeseis, mis kajastab olulist edasiminekut rahastu eesmärkide ja ELi peamiste prioriteetide täitmise suunas.

Näiteks tänu taaste- ja vastupidavusrahastu toetusele saavutati juba 2022. aasta detsembriks ligikaudu 22 miljoni megavatt-tunni (MWh) suurune kokkuhoid iga-aastases energiatarbimises (joonis 7). Energiatarbimise vähendamine ja energiatarbimise suurendamine kuuluvad ELi põhiprioriteetide hulka ja on puhtale energiale ülemineku eeltingimus; ühine näitaja 1 kajastab taaste- ja vastupidavusrahastu toel saavutatud primaarenergia aastase tarbimise vähenemist. Konteksti loomiseks: seni saavutatud energiakokkuvõtteid on ligikaudu samaväärne Belgia elektritootmisvõimsusega. Näited hõlmavad elektritarbimise vähendamist hoonetes, koolides, haiglates või ettevõtetes.

Kuni 2022. aasta detsembrini oli taaste- ja vastupidavusrahastust rahalise või mitterahalise toetusena abi saanud 1,43 miljonit ettevõtet (joonis 8). COVID-19 kriis avaldas suurt mõju kogu ELi majandusele ning kriisis kannatasid enim väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKEd). Seoses ELi majanduse hoogustamiseks ja ettevõtete abistamiseks antud toetusega kajastab ühine näitaja 9 taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete kaudu toetatud ettevõtete arvu.

¹⁹ Komisjonil puudub alus, et auditeerida liikmesriikide esitatud andmeid või kontrollida nende kvaliteeti ja muuta või tagasi lükata liikmesriikide konkreetseid aruandeid.

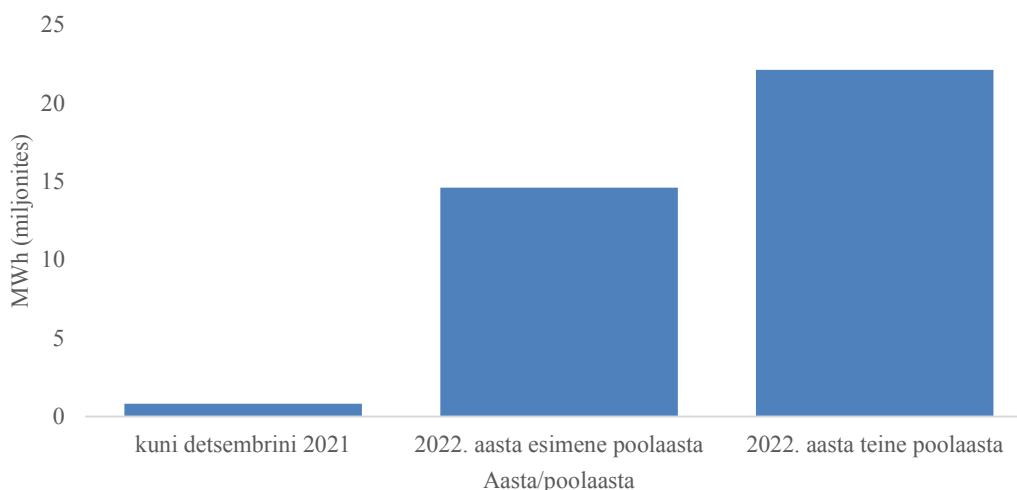
Joonis 6. Ühiste näitajate saavutamisel tehtud edusammude hetkeseis²⁰

1) Primaarenergia aastase tarbimise määr Kokku: 22 132 138 MWh/aastas	2) Taastuenergia jaoks paigaldatud täiendav tegev võimsus Kokku: 1 061 MWh (vesinik 0 MWh)	3) Alternatiivkütuste taristu (tankimis-/laadimispunktid) Kokku: 512 543
4) Elanikkond, keda toetatakse üleujutuste, metsa- või maastikutulekahjude ja muude kliimaga seotud loodusõnnetuste vastu kindlustamiseks võetud meetmetega Kokku: 5 875 129	5) Lisandunud eluruumid, kus on internetijuurdepääs väga suure läbilaskevõimega võrkudele Kokku: 17 787 329	6) Ettevõtted, mida on toetatud digitaaltoodete, -teenuste ja -rakendusprotsesside väljatöötamiseks Kokku: 379 435
7) Uute ja uuendatud avalike digiteenuste, -toodete ja -protsesside kasutajad Kokku: 247 798 959	8) Toetatavates teadusasutustes töötavad teadlased Kokku: 5 211	9) Toetatavad ettevõtted (millest väikesed – sealhulgas mikro-, keskmise suurusega ja suured ettevõtted) Kokku: 1 429 820
10) Haridust või koolitust saama asunud osalejate arv Kokku: 6 888 121	11) Töötavate või tööd otsivate inimeste arv Kokku: 688 091	12) Uute või ajakohastatud tervishoiuasutuste mahutavus Kokku: 18 646 974
13) Uute või ajakohastatud lapsehoiu- ja haridusasutuste klassiruumide mahutavus Kokku: 555 062	14) Toetust saavate 15–29aastaste noorte arv Kokku: 4 115 196	

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

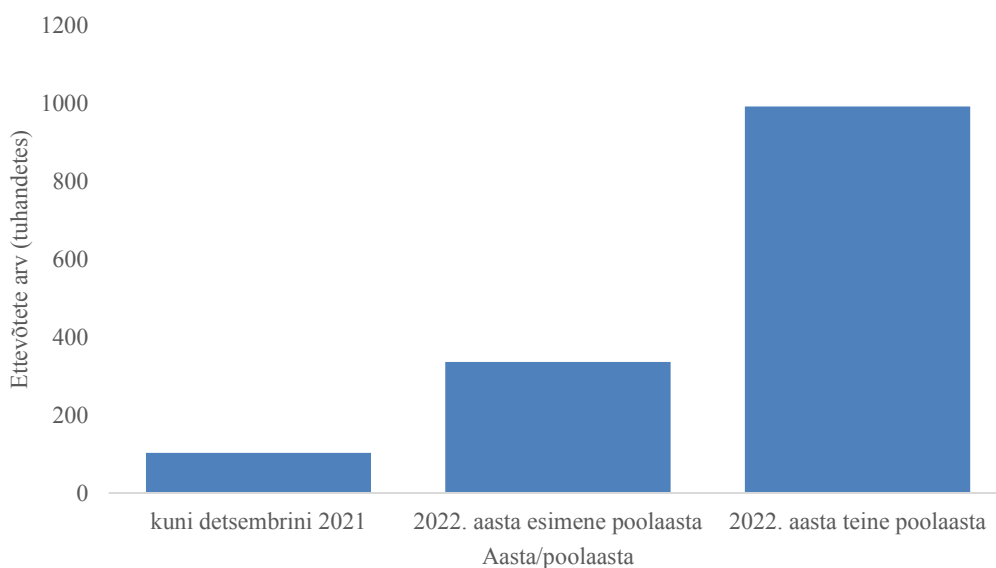
²⁰ Alljärgneval joonisel toodud andmed vastavad andmetele, mille liikmesriigid esitasid 2023. aasta veebruari aruandlusvoorus ja mis käsitlevad ajavahemikku 2020. aasta veebruarist kuni 2022. aasta detsembrini. Lisateavet on esitatud taaste ja vastupidavuse tulemustabelis.

Joonis 7. Primaarenergia aastase tarbimise säästu muutumine (MWh aastas)

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

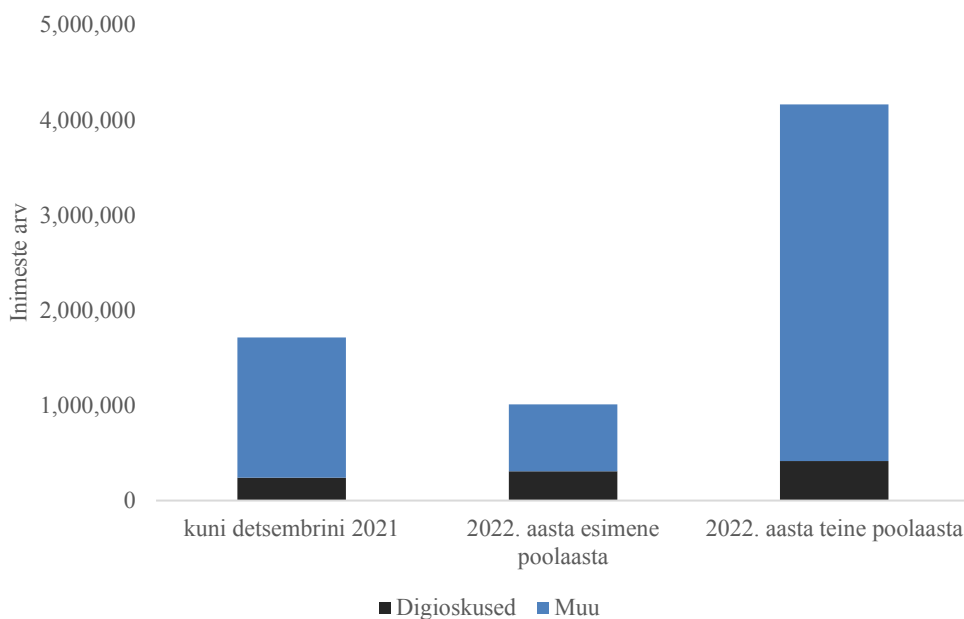
Joonis 8. Toetatavate ettevõtete arvu muutumine

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

2022. aasta teises pooles sai taaste- ja vastupidavusrahastu toetusel koolitust üle 4 miljoni inimese (joonis 9). COVID-19 kriis häiris oluliselt ka ELi haridus- ja koolitussüsteeme ning ühine näitaja 10 kajastab taaste- ja vastupidavusrahastu panust haridusse, koolitusse ja oskuste arendamisse – selle all esitatakse tänu taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete kaudu saadud toetusele hariduses ja koolituses osalejate arv. Reformid ja investeeringud hariduse ja koolituse valdkonnas on äärmiselt olulised, et valmistada inimesed ette tänasteks väljakutseteks, eelkõige digi- ja rohepöördeks, ning tagada neile võimalus arendada vajalikke oskusi. Erilist tähelepanu pööratakse digioskuste parandamisele suunatud koolitustele, sest nende oskuste tähtsus tööturul ja ühiskonnas üha kasvab.

Joonis 9. Haridust või koolitust saama asunud osalejate arvu muutumine

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

2.2. Maksetaotluste hindamise suurem läbipaistvus

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 24 kohaselt **võib taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid välja maksta üksnes tingimusel, et maksetaotlusega hõlmatud asjaomased eesmärgid ja sihid on rahuldavalt täidetud**. Asjaolu, et komisjon hindab eesmärke ja sihte, on üks taaste- ja vastupidavusrahastu põhitunnus, mis nõuab üksikasjalikku analüüsi selle kindlakstegemiseks, kas liikmesriigid on oma kohustused rahuldavalt täitnud.

Oma 21. veebruaril 2023 avaldatud teatises taaste- ja vastupidavusrahastu teise aastapäeva kohta²¹ suurendas komisjon prognoositavust ja läbipaistvust, tutvustades maksetaotluste hindamisel kasutatavaid rakendusvahendeid. Teatises ja selle lisades on üksikasjalikult kirjeldatud nii eesmärkide ja sihtide hindamisel kasutatavat raamistikku kui ka maksete peatamise meetodikat.

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruusel põhinev raamistik eesmärkide ja sihtide saavutamise hindamiseks

2023. aasta veebruaris avaldas komisjon eesmärkide ja sihtide rahuldava täitmise hindamise raamistiku, et aidata liikmesriikide ametiasutustel, sidusrühmadel ja laiemal üldsusel aru saada, kuidas taaste- ja vastupidavusrahastust toetatava meetme rakendamist enne iga väljamakset hinnatakse.

²¹ Vt [COM\(2023\) 99 final](#).

Eesmärkide ja sihtide rahuldavat täitmist hinnatakse nõukogu rakendusotsuste põhjal, millega riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad heaks kiidetakse. Selleks et teha kindlaks, millised nõuded liikmesriikidel tuleb täita, kasutab komisjon iga eesmärgi ja sihi kirjeldust, arvestades selle konteksti ja otstarvet. Seejärel otsustab ta liikmesriigi esitatud asjakohaste põhjenduste alusel, kas konkreetne eesmärk või siht on nõuetekohaselt täidetud. Piiratud arvul juhtudel ja kooskõlas vähese tähtsuse põhimõttega on summade, vorminõuete, tähtaegade ja sisuliste küsimuste puhul lubatud teatavad minimaalsed kõrvalekalded. Terviklik metoodika, mis kajastab raamistikku, millele komisjon maksetaotluste hindamisel tugineb, on esitatud 21. veebruaril 2023. avaldatud teatise²² I lisas.

Makse peatamise menetlus

2023. aasta veebruaris avaldas komisjon ka oma metoodika peatatava summa kindlakstegemiseks juhul, kui eesmärk või siht ei ole rahuldavalt täidetud, järgides täielikult võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Taaste- ja vastupidavusraha määruses on arvesse võetud erakorralisi asjaolusid, mille tõttu liikmesriigil võib tekkida meetmete rakendamisel viivitusi, mis mõjutavad teatavate eesmärkide ja sihtide õigeaegset täitmist. Sellised olukorrad ei tohiks välistada maksete tegemist nende eesmärkide ja sihtide eest, mis on rahuldavalt täidetud²³. Seega on määruses kehtestatud mehhanism, millega antakse liikmesriikidele (kuni kuus kuud) lisa-aega asjaomase eesmärgi või sihi rakendamiseks. Sellises olukorras on komisjonil taaste- ja vastupidavusraha määruse alusel võimalik maksete tegemine osaliselt või täielikult peatada ning ühtlasi tagada nii usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtte järgimine.

Maksete peatamine võimaldab liikmesriikidel esitada maksetaotlus ka siis, kui kõik eesmärgid ja sihid ei ole veel täidetud. Maksete peatamise menetlus (joonis 10) annab liikmesriikidele aega täita kuue kuu jooksul pärast peatamisotsuse vastuvõtmist asjaomased eesmärgid ja sihid, mida ei peeta täidetuks. Kui liikmesriik ei suuda asjaomast eesmärki või sihti selle kuuekuulise perioodi jooksul täita, siis kooskõlas taaste- ja vastupidavusraha määruse artikli 24 lõikega 6 vähendatakse lõppkokkuvõttes tema rahalist toetust või laenu-toetust püsivalt. Terviklik metoodika, milles on üksikasjalikult kirjeldatud peatatava summa arvutamist, on esitatud 21. veebruaril 2023 avaldatud teatise II lisas.

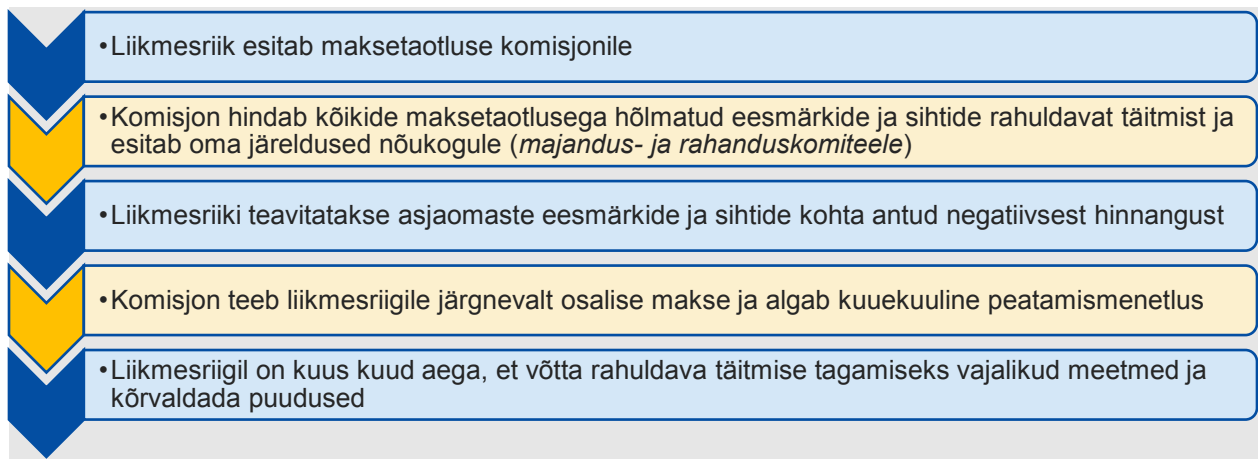
2023. aastal puutus komisjon kokku esimeste mitterahuldava täitmise juhtumitega²⁴. Iga juhtumi puhul saatis komisjon asjaomasele liikmesriigile kirja, milles ta täpsustas põhjused, miks eesmärgid või sihid peeti mittetäidetuks, ja seotud summa, mille maksmine tuleb vastavalt taaste- ja vastupidavusraha määrusega ette nähtud menetlustele peatada. Asjaomasel liikmesriigil on õigus jagada seda teavet majandus- ja rahanduskomiteega. Siiani on asjaomased liikmesriigid saanud kirju majandus- ja rahanduskomiteega jaganud.

Joonis 10. Makse peatamise protsess

²² Vt [COM\(2023\) 99 final](#).

²³ Makseid ei saa osaliselt peatada, kui täitmata on liikmesriigi kontrollisüsteemiga seotud eesmärgid või sihid, mis on vajalikud liidu finantshuvide kaitseks. Sel juhul peatatakse vastav osamakse ja kõik tulevased osamaksed täielikult, kuni puudus on kõrvaldatud.

²⁴ Leedu maksetaotluse kohta vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_23_1286.

Allikas: Euroopa Komisjon.

2.3. Taaste- ja vastupidavusrahastu kohaste eesmärkide ja sihtidega seotud meetmete muutmine

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 24 lõike 3 teise lause kohaselt eeldab eesmärkide ja sihtide rahuldav täitmine, et liikmesriik ei ole varem rahuldavalt täidetud eesmärkide ja sihtidega seotud meetmeid muutnud.

Koos käesoleva aruandega avaldab komisjon täna oma raamistiku selle sätte kohaldamiseks (vt II lisa). Raamistikus käsitletakse Euroopa Kontrollikoja soovitus²⁵ ning sellega tuuakse õigusselgust ja läbipaistvust protsessi, mida tuleb meetmete muutmise korral järgida, ning tagatakse taaste- ja vastupidavusrahastu jätkuv rakendamine ja ELi finantshuvide kaitse. Komisjon võib esitatud metoodika läbi vaadata ja seda muuta, tuginedes selle kohaldamisel saadud kogemustele.

2.4. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamine

Kavas „REPowerEU“ tunnistatakse, et taaste- ja vastupidavusrahastul võib olla oluline roll kindla, taskukohase ja puhta energia saavutamisel, ning osana komisjoni vastusest hiljutistele muutustele energia ja geopoliitika valdkonnas jõustus 2023. aasta veebruaris muudetud taaste- ja vastupidavusrahastu määrus. Seega muudeti taaste- ja vastupidavusrahastu määrust, et toetada uusi või ulatuslikumaid reforme ja investeeringuid, mille eesmärk on mitmekesistada energiatarneid (pidades eelkõige silmas fossiilkütuseid), suurendada energiasäästu, kiirendada puhtale energiale üleminekut ning lõppkokkuvõttes suurendada liidu energiasüsteemi vastupanuvõimet, kindlust ja kestlikkust. Selleks et lisavahendeid saaks kasutada, kutsutakse liikmesriike muudetud taaste- ja vastupidavusrahastu määrukses üles vaatama läbi oma riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad, et lisada neisse spetsiaalse REPowerEU peatüki kaudu uusi või võimendatud reforme ja investeeringuid energia valdkonnas. Samuti kehtestatakse muudetud määrusega mitu REPowerEU eesmärki, mis tuleks nende täiendavate meetmete abil täita (vt muudetud taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikkel 21c).

²⁵ Eriaruanne 07/2023 „Taaste- ja vastupidavusrahastut käsitleva komisjoni kontrollisüsteemi ülesehitus“.

Jätkuvalt on esmatähtis riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kiire rakendamine ja REPowerEU peatükkide esitamine ei tohiks takistada liikmesriikidel pidada kinni nõukogu rakendusotsustega ette nähtud tähtaegadest. Liikmesriigid peaksid ka edaspidi tegema kõik võimalikud jõupingutused, et esitada maksetaotlused õigeaegselt ning tagada reformide ja investeeringute edenemine, mis võimaldab rahalised vahendid aegsasti välja maksta.

Alates muudetud taaste- ja vastupidavusraha määruse jõustumisest 2023. aasta veebruaris on 20 liikmesriiki esitanud oma muudetud riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad koos REPowerEU peatükkidega, mis toetavad liikmesriikide üleminekut taastuvatele energiaallikatele, suurendavad energiatõhusust ja vähendavad Euroopa sõltuvust Venemaa fossiilkütustest.

Ülevaade riiklike taaste- ja vastupidavuskavade muutmise ja REPowerEU peatükkide esitamise olukorrast

Liikmesriigid võivad esitada komisjonile põhjendatud taotluse teha ettepanek oma olemasolevate riiklike taaste- ja vastupidavuskavade muutmiseks või asendamiseks neljal läbivaatamise alusel²⁶. Esiteks peaksid liikmesriigid pakkuma spetsiaalse REPowerEU peatüki kaudu välja uued või võimendatud energiaalased reformid ja investeeringud. Teiseks võivad liikmesriigid artikli 18 lõike 2 alusel teha ettepaneku kohandada oma meetmeid üles- või allapoole, et võtta arvesse 30. juunil 2022 avaldatud ajakohastatud maksimaalset rahalist toetust. Kolmandaks on liikmesriikidel kooskõlas taaste- ja vastupidavusraha määruse artikliga 21 võimalik taotleda oma kava muutmist juhul, kui üks või mitu eesmärki või sihti ei ole objektiivsete asjaolude tõttu enam saavutatavad. Lõpuks võisid liikmesriigid kuni 31. augustini 2023 taotleda toetust taaste- ja vastupidavusraha laenukomponendi alusel ning vaadata oma kavad vastavalt sellele läbi ja esitada need komisjonile hindamiseks. Rohkem teavet laenukomponendi kohta on esitatud järgmises jaos.

1. septembriks 2023 oli komisjonile laekunud 25 muudetud taaste- ja vastupidavuskava ja 20 REPowerEU peatükki (tabel 4). Nõukogu võttis vastu kaheksa muudetud taaste- ja vastupidavuskava (Eesti, Iirimaa, Luksemburg, Malta, Prantsusmaa, Saksamaa, Slovakkia ja Soome), millest neli sisaldasid REPowerEU peatükki (Eesti, Malta, Prantsusmaa ja Slovakkia). Käesoleva aastaaruande koostamise ajal oli komisjonil pooleli 16 liikmesriigi väljapakutud muudatuste hindamine. Tabelis 5 on kirjeldatud õiguslikke aluseid, mida liikmesriigid kooskõlas taaste- ja vastupidavusraha määrusega oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavade muutmiseks kasutasid.

Tabel 4. Ülevaatlik tabel muudetud riiklike taaste- ja vastupidavuskavade ning REPowerEU peatükkide esitamisest²⁷

²⁶ Lisateavet olemasolevate kavade muutmise protsessi ja REPowerEU peatükkide koostamise korra kohta on esitatud komisjoni teatises „Suunised taaste- ja vastupidavuskavade kohta REPowerEU kontekstis“ ([2023/C 80/01](#)).

²⁷ Seisuga 1. september 2023 (k.a).

	Esitamise kuupäev	REPowerEU peatükk esitatud	Komisjoni positiivse hinnangu kuupäev	Nõukogus vastuvõtmise kuupäev
Belgia	20. juuli 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Bulgaaria				
Tšehhi	30. juuni 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Taani	31. mai 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Saksamaa	9. detsember 2022	Ei	17. jaanuar 2023	14. veebruar 2023
Eesti	9. märts 2023	Jah	12. mai 2023	16. juuni 2023
Iirimaa	22. mai 2023	Ei	26. juuni 2023	14. juuli 2023
Kreeka	31. august 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Hispaania	6. juuni 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Prantsusmaa	20. aprill 2023	Jah	26. juuni 2023	14. juuli 2023
Horvaatia	31. august 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Itaalia	11. juuli 2023	Ei	28. juuli 2023	Ei ole veel vastu võetud
	7. august 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Küpros	1. september 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Läti				
Leedu	30. juuni 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Luksemburg	11. november 2022	Ei	9. detsember 2022	17. jaanuar 2023
Ungari	31. august 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Malta	26. aprill 2023	Jah	26. juuni 2023	14. juuli 2023
Madalmaad	6. juuli 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Austria	14. juuli 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Poola	31. august 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Portugal	26. mai 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Rumeenia				
Sloveenia	14. juuli 2023	Jah	Hindamine on pooleli	
Slovakkia	26. aprill 2023	Jah	26. juuni 2023	14. juuli 2023
Soome	26. jaanuar 2023	Ei	28. veebruar 2023	7. märts 2023
Rootsi	24. august 2023	Jah	Hindamine on pooleli	

Allikas: Euroopa Komisjon.

Tabel 5. Õiguslikud alused, mida liikmesriigid oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavade muutmiseks kasutasid

	REPowerEU peatüki lisamine (artikkel 21c)	Muudatus pärast maksimaalse rahalise toetuse ajakohastamist (artikli 18 lõige 2)	Muudatus objektiivsete asjaolude tõttu (artikkel 21)	Meetmete lisamine täiendavate taaste- ja vastupidavusrahastu laenude võtmiseks (artikkel 14)
Belgia	•	•	•	•
Bulgaaria				
Tšehhi	•	•	•	•
Taani	•			
Saksamaa			•	
Eesti	•	•	•	
Iirimaa			•	
Kreeka	•		•	•
Hispaania	•	•	•	•
Prantsusmaa	•	•	•	
Horvaatia	•	•	•	•
Itaalia	•	•	•	
Küpros	•	•	•	
Läti				
Leedu	•	•	•	•
Luksemburg		•		
Ungari	•		•	•
Malta	•	•	•	
Madalmaad	•		•	
Austria	•		•	
Poola	•	•	•	•
Portugal	•	•	•	•
Rumeenia				
Sloveenia	•	•	•	•
Slovakkia	•	•	•	
Soome		•		
Rootsi	•	•		

Allikas: Euroopa Komisjon.

Läbivaadatud tagastamatu toetus taaste- ja vastupidavusrahastu alusel

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 18 lõike 2 alusel võivad liikmesriigid oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavasid ajakohastada, et võtta arvesse ajakohastatud maksimaalset rahalist toetust, mis avaldati 30. juunil 2022. Liikmesriigid, mille maksimaalne rahaline toetus vähenes, võivad oma kavad vastavalt sellele läbi vaadata. Liikmesriigid, mille maksimaalne rahaline toetus kasvas, võivad kasutada neid lisavahendeid oma läbivaadatud kavades või REPowerEU peatükis sisalduvate investeeringute ja reformide rahastamiseks. Allpool tabelis 6 on antud ülevaade artikli 18 alusel liikmesriikidele antava tagastamatu toetuse muutumisest.

Tabel 6. Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 18 kohase tagastamatu rahalise toetuse muutumine

	Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 18 kohase tagastamatu rahalise toetuse muutumine (eurodes, jooksevhindades)
Belgia	-1 400 569 368
Bulgaaria	-578 533 524
Tšehhi	603 614 884
Taani	-122 251 741
Saksamaa	2 405 023 531
Eesti	-106 027 582
Iirimaa	-74 597 916
Kreeka	-343 234 449
Hispaania	7 701 317 190
Prantsusmaa	-1 919 823 196
Horvaatia	-785 114 933
Itaalia	143 242 804
Küpros	-90 187 539
Läti	-128 150 411
Leedu	-125 059 297
Luksemburg	-10 834 458
Ungari	-1 363 094 805
Malta	-58 127 595
Madalmaad	-1 253 935 169
Austria	289 454 205
Poola	-1 330 690 569
Portugal	1 633 096 593
Rumeenia	-2 119 187 698
Sloveenia	-285 970 648
Slovakkia	-322 838 535
Soome	-263 289 938
Rootsi	-107 279 840

Allikas: Euroopa Komisjon.

Taaste- ja vastupidavusrahastust antavad laenud

REPowerEU peatükis sisalduvate uute investeeringute ja reformide rahastamiseks saavad liikmesriigid kasutada ka taaste- ja vastupidavusrahastust väga soodsatel rahastamistingimustel antavaid laene, mida nad pidid taotlema 31. augustiks 2023. Allpool tabelis 7 on antud ülevaade taotlustest, mille liikmesriigid õigusaktides ette nähtud tähtjaks esitasid (sealhulgas laenusummad). Seda teavet jagati 1. septembril 2023 ka Euroopa Parlamendi ja nõukoguga.

Tabel 7. Liikmesriikide taotletud laenud 31. augusti 2023. aasta seisuga

	Esimeste riiklike taaste- ja vastupidavuskavade alusel eraldatud laenude summa (eurodes, jooksevhindades)	Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamise tulemusel taotletud täiendavate laenude summa (eurodes, jooksevhindades)	Kõikide eraldatavate laenude summa* (eurodes, jooksevhindades)	Samaväärne ülemmääruga 6,8 % kogurahvatulust või sellest suurem
Belgia		264 200 000	264 200 000	Ei
Bulgaaria				Ei
Tšehhi		818 100 000	818 100 000	Ei
Taani				Ei
Saksamaa				Ei
Eesti				Ei
Iirimaa				Ei
Kreeka	12 727 538 920	5 000 000 000	17 727 538 920	Jah
Hispaania		84 267 050 000	84 267 050 000	Ei
Prantsusmaa				Ei
Horvaatia		4 442 508 187	4 442 508 187	Jah
Itaalia	122 601 810 400		122 601 810 400	Jah
Küpros	200 320 000		200 320 000	Ei
Läti				Ei
Leedu		1 722 000 000	1 722 000 000	Ei
Luksemburg				Ei
Ungari		3 920 000 000	3 920 000 000	Ei
Malta				Ei
Madalmaad				Ei
Austria				Ei
Poola	11 506 500 000	23 034 803 518	34 541 303 518	Jah
Portugal	2 699 000 000	3 191 756 353	5 890 756 353	Ei
Rumeenia	14 942 153 000		14 942 153 000	Jah
Sloveenia	705 370 000	587 000 000	1 292 370 000	Ei
Slovakkia				Ei
Soome				Ei
Rootsi				Ei
EL 27	165 382 692 320	127 247 418 058	292 630 110 378	

Märkus. * 31. augustiks 2023 esitatud laenutaotlusi peab komisjon kooskõlas taaste- ja vastupidavusraha määruse artikliga 19 veel hindama ja nõukogu peab läbivaadatud kavade heaks kiitma. Seepärast on eelnevas tabelis antud üksnes esialgne ülevaade taaste- ja vastupidavusraha alusel eraldatavate laenude võimalikust kogusummast.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Kava „REPowerEU“ alusel võivad liikmesriigid saada eelmakseid kahes osas aastatel 2023–2024. See on võimalik pärast REPowerEU peatüki esitamist, tingimusel et nõukogu on oma rakendusotsuse vastu võtnud 31. detsembriks 2023. REPowerEU peatükkides sisalduvate meetmete võtmiseks võivad liikmesriigid taotleda eelmakseid kuni 20 % ulatuses kava „REPowerEU“ täiendavatest lisavahenditest, mis saadakse heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) lubatud heitkoguste ühikutest ja ülekannetest Brexitiga kohanemise reservist, 2022. aasta juunis ajakohastatud suuremast eraldisest taaste- ja vastupidavusraha alusel ning taaste- ja vastupidavusraha ülejäänud laenukomponendist.

2.5. Ülevaade taaste- ja vastupidavusrahastu rahastamise olukorrast

Ülevaade rahastamise olukorrast taasterahastu „NextGenerationEU“ alusel

Taasterahastu „NextGenerationEU“ raames saab komisjon 2021. aasta keskpaigast kuni 2026. aastani kaasata ELi pikaajaliste võlakirjade emiteerimise kaudu kuni 806,9 miljardit eurot. See teeb ELi sel ajavahemikul ühe suurima eurodes nomineeritud võlakirjade emitendi. Hoolimata turu volatiilsusest eelmisel aastal õnnestus komisjonil täita õigeaegselt kõik oma väljamaksekohustused taasterahastu „NextGenerationEU“ raames ning täita jätkuvalt oma eesmärgi turgudelt tulemuslikult ja tõhusalt rahalisi vahendeid kaasata.

2022. aasta juunis kuulutas komisjon välja oma rahastamiskava ajavahemikuks 2022. aasta juuni keskpaigast kuni detsembri lõpuni. Vastavalt sellele rahastamiskavale kaasas komisjon taasterahastu „NextGenerationEU“ jaoks 50 miljardit eurot pikaajalist lisarahastust, mida täiendasid ELi lühiajaliste võlakirjade emissioonid. Emiteeritud võlakirjad hõlmasid nii tavapäraseid kui ka rohelisi võlakirju, seega järgiti täielikult taasterahastu „NextGenerationEU“ roheliste võlakirjade raamistikku. Nende tehingute tulemusena on taasterahastu „NextGenerationEU“ lunastamata pikaajaliste võlakirjade summa kokku 171 miljardit eurot, millest 36,5 miljardit eurot on kaasatud roheliste võlakirjade emiteerimise teel. Lunastamata ELi lühiajaliste võlakirjade kogusumma oli detsembri lõpu seisuga 17 miljardit eurot²⁸.

2022. aasta detsembris teatas komisjon oma rahastamiskavast ajavahemikuks 2023. aasta jaanuarist kuni juuni lõpuni, mis hõlmab pikaajalistest rahastamistoimingutest kuni 80 miljardi euro väärtuses. Lõppkokkuvõttes emiteeriti 78 miljardi euro väärtuses ELi pikaajalisi võlakirju, mille keskmine tähtaeg on ligikaudu 14 aastat. 2023. aasta esimeses pooles emiteeris komisjon lühiajaliste rahastamisvajaduste rahuldamiseks kaks korda kuus toimuvate enampakkumiste käigus ka kolme- ja kuuekuulisi ELi lühiajalisi võlakirju, mida 2023. aasta juuni lõpu seisuga oli lunastamata 17,9 miljardi euro eest. Korraldati 12 enampakkumist, et emiteerida 24 ELi lühiajalist võlakirja, millest igaühe keskmine maht oli ligikaudu miljard eurot.

Tänu nendele edukatele emissioonidele on EL suutnud jätkata liikmesriikide riiklike taaste- ja vastupidavuskavade sujuvat rahastamist, tehes saadud tulust õigeaegselt väljamakseid. Komisjon tegi liikmesriikidele taaste- ja vastupidavusrahastust kõik väljamaksed niipea, kui nende maksetähtaeg saabus, keskmiselt kuue tööpäeva jooksul pärast väljamakse heakskiitmist. Viivitusi ei tekkinud.

²⁸ ELi pikaajalised võlakirjad on komisjoni ühtse rahastamisviisi alusel tema peamine rahastamisvahend. Nende tähtaeg on kolm aastat või pikem. Oma rahastamiskava täitmiseks emiteerib komisjon võrdlusaluste tähtaegadega (3, 5, 7, 10, 15, 20, 25 ja 30 aastat) ELi pikaajalisi võlakirju. Komisjon hakkas lühema, alla üheaastase tähtajaga ELi lühiajalisi võlakirju emiteerima 2021. aasta septembris. ELi lühiajaliste võlakirjade programm annab komisjonile kui emitendile täiendava paindlikkuse ja aitab kaasa tema võlakirjade likviidsusele. ELi lühiajaliste võlakirjade tähtaeg on 3–6 kuud.

Roheliste võlakirjade raamistik

2020. aastal teatas komisjon, et 30 % taasterahastu „NextGenerationEU“ võlakirjadest emiteeritakse roheliste võlakirjadena. See näitab komisjoni pühendumust kestlikule rahandusele, tuues turule uued kõrge reitinguga ja likviidsed rohelised varad, andes mitmesugustele investoritele juurdepääsu rohelistele investeringutele ning tugevdades Euroopa Liidu ja euro rolli kestliku rahanduse turgudel.

Taasterahastu „NextGenerationEU“ rohelistest võlakirjadest saadud tulust rahastatakse taaste- ja vastupidavusrahastu kliimameetmetega seotud kulusid. Iga liikmesriik peab eraldama vähemalt 37 % oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava koguväärtusest kliima seisukohast asjakohasteks investeringuteks või reformideks. Liikmesriigid on selle eesmärgi ületanud – praegu moodustavad kliimaga seotud kulud ligikaudu 40 %.

Komisjon emiteeris oma esimese taasterahastu „NextGenerationEU“ rohelise võlakirja 2021. aasta oktoobris. Selle 15aastase tähtajaga võlakirja kaudu kaasas komisjon 12 miljardit eurot, mis on seni maailma suurim roheliste võlakirjadega tehtud tehing.

Seni on taasterahastu „NextGenerationEU“ roheliste võlakirjade kulud peamiselt seotud energiatõhususe (47,6 % eraldatud kuludest) ning keskkonnahoidliku transpordi ja taristuga (42 %). Üheksa kulukategooria seas, millele taasterahastu „NextGenerationEU“ rohelistest võlakirjadest saadud tulu võib eraldada, on suuruselt kolmas kliimamuutustega kohanemine (5,6 % kuludest).

2.6. Kontrollid ja auditid taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisel

Taaste- ja vastupidavusrahastu on tulemuspõhine rahastamisvahend. Komisjoni maksed liikmesriikidele põhinevad riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades kehtestatud eelnevalt määratletud eesmärkide ja sihtide rahuldaval täitmisel. Nõukogu rakendusotsusega kehtestatakse iga riikliku taaste- ja vastupidavuskava jaoks eesmärgid ja sihid ning iga osamakse vastav summa. Selle tulemusel põhineb taaste- ja vastupidavusrahastust tehtavate maksete seaduslikkus ja korrektsus üksnes eesmärkide ja sihtide rahuldaval täitmisel. Liikmesriigid saavad toetust taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest, mis pärast väljamaksmist kantakse riigieelarvesse.

Taaste- ja vastupidavusrahastu kontrolliraamistik on kohandatud rahastu kui ELi kuluprogrammi ainulaadsele olemusele ja see põhineb kahel peamisel sambal: ühelt poolt tehingute seaduslikkus ja korrektsus, mille eest peavastutus lasub komisjonil, ja teiselt poolt liidu finantshuvide kaitse, mille eest vastutavad peamiselt liikmesriigid, kuid mille suhtes ka komisjon teeb erikontrolle.

Komisjon on taaste- ja vastupidavusrahastu kontrolliraamistiku, sealhulgas oma audititegevuse usaldusväärsust veelgi tugevdanud. Auditite tulemustes ja tähelepanekutes ei ole tuvastatud kriitilisi ega suuri riske, mis annaksid alust kinnitavale avaldusele, mille

majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraadi peadirektor esitab oma iga-aastases tegevusaruandes,²⁹ mis hõlmab ka taaste- ja vastupidavusrahasut.

Kulukohustuste ja maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kontrollid

Komisjoni kontrollikeskkond on kahetasandiline: eelkontrollid enne makse tegemist ja hilisemad järelkontrollid.

Kui liikmesriik esitab maksetaotluse, hindab komisjon eelkontrolli käigus, kas kõik eesmärgid ja sihid, mille liikmesriik on märkinud lõpule viiduks, on täidetud rahuldavalt. Selleks et kontrollida, kas eesmärgid ja sihid on rahuldavalt täidetud, hindavad komisjoni spetsiaalsed riigipõhised töörühmad liikmesriigi esitatud tõendeid. Komisjon võib küsida lisateavet ja otsustada teha lisakontrolle, et saada enne makse tegemist vajalik täiendav kindlus eesmärkide ja sihtide saavutamise kohta. Kui mõni eesmärk või siht ei ole rahuldavalt täidetud, võib makse osaliselt peatada.

2022. aastal hindas komisjon 13 maksetaotlust, mis sisaldasid 366 eesmärki ja sihti, ning järeldas, et kõik eesmärgid ja sihid on rahuldavalt täidetud. Seega ei olnud 2022. aastal vaja makseid peatada ega vähendada.

Samuti viib komisjon läbi eesmärkide ja sihtide riskipõhist järelauditit eesmärgiga saada täiendav kindlus selle kohta, et liikmesriigi esitatud teave on õige. Koosõlas oma auditistrateegiaga tegi komisjon 2022. aastal seitse eesmärkide ja sihtide järelauditit, mis käsitlevad Horvaatia, Itaalia, Portugali, Prantsusmaa ja Rumeenia esitatud esimesi maksetaotlusi ning Hispaania ja Horvaatia esitatud teisi maksetaotlusi. Riskihinnangu põhjal hõlmas audit kõiki 15 eesmärki ja sihti, mille puhul peeti riski suureks, ja 12 eesmärki ja sihti, mille puhul peeti riski keskmiseks. 2023. aastal tehakse veel seitse auditit, mis käsitlevad Austria, Hispaania, Kreeka, Luksemburgi, Slovakkia, Taani ja Tšehhi maksetaotlusi. Seni avaldatud auditaruannete põhjal järeldas komisjon, et auditeeritud eesmärgid ja sihid on rahuldavalt täidetud. Kui komisjon oleks järelkontrolli käigus leidnud, et mõni eesmärk või siht ei ole rahuldavalt täidetud, oleks ta algatanud finantskorrektsioonid tehtud makse alusetult makstud osa tagasinõudmiseks.

Kontrollid liidu finantshuvide kaitse tagamiseks taaste- ja vastupidavusrahasutu määruse artikliga 22 ette nähtud viisil

Iga liikmesriik peab kehtestama tulemuslikud ja tõhusad kontrollisüsteemid ja neid käigus hoidma ning võtma asjakohased meetmed liidu finantshuvide kaitseks. Iga liikmesriik pidi riiklikus taaste- ja vastupidavuskavas üksikasjalikult kirjeldama oma riiklikku kontrollisüsteemi ning komisjon võis need süsteemid hinnata kas „piisavaks“ (A) või „ebapiisavaks“ (C). Kui liikmesriigi pakutud meetmed oleks hinnatud ebapiisavaks, ei oleks kava heaks kiidetud. 2022. aastal pärast eelmise aastaaruande vastuvõtmist heaks kiidetud viie riikliku taaste- ja vastupidavuskava hindamisel järeldas komisjon, et sarnaselt ülejäänud

²⁹ 2022. aasta tegevusaruanne – majandus- ja finantsküsimused, kättesaadav aadressil https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-report-2022-economic-and-financial-affairs_en.

22 riiklikule taaste- ja vastupidavuskavale sisaldasid need piisavat kontrollisüsteemi. Nagu varasematel hindamistel, tuvastas komisjon igas viies 2022. aastal positiivse hinnangu saanud riiklikus taaste- ja vastupidavuskavas ka teatavaid puudusi ning nõudis asjaomastelt liikmesriikidelt täiendavate parandusmeetmete võtmist ning oma taaste- ja vastupidavuskavadesse konkreetsete auditit ja kontrolli käsitlevate eesmärkide lisamist. Vastavad eesmärgid ja sihid on esitatud nõukogu rakendusotsuse lisa ja need tuleb täita enne korralise makse tegemist. Kui komisjon saab vastava maksetaotluse, hindab ta nende konkreetsete auditit ja kontrolli käsitlevate eesmärkide rahuldavat täitmist ning analüüsib esitatud liidu vahendite haldaja kinnitusi ja auditite kokkuvõtteid.

Peale selle viib komisjon kooskõlas oma auditistrateegiaga läbi süsteemiauditeid, mis põhinevad komisjonile kättesaadaval tabel ning auditite kokkuvõtetel ja liidu vahendite haldaja kinnitustel, mille liikmesriigid koos oma maksetaotlustega esitavad. Süsteemiauditite raames kontrollib komisjon liikmesriikides kehtestatud menetlusi, et ennetada, avastada ja kõrvaldada pettusi, korrupsiooni ja huvide konflikte ning topeltrahastamist. See hõlmab ka selliste süsteemide riskipõhist kontrollimist, mille abil kogutakse ja säilitatakse andmeid toetusesaajate, töövõtjate, alltöövõtjate ja tegelike tulusaajate kohta. Komisjonil on õigus nõuda rahalised vahendid tagasi või algatada finantskorrektsioone, kui on kindlaks tehtud pettus, korrupsioon või huvide konflikt, kuid liikmesriik ei ole seda kõrvaldanud, või kui liikmesriik rikub raskelt rahastamis- ja laenulepingutes sisalduvaid kohustusi.

2022. aastal tegi komisjon 16 süsteemiauditit³⁰ ja 2023. aastal on ta seni teinud veel 11 süsteemiauditit,³¹ mille käigus ta on vajaduse korral esitanud rangete rakendamistähtaegadega soovitusi, ning 2023. aastal lõpuks on ta kõiki liikmesriike vähemalt ühel korral auditeerinud. Nende auditite raames kontrollib komisjon ka seda, kas liikmesriikide süsteemid üldiselt võimaldavad kontrollida ja kas nendega kontrollitakse ELi ja liikmesriigi eeskirjade, sealhulgas riigihankemenetluse ja riigiabieeskirjade konkreetsete elementide järgimist. Euroopa Kontrollikoja soovitusi täites on komisjon teinud oma audititööd veelgi intensiivsemalt, kaasates sellesse näiteks suunatumaid süsteemiauditeid puuduste või riskide avastamise korral.

Peale selle **auditeerib** komisjon ka **liikmesriikide riiklike auditeerimisasutuste tehtud tööd.** Nende vastavusauditite eesmärk on hinnata nii eesmärkide ja sihtide auditeerimisel kui ka riiklike kontrollisüsteemide auditeerimisel liikmesriigi tasandil tehtud töö usaldusväärsust, et tagada ELi ja liikmesriigi eeskirjade järgimine ja ELi finantshuvide kaitse.

³⁰ Need käsitlesid Bulgaariat, Eestit, Hispaaniat, Iirimaa, Itaaliat, Kreekat, Küprost, Lätit, Maltat, Poolat, Slovakkia, Sloveeniast, Soomet, Taanit ja Tšehhi.

³¹ Need käsitlesid Austriat, Belgia, Horvaatia, Itaaliat, Luksemburgi, Portugali, Prantsusmaad, Rootsi, Rumeeniat, Saksamaad ja Ungari.

2.7. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisest teavitamine ja läbipaistvus

Institutsioonidevaheline dialoog ja teabevahetus

Alates taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise algusest on komisjon tihedalt suhelnud Euroopa Parlamendi ja nõukoguga. Komisjon jagab ka edaspidi Euroopa Parlamendi ja nõukoguga võrdsetel alustel viivitamata kõiki liikmesriikide esitatud riiklike taaste- ja vastupidavuskavasid ning muudetud kavasid, samuti kõiki esialgseid hinnanguid maksetaotlustele. Sellega tagatakse institutsioonidevaheline läbipaistev teabevoog ja kõrgetasemeline suhtlemine kogu rakendamisetapi jooksul.

Mis puudutab Euroopa Parlamenti, siis korraldab komisjon regulaarseid teabevahetusi, et arutada taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud horisontaalseid teemasid. Alates taaste- ja vastupidavusrahastu loomisest on komisjoni kutsutud osalema ja ta on osalenud 11 kõrgetasemelises taaste- ja vastupidavusdialoogis. Lisaks suhtleb komisjon regulaarselt Euroopa Parlamendi liikmetega majandus- ja rahanduskomisjoni ning eelarvekomisjoni ühises alalises töörühmas ning ta osales kokku 32 kohtumisel. Peale selle kutsutakse komisjoni taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud küsimustes arvamuste vahetamiseks regulaarselt mitmesugustesse muudesse komisjonidesse, sealhulgas regionaalarengu-, eelarvekontrolli- ning keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni. Komisjon avaldab kõik alalisele töörühmale tehtud ettekanded sihtotstarbelisel veebisaidil³².

Samuti on komisjon moodustanud mitteametliku eksperdirühma, et vahetada liikmesriikidega teavet taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise kohta, ning korraldab sageli seisukohtade ja hea tava vahetamisi. See rühm on oluline foorum, mis võimaldab nii liikmesriikide kui ka komisjoni ekspertidel arutada taaste- ja vastupidavusrahastu valdkonnaüleseid aspekte. Selles formaadis arutatakse väga erinevaid teemasid alates finantsküsimustest kuni juhtimise, auditi ja kontrollini, samuti konkreetsete poliitikavaldkondadega seotud küsimusi. Näiteks arutati 2023. aasta märtsis toimunud 19. kohtumisel seda, kuidas aidata liikmesriikidel käsitleda ja arvestada REPowerEU peatükis ja läbivaadatud riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades *võrdõiguslikkusega seotud kaaluthusi*. 2023. aasta mais toimunud 20. kohtumisel käsitleti ka haldussuutlikkusega seotud küsimusi, mida arutatakse täiendavalt 2023. aasta sügisesse kavandatud järgneval kohtumisel. Eksperdirühm hõlbustab ja soodustab taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise paljude elementidega seotud hea tava vahetamist. Komisjon avaldab kõik asjaomased dokumendid, nagu päevakorrad, protokollid, aruanded, arvamused, soovitused jms, sihtotstarbelisel veebisaidil³³.

Praeguse seisuga on komisjon korraldanud 21 taaste- ja vastupidavusrahastu mitteametliku eksperdirühma kohtumist. 2022. aasta detsembris korraldas komisjon liikmesriikide kõikide ekspertide vahel esimese füüsilise kohtumise, mis kestis terve päeva. Sellel eksperdirühma 16. kohtumisel tutvustasid liikmesriigid oma head tava kolmes

³² [Euroopa Parlamendile või nõukogule riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kohta esitatud teave \(europa.eu\).](https://european-council.europa.eu/media/en/press-areas/infographic/asset-detail/20230308-Infographic-on-the-REPowerEU-Action-Plan)

³³ [Komisjoni eksperdirühmade ja teiste sarnaste üksuste register \(europa.eu\).](https://ec.europa.eu/economy_finance/dbpedia/property:Komisjoni_eksperdirühmade_ja_teiste_sarnaste_üksuste_register)

valdkonnas: 1) koordineeriva asutuse roll ning taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise juhtimine, 2) sidusrühmade kaasamine riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamisse ja rakendamisse ning 3) taaste- ja vastupidavusrahastu kohta teabe vahetamise ja rahastu nähtavuse aspektid. Ekspertide rühma järgmine füüsiline kohtumine toimub eeldatavasti 2023. aasta sügisel.

Teabevahetust ja nähtavust käsitlevad nõuded

Nagu ka muude liidu fondide puhul, on liikmesriikidel kohustus tagada, et taaste- ja vastupidavusrahastust liidu vahendite saajad tunnistavad rahaliste vahendite päritolu ja tagavad selle nähtavuse. Selles küsimuses on taaste- ja vastupidavusrahastu määrase artikli 34 lõikes 2, mida rakendatakse komisjoni ja liikmesriikide vaheliste rahastamislepingute artikliga 10, kehtestatud mitu teabevahetust ja nähtavust käsitlevat nõuet. Need hõlmavad teabevahetusstrateegia koostamist, võimaluse korral ELi embleemi ja rahaliste vahendite päritolu kajastava asjakohase märke näitamist ning ühtse veebiruumi loomist ja haldamist. Hoolimata nendest teabevahetust ja nähtavust käsitlevatest kohustustest nähtub Eurobaromeetri 2022. aasta uuringu³⁴ tulemustest, et kuigi ELi kodanikud on teadlikud riikliku taaste- ja vastupidavuskava olemasolust oma riigis (teadlikkuse tase on liikmesriigiti erinev), siis teadmised selle kohta, et riiklike taaste- ja vastupidavuskavasid rahastab (täielikult või osaliselt) EL, on ebapiisavad. See näitab, et liikmesriigid peavad tegema suuremaid jõupingutusi. Komisjon jätkab arutelusid liikmesriikidega, et tagada nende kohustuste täitmine. Teabevahetusnõuete täitmine on ka komisjoni tehtavate eesmärkide ja sihtide järelauditite süstemaatiline osa. Komisjon annab liikmesriikidele suuniseid kahepoolse teabevahetuse ning ELi teabevõrgustiku kaudu, kuhu kuuluvad kõiki ELi fonde, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastut käsitleva teabe edastajad liikmesriikidest ja komisjonist. Komisjon toetab ka edaspidi liikmesriike nende riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate teabevahetusstrateegiate rakendamisel. Praegu osaleb kaheksa liikmesriiki tehnilise toe instrumendist toetatavas mitut riiki hõlmavas projektis, mille eesmärk on luua suutlikkus edastada tõhusalt teavet riiklikest taaste- ja vastupidavuskavadest saadava kasu kohta.

³⁴ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2653>.

Taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate projektide interaktiivne kaart

Taaste- ja vastupidavusrahastu kiirendatud rakendamiseks ning selle eesmärkide tõhusaks täitmiseks on väga oluline, et rahastu toimimine ning selle vahendite kasutamine liikmesriikides oleksid võimalikult läbipaistvad. Selleks avaldab komisjon taaste- ja vastupidavusrahastut käsitleval veebisaidil³⁵ korrapäraselt teavet (sealhulgas konkreetsete taaste- ja vastupidavuskavade kohta riigipõhistel lehtedel³⁶) ning on koostanud taaste- ja vastupidavuse tulemustabeli,³⁷ mis annab reaajas teavet liikmesriikide väljamaksete ja tehtud edusammude kohta ning sisaldab täiendavaid andmeid, näitajaid ja temaatilisi analüüse.

Selleks et veelgi suurendada taaste- ja vastupidavusrahastu nähtavust ja läbipaistvust, võttis komisjon kasutusele liikmesriikides taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate projektide interaktiivse kaardi³⁸. Kaardil antakse ülevaade valitud reformidest ja investeringutest, märgitakse nendega seotud geograafiline asukoht ning esitatakse teavet nende seisu kohta. Kaardil on ka lingid veebiallikatele (näiteks taaste- ja vastupidavusrahastu riiklikud veebisaidid ning taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite toel rahastatud projektide veebisaidid, kui need on loodud), kust saab üksikasjalikumat teavet. Kaart võeti ametlikult kasutusele 31. märtsil 2023. Seda ajakohastatakse korrapäraselt ja sellele lisatakse täiendavat teavet rakendamise kohta. Esimest korda ajakohastati kaarti 24. mail 2023, selle kuupäeva seisuga oli projektide arv kõigi liikmesriikide peale kokku üle 430.

Taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate projektide kaart

Taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite lõppsaajad

REPowerEU määrusega suurendati taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite kasutamise läbipaistvust ja nähti liikmesriikidele ette uus kohustus avaldada vahendite lõppsaajate andmed. Taaste- ja vastupidavusrahastu kontekstis tähendab vahendite lõppsaaja viimast üksust, kes saab taaste- ja vastupidavusrahastust rahalisi vahendeid ja kes ei ole töövõtja ega alltöövõtja. Näiteks võivad lõppsaajad olla kodanikud, piirkondlikud või

³⁵ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_et.

³⁶ 19. septembril 2023 uuendati [riigipõhiseid veebilehti](#), et kajastada taaste- ja vastupidavusrahastu rolli kava „REPowerEU“ rakendamisel ning võtta arvesse muid muudatusi liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavades.

³⁷ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html.

³⁸ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_et#map.

kohalikud omavalitsused või VKEd, nii juriidilised kui ka füüsilised isikud. Muudetud taaste- ja vastupidavusraha määruse uue artikliga 25a nõutakse, et liikmesriigid loovad üldsusele kättesaadava ja kergesti kasutatava portaali, kus nad avaldavad andmed nende 100 lõppsaaja kohta, kes saavad taaste- ja vastupidavusraha meetmete rakendamiseks kõige rohkem rahalisi vahendeid, ning et nad ajakohastaksid portaali andmeid kaks korda aastas³⁹. Komisjonile on tehtud ülesandeks need andmed seejärel koondada ning avaldada taaste ja vastupidavuse tulemustabelis koos linkidega liikmesriikide riiklikele portalidele.

Selleks andis komisjon liikmesriikidele suuniseid, et hõlbustada andmete avaldamist 100 suurima summa lõppsaaja kohta ning tagada võrreldavus, järjepidevus ja võrdne kohtlemine, sealhulgas taaste- ja vastupidavusraha rakendamise mitteametliku eksperdirühma 20. ja 21. kohtumise raames. Liikmesriigid peaksid esitama andmed iga taaste- ja vastupidavuskavas sisalduva meetme kohta, millega seoses on lõppsaajale juba väljamakseid tehtud, olenemata sellest, kas liikmesriik on juba maksetaotluse esitanud ja rahastust rahalisi vahendeid saanud, kuna liikmesriigid saavad korrapäraseid makseid tagantjärele, kui komisjon on hinnanud, et asjaomased eesmärgid ja sihid on rahuldavalt saavutatud. Selleks et tagada taaste ja vastupidavuse tulemustabeli andmete esitamisel järjepidevus ja sidusus, on komisjon ühtlasi palunud liikmesriikidel esitada struktureeritud andmed taaste- ja vastupidavusraha IT-vahendi FENIXi kaudu ning täita spetsiaalse andmevormi.

Praeguseks on taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate meetmete rakendamiseks kõige rohkem rahalisi vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta esitanud andmed 15 liikmesriiki ning need andmed on avaldatud ka taaste ja vastupidavuse tulemustabelis⁴⁰. 2023. aasta veebruaris seoses kavaga „REPowerEU“ avaldatud taaste- ja vastupidavuskavade suunistes tegi komisjon ettepaneku, et esimesed teabearuanded esitataks paralleelselt 2023. aasta aprillis esitatavate poolaastaruannetega. Paljud liikmesriigid on neid suuniseid järgides oma riiklikes portalides andmed enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta juba avaldanud. Andmeid esitanud 16 liikmesriigist on enamik (12 liikmesriiki, nimelt Austria, Horvaatia, Itaalia, Küpros, Leedu, Läti, Portugal, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi ja Ungari) avaldanud andmed oma riiklikes portalides ja edastanud need ka komisjonile struktureeritud kujul, kolm liikmesriiki (Eesti, Poola ja Soome) on aga avaldanud andmed vaid oma riiklikus portaalil. Kuna kõigil liikmesriikidel on kohustus avaldada ja ajakohastada andmeid kaks korda aastas alates REPowerEU määruse jõustumisest 1. märtsil 2023, eeldatakse, et ülejäänud liikmesriigid avaldavad andmed oma taaste- ja vastupidavuskava raames enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta 2023. aastal.

Komisjon julgustab liikmesriike, kes ei ole veel enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta andmeid esitanud, tegema seda viivitamata, et täita määrusest tulenevaid

³⁹ Määruses on ka täpsustatud, et liikmesriigid peaksid avaldama järgmise teabe: saaja täielik nimi, juriidilise isiku puhul käibemaksu- või maksukohustuslasena registreerimise number (või muu kordumatu tunnus), saadud summa ja meetmed, mille jaoks vahendite saaja on toetust saanud.

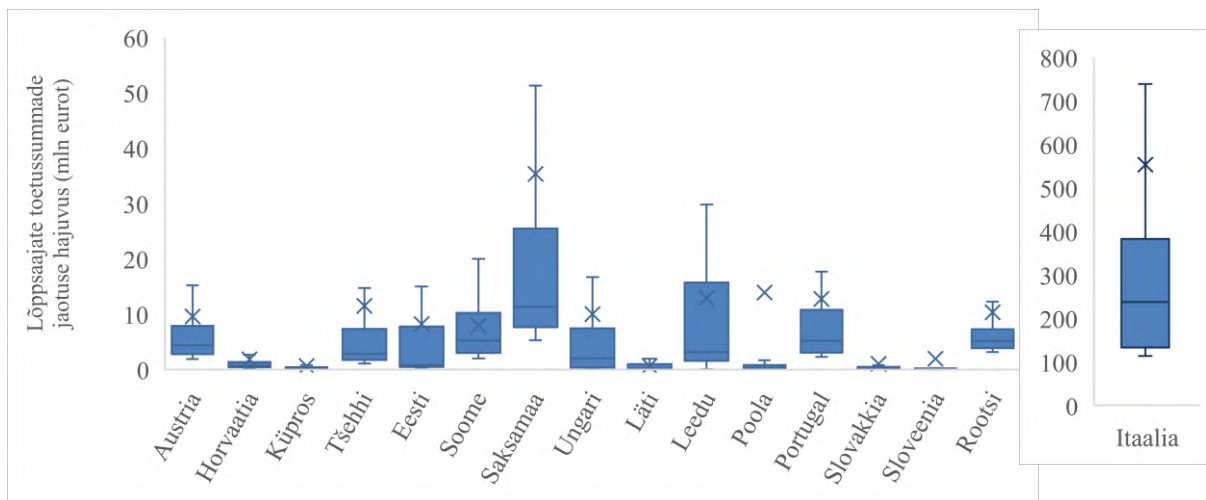
⁴⁰ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/disbursements.html?table=finalRecipientByCountry.

õiguslikke nõudeid ning tagada vajalik taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite saajate läbipaistvus.

Iga liikmesriigi enim vahendeid saanud lõppsaajaid käsitlevate andmete analüüs võib anda väärtuslikku kogemuspõhist teavet taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamiseks. Need andmed võimaldavad suurendada taaste- ja vastupidavusrahastu rahavoogude läbipaistvust ja näha selgemalt selle kohapealset mõju ning täiendavad juba kättesaadavaid taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise andmeid, näiteks annavad teavet saavutatud eesmärkide ja sihtide ning tehtud väljamaksete kohta sammaste kaupa.

Liikmesriikide hulgas, kelle kohta andmed on kättesaadavad, erineb enim vahendeid saanud 100 lõppsaajale tehtud maksete suurus märkimisväärselt. See on seletatav liikmesriikide eraldiste erinevuse ning taaste- ja vastupidavuskavade heterogeense olemusega. Suurim summa, mille nimekirjas olev vahendite lõppsaaja on saanud, ületab 20 miljardit eurot, kõige väiksem summa on aga 2 450 eurot. Kõigi saadud summade keskmine väärtus küündib peaaegu 49 miljoni euroni, kuid nende mediaanväärtus on märkimisväärselt väiksem – ligikaudu 3 miljonit eurot. Ka iga liikmesriigi siseselt on täheldatavad sarnased erinevused taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite jagunemises enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja vahel ning vastavate suurimate ja väikseimate saadud summade vahel (vt joonis 11).

Joonis 11. Suurimate toetussummade lõppsaajate jaotumine liikmesriikide kaupa⁴¹⁴²

Allikas: Euroopa Komisjoni arvutus, mis põhineb andmetel, mille liikmesriigid on esitanud vahendite lõppsaajate kohta.

Kümnest suurima summa saanud lõppsaajast on enamik avaliku sektori asutused ning meetmed, mille jaoks nad on taaste- ja vastupidavusrahastust vahendeid saanud, jaotuvad rahastu poliitikasammaste vahel suhteliselt ühtlaselt. Komisjoni hinnangul on

⁴¹ Karpdiagrammil on näidatud pideva muutuja väärtuste jaotus, mediaanväärtus, alumine ja ülemine kvartiil (karbi alumine ja ülemine serv) ning minimaalne ja maksimaalne väärtus (kaks vurrut). Alumine ja ülemine kvartiil on teisisõnu esimene ja kolmas kvartiil (25. ja 75. protsentil). Ülemine (alumine) vurr ulatub karbi servast suurima väärtuseni, mis ei jää kaugemale kui 1,5 kvartiilihaaret. Lisaks on sellel märgitud keskmised väärtused, et näidata jaotuse asümmeetriat.

⁴² Tulenevalt Itaalia suuremast rahaeraldiseist taaste- ja vastupidavusrahastu raames on Itaalia taaste- ja vastupidavuskava alusel enim vahendeid saanud 100 lõppsaajale eraldatud summad oluliselt suuremad kui teistes liikmesriikides, mille kohta andmed on kättesaadavad. Sellest tingituna ja joonise parema loetavuse huvides on Itaalia kava alusel vahendeid saanud lõppsaajad esitatud eraldi.

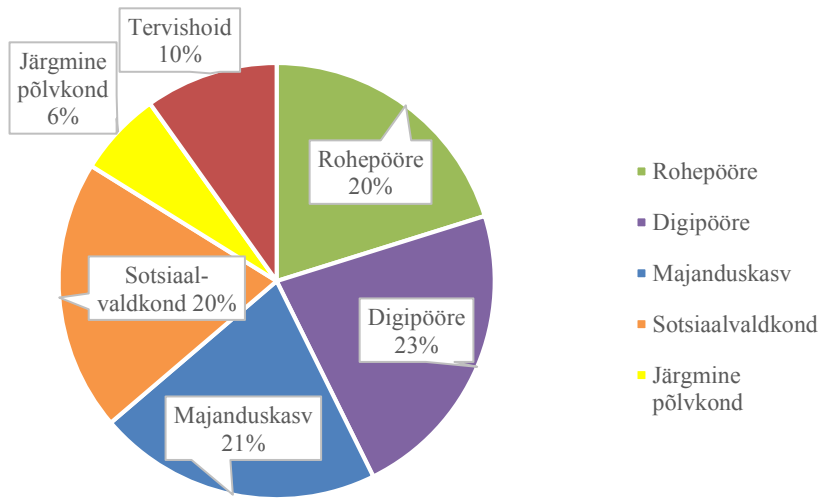
kümnest suurima summa saanud lõppsaajast keskmiselt peaaegu kaks kolmandikku avaliku sektori asutused ja ligikaudu 27 % eraõiguslikud üksused (ülejäanud lõppsaajad kuuluvad mitmesse eri kategooriasse)⁴³. Suurima summa saanud kümne lõppsaaja saadud rahaliste vahendite kogusumma kõigi 16 liikmesriigi (mille kohta andmed on kättesaadavad) peale kokku moodustab kõigist nendele 16 liikmesriigile eraldatud taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest 12,7 %. Kui vaadelda suurima summa saanud kümne lõppsaaja hulka kuuluvaid erasektori üksusi, siis moodustab nende saadud rahaliste vahendite osakaal 16 liikmesriigile eraldatud kõigist taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest 1,9 %. Lisaks nendele lõppsaajatele hõlmavad eri taaste- ja vastupidavuskavad paljusid muid investeeringuid ja kavu, mis on suunatud konkreetselt VKEdele. Analüüs, mis käsitleb meetmeid, mille jaoks lõppsaajad on rahalisi vahendeid saanud, võib ka anda selge ülevaate sellest, milliseid poliitikaeesmärke ja valdkondi laiemalt taaste- ja vastupidavusrahastust toetatakse. Kättesaadavad andmed⁴⁴ enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta näitavad, et seotud meetmed jagunevad kuue poliitikasamba vahel üldiselt tasakaalustatud viisil (vt joonis 12), mis kinnitab, et taaste- ja vastupidavusrahastu kaudu liikmesriikidele pakutav toetus on terviklik ja tasakaalustatud vastus majanduslikule ja sotsiaalsele olukorrale. Praeguseks kättesaadavad andmed näitavad ka seda, et taaste- ja vastupidavusrahastust enim vahendeid saanud lõppsaajad on peamiselt rakendanud meetmeid, mis aitavad kaasa digiülemineku edendamisele; neile järgnevad tihedalt investeeringud, mis toetavad arukat, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ning keskkonnahoidlikke projekte; see tõendab, kui oluliseks on liikmesriigid pidanud majanduse ja sotsiaalse taastumise soodustamist COVID-19 kriisi järel ning ELi majanduse, ühiskonna ja haldusasutuste ettevalmistamist rohe- ja digipöördeks, ning et kõnealused vahendid ja ühtekuuluvuspoliitika vahendid on vastastikku täiendavad⁴⁵.

⁴³ Muudetud taaste- ja vastupidavusrahastu määruse uue artikli 25a kohaselt ei pea liikmesriigid vahendite lõppsaajate kohta esitatavates andmetes eristama avaliku või erasektori üksustest lõppsaajaid. Siinkohal esitatud arvnäitajad põhinevad komisjoni enda hinnangutel.

⁴⁴ Need ei sisalda andmeid Eesti, Poola ja Soome lõppsaajate kohta, kuna vastavaid poliitikasammaste ja asjaomaste poliitikavaldkondadega seotud struktureeritud andmeid ei ole komisjonile kättesaadavaks tehtud.

⁴⁵ Ühtekuuluvuspoliitikaga on hõlmatud sarnast liiki investeeringud ning selle vahendid avaldavad mõju koostöimes taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditega. Alates pandeemia algusest on ühtekuuluvuspoliitika raames välja makstud 217,3 miljardit eurot, muu hulgas selleks, et toetada rohe- ja digipööret ning suurendada liikmesriikide vastupanuvõimet.

Joonis 12. Enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja toetussumma jagunemine meetmete vahel kuue poliitikasamba kaupa⁴⁶

Allikas: Euroopa Komisjoni arvutus, mis põhineb andmetel, mille liikmesriigid on esitanud vahendite lõppsaajate kohta.

Suurimad väljamaksed on seotud taristuprojektide, digitaliseerimise ja liikuvusega, kuid kõige sagedamini on lõppsaajad saanud rahalist toetust haridusmeetmete ja muude inimkapitali tehtavate investeeringute tarvis. Liikmesriikides, mille kohta andmed on kättesaadavad, on vahendite lõppsaajatele makstud suurimad summad seotud investeeringutega territoriaalsesse taristusse ja teenusearendusse, e-valitsuse ja avalike digiteenuste arendusse ning kestliku liikuvuse edendamisse, mis kõik on poliitikavaldkonnad, kus investeeringud on tavaliselt suured ja kulukamad. Vaadeldes makstud summade asemel meetmete arvu, selgub aga, et enim vahendeid saanud 100 lõppsaajat on kõige sagedamini saanud taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid selleks, et rakendada meetmeid sellistes valdkondades nagu üld-, kutse- ja kõrgharidus, e-valitsus ja avalikud digiteenused, inimkapital ja digiüleminek ning energiatõhusus. Sellest nähtub, kui suurt tähtsust on liikmesriigid oma kavades omistanud haridus- ja koolitusmeetmetele ning töötajate, töötute ja laiema elanikkonna täiendus- ja ümberõppele digiülemineku võimaldamise huvides ning samuti rohe- ja digipöörde edendamisele.

Komisjon jätkab kättesaadavate andmete läbivaatamist ka tulevikus, et teha saadud kogemuste põhjal rahastu rakendamiseks kasulikke järeldusi. Enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta esitatud andmeid kasutatakse ka eespool nimetatud taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate projektide interaktiivse kaardi koostamisel.

⁴⁶ Need arvandmed põhinevad taaste ja vastupidavuse tulemustabeli jaoks välja töötatud sambapõhise märkimise meetodikal, mille kohaselt iga taaste- ja vastupidavuskavas sisalduva meetme kohta märgitakse ära üks valdkond esmase poliitikavaldkonnana ja üks valdkond teisese poliitikavaldkonnana, kajastamaks seda, et meetmed võivad aidata kaasa rohkem kui ühe poliitikaeesmärgi saavutamisele. Kõnealused kuus poliitikasammast on järgmised: rohepööre; digipööre; arukas, kestlik ja kaasav majanduskasv; sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus; tervishoid ning majanduslik, sotsiaalne ja institutsiooniline vastupidavus; järgmise põlvkonna poliitika.

Taaste- ja vastupidavusrahastu teemalised iga-aastased üritused

Iga-aastased üritused on peamine võimalus vahetada taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise kohta teavet riiklikul tasandil. Komisjonile ja liikmesriikidele on pandud taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikliga 34 ning rahastamislepingute artikliga 10 kohustus korraldada taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite teemal ühist teavitustegevust. Nendel üritustel saavad muu hulgas kokku peamised institutsioonid, sidusrühmad (sh sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna esindajad) ning taaste- ja vastupidavusrahastu toetuse saajad, et arutada liikmesriikide riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades välja pakutud erinevate projektide rakendamisel tehtud edusamme. Nendele üritustele on osalema kutsutud ka liikmesriikides asuvad Euroopa Parlamendi bürood, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee riiklikud esindajad ning Regioonide Komitee.

1. septembriks 2023 oli 22 liikmesriigis toimunud 22 iga-aastast üritust. Komisjoni esindustes tegutsevate Euroopa poolaasta ametnike ja liikmesriikide haldusasutuste vaheline koostöö taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud teabevahetuse valdkonnas toimib hästi. Ühised jõupingutused iga-aastaste ürituste korraldamiseks liikmesriikide ja komisjoni kõrgetasemeliste esindajatega suurendavad taaste- ja vastupidavusrahastu nähtavust. Need üritused loovad suurepäraseid võimalused kaasata ajakirjanikke ning jõuda seeläbi ka muude sihtrühmadeni peale tavapärase sidusrühmade ning levitada teavet laiemalt. Enamik üritusi on toimunud otseülekandena, mis on ka salvestatud, ning need salvestised ja ka muud teabematerjalid on kättesaadavad riigipõhistel taaste- ja vastupidavusrahastu veebilehtedel ning taaste ja vastupidavuse tulemustabeli veebisaitidel. Kava näeb ette rohkem üritusi veel 2023. aastal ja järgmisel aastal, vastavalt taaste- ja vastupidavuskavade, sealhulgas hiljuti vastu võetud REPowerEU peatükkide rakendamise edenemisele.

Konsulteerimine sidusrühmadega

Liikmesriigid on kasutanud oma taaste- ja vastupidavuskavade koostamise ja rakendamise käigus sidusrühmadega konsulteerimise puhul erinevaid lähenemisviise. Taaste- ja vastupidavuskava määrusega nõutakse, et liikmesriigid esitaksid oma taaste- ja vastupidavuskavade osana kokkuvõtte konsultatsioonidest sidusrühmadega, sealhulgas sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsustega. Läbivaadatud taaste- ja vastupidavusrahastu määrusega nõutakse, et liikmesriigid esitaksid täiendava kokkuvõtte sidusrühmadega, sealhulgas kohalike ja piirkondlike omavalitsustega peetud selliste konsultatsioonide tulemustest, kus arutati REPowerEU peatükis sisalduvaid meetmeid. Kokkuvõttes tuleks ka kirjeldada, kuidas REPowerEU meetmete kavandamisel on saadud tagasisidet arvesse võetud, ning osutada, kuidas seda tagasisidet rakendamisel edaspidi arvesse võetakse. Üldiselt sai komisjon sidusrühmadelt riiklikul tasandil toimuva konsultatsiooniprotsessi kohta erisugust tagasisidet, millest nähtub, et korraldatakse nii korrapäraseid ja üksikasjaliku teemakäsitlusega konsultatsioone kui ka lihtsama ülesehitusega konsultatsioone. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused leidsid sageli, et nende osalemine programmides sisalduvates arvukates poliitikameetmetes on ebaühtlane. See on osaliselt tingitud reformide rakendamise ja investeeringute tegemise erinevast kiirusest ning mõne liikmesriigi taaste- ja

vastupidavuskavades ette nähtud meetmete keerukusest ja mitmekesisusest. Sellega seoses on REPowerEU peatüki lisamine hea võimalus lihtsustada ja suurendada kõigi asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kaasamist.

Komisjon on kutsunud ja kutsub ka edaspidi kõiki liikmesriike üles suhtlema rakendusetapis korrapärase teabevahetuse kaudu aktiivselt ja tulemuslikult sotsiaalpartnerite, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning muude sidusrühmadega, eelkõige kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatega. Taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine loob ka võimaluse käsitleda majandus-, tööhõive-, sotsiaal- ja kestliku arengu poliitika koordineerimise kava laiemalt ning aitab ühiselt probleeme kindlaks teha ja neile lahendusi leida. Tulemuslik kaasamine on tõepoolest väga oluline, sest sidusrühmade tagasiside ja osalemine aitavad tagada kavandatud reformide ja investeeringute usaldusväärsuse ning nende eduka ja õigeaegse elluviimise. Lisaks sellele loovad asjakohased osalejad horisontaalse platvormi, mille kaudu saab jagada rakendamisega seotud seisukohti ja tagada tiheda koostöö. 2023. aasta jaanuaris avaldas komisjon teatise, mis käsitleb sotsiaaldialoogi tugevdamist ELis,⁴⁷ ning tegi ettepaneku sotsiaaldialoogi rolli käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille nõukogu võttis vastu 12. juunil 2023. Soovitusel kutsutakse liikmesriike üles kaasama sotsiaalpartnereid süstemaatiliselt, sisuliselt ja õigeaegselt tööhõive- ja sotsiaalpoliitika ning vajaduse korral majandus- ja muu avaliku poliitika kavandamisse ja rakendamisse, sealhulgas Euroopa poolaasta raames.

Meediale suunatud teavitustegevus

Komisjon on alates taaste- ja vastupidavusraha loomisest andnud ajakirjanikele rahastu rakendamise kohta rohkelt teavet. Komisjon on kandnud hoolt selle eest, et teave jõuaks riiklike korrespondentide ja valdkonna ajakirjanikeni, et tagada lai kõlapind ning võimaldada üldsusel saada hea arusaam taaste- ja vastupidavusraha ning selle kohapealse rakendamisega seotud peamistest küsimustest. Selleks on komisjon avaldanud üle 200 pressiteate ja -materjali ning korraldanud arvukalt pressikonverentse ja tehnilisi aspekte käsitlevaid infotunde nii Brüsselis kui ka liikmesriikides komisjoni esinduste toel. Komisjon andis ka ulatuslikku ja õigeaegset kirjalikku ja suulist tagasisidet nii liikmesriikide kui ka rahvusvahelistele ajakirjanikele, kelle huvi rahastu vastu on olnud püsivalt suur.

Liikmesriikides asuvate Euroopa Komisjoni esinduste täiendav teavitustegevus taaste- ja vastupidavusraha teemal

Teabe jagamine riiklikest taaste- ja vastupidavuskavadest saadava kasu kohta on pandud ülesandeks ka kõigile liikmesriikides asuvatele Euroopa Komisjoni esindustele. Lisaks igaaastastele üritustele korraldatakse tihedas koostöös Euroopa poolaasta ametnike ja esinduste muude meeskondadega veel palju muid teavitustegevusi. Paljudel juhtudel on teabevahetusse kaasatud ka sidusrühmad, riiklikud ja piirkondlikud omavalitsused ning muud välispartnerid.

⁴⁷ Teatis „Sotsiaaldialoogi tugevdamine Euroopa Liidus – selle täieliku potentsiaali ärakasutamine õiglasel üleminekul“, 25. jaanuar 2023, COM/2023/40 final; „Ettepanek: nõukogu soovitus sotsiaaldialoogi tugevdamise kohta Euroopa Liidus“, 25. jaanuar 2023, COM/2023/38 final.

Avalike arutelude ja meediaürituste käigus käsitletakse laialdaselt riiklike taaste- ja vastupidavuskavade mõju majandusele ja kodanike elukvaliteedile.

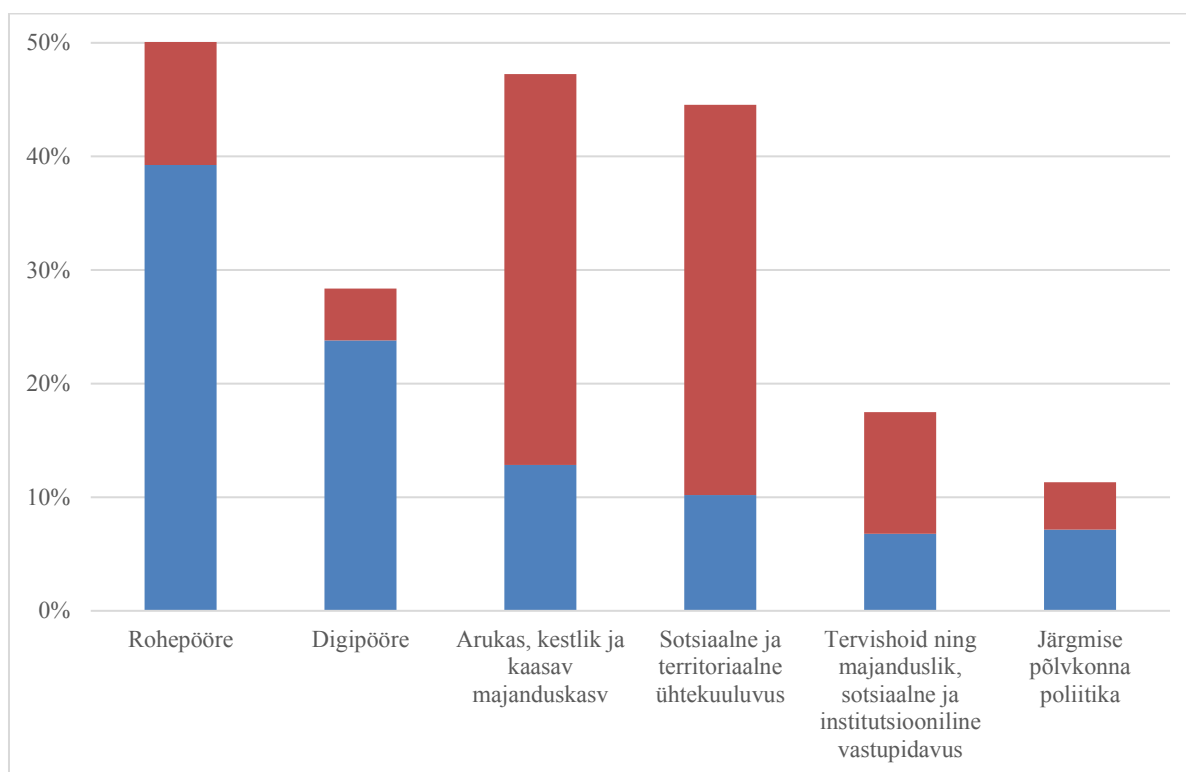
3. Rahastu toetus taaste- ja vastupidavusrahastu eesmärkide saavutamiseks

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 3 kohaselt peaksid taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvad reformid ja investeeringud toetama kuut poliitikasammast,⁴⁸ mis määravad kindlaks rahastu kohaldamisala, võttes arvesse liikmesriikide konkreetset olukorda ja probleeme. Samuti on taaste- ja vastupidavusrahastu määrusega ette nähtud, et iga liikmesriik eraldab oma taaste- ja vastupidavuskava rahaliste vahendite kogusummast vähemalt 37 % meetmetele, mis aitavad kaasa kliimaeesmärkide täitmisele, ning vähemalt 20 % meetmetele, mis aitavad kaasa digieesmärkide täitmisele, võttes aluseks nende meetmetega seotud kulude eelhindangu.

Komisjon töötab välja metoodika, mille kohaselt näidatakse aruandes, kuidas kava kaudu rahastu kuut sammast toetatakse. Selle järgi tuleb iga (all)meetme kohta märkida ära üks valdkond esmase poliitikavaldkonnana ja üks valdkond teisese poliitikavaldkonnana (vastavalt komisjoni koostatud poliitikavaldkondade loetelule), mis on seostatud ühega kuuest sambast. See näitab, et reform või investeering võib olla seotud mitme sambaga. Sambapõhine aruandlus on võimalikult suurel määral kooskõlas muude märgistustavadega (kliima-, digi- ja sotsiaalvaldkonna kulutused). Taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite jaotumist poliitikasammaste kaupa kirjeldab joonis 13.

⁴⁸ Kõnealused kuus sammast on järgmised: i) rohepööre, ii) digipööre, iii) arukas, kestlik ja kaasav majanduskasv, sealhulgas majanduslik ühtekuuluvus, töökohad, tootlikkus, konkurentsivõime, teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon ning hästi toimiv siseturg tugevate VKEdega, iv) sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus, v) tervishoid ning majanduslik, sotsiaalne ja institutsiooniline vastupidavus, sealhulgas selleks, et suurendada kriisiks valmisolekut ja kriisile reageerimise suutlikkust, ning vi) järgmise põlvkonna, laste- ja noortepoliitika, nagu haridus ja oskused.

Joonis 13. Taaste- ja vastupidavusrahauste vahendite jaotumine poliitikasammaste kaupa

Märkus. Iga meede toetab kahte kuuest poliitikasambast, mistõttu moodustab toetus joonisel esitatud kõigi sammaste peale kokku 200 % liikmesriikidele eraldatavatest taaste- ja vastupidavusrahauste vahenditest. Rohe- ja digipööre sampa toetamise puhul esitatud protsendimäärad erinevad protsendimääradest, mis on esitatud kliima- ja digieesmärkide toetamise puhul; viimased arvutatakse teistsuguse meetodika järgi (mida on kirjeldatud taaste- ja vastupidavusrahauste määruse VI ja VII lisas). Sinist värvi (alumised) osad tähistavad meetmeid, mille puhul asjaomase sampa valdkond on märgitud ja määratud esmaseks poliitikavaldkonnaks, ning punased (ülemised) osad tähistavad meetmeid, mille puhul on sampa valdkond märgitud kui teisene poliitikavaldkond.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

3.1. Rahastu toetus rohepööre edendamiseks (st 1. sammas)

Taaste- ja vastupidavusrahauste aitab täita ELi eesmärki vähendada kasvuhooenergia netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % ja saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus. Taaste- ja vastupidavusrahaustest toetatavad meetmed aitavad kestlikku liikuvuse edendamise, energiatõhususe parandamise ja taastuvate energiaallikate ulatuslikuma kasutuselevõtu soodustamise kaudu saavutada ELi kliimaeesmärke. Samuti aitavad need teha edusamme kliimamuutustega kohanemise valdkonnas ja muude keskkonnaneezmärkide saavutamisel, näiteks õhusaaste vähendamise, ringmajanduse edendamise või elurikkuse taastamise ja kaitsmise eesmärkide täitmisel. Seni on 11 poliitikavaldkonda hõlmavat rohepööre sammast toetatavate meetmete peale kokku eraldatud 254 miljardit eurot⁴⁹ ehk 50 % liikmesriikide eraldiste kogusummast (vt joonis 14)⁵⁰.

⁴⁹ Vastupidavusrahauste sambaid toetavate meetmete jaoks eraldatud punktis 3 esitatud summad (eurodes) põhinevad prognoositud hinnangulistel kuludel.

⁵⁰ Joonisel esitatud hinnangulised kulud on arvatud taaste ja vastupidavuse tulemustabeli jaoks välja töötatud sambapõhise märkimise meetodika alusel ning lähtuvalt meetmetest, mille kohta rohepööre sammas on märgitud ära kas esmase või

Joonis 14. Rohepöört toetavate kulutuste jaotumine poliitikavaldkondade kaupa

Märkus. Joonisel on esitatud hinnanguline osakaal poliitikasambas Euroopa Komisjoni koostatud poliitikavaldkondade loetelu alusel. Protsent näitab selle poliitikasamba meetmete üldist osakaalu kavas.

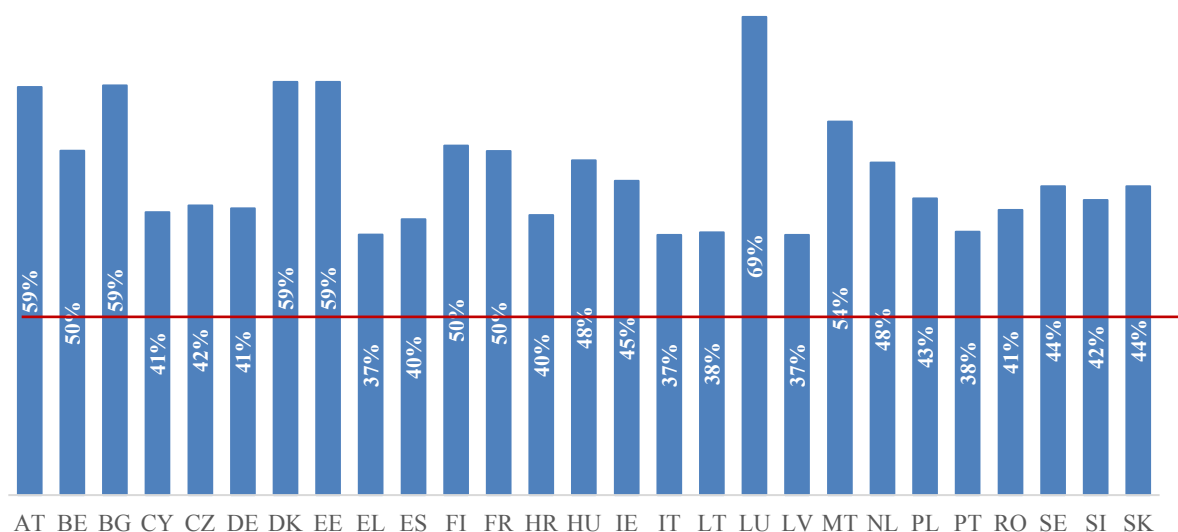
Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate kliimaeesmärkide täitmist toetavate reformide ja investeringutega on ületatud taaste- ja vastupidavusrahistu määruses seatud eesmärk eraldada selliste meetmete jaoks 37 % eraldise kogusummast (joonis 15). Vastuvõetud kavade kohaste kliimavaldkonna kulutuste hinnanguline kogumaht on 204 miljardit eurot, mis moodustab kliimameetmetega seotud kulutuste märgistamise meetoodika kohaselt arvatuna ligikaudu 40 % kavade kogueraldisest⁵¹.

teisese poliitikasambana.

⁵¹ Taaste- ja vastupidavuskavades tuli taaste- ja vastupidavusrahistu määruse VI lisa kohaselt iga meetme kohta täpsustada ja põhjendada, kas see aitab täielikult (100 %) või osaliselt (40 %) kaasa kliimaeesmärkide täitmisele või ei avalda sellele mõju (0 %). Koefitsientide ja iga meetme hinnanguliste kulude järgi on võimalik välja arvutada, mil määral kavad toetavad kliimasihi saavutamist. Tähelepanu tuleb juhtida sellele, et panus rohepöörde sambasse on suurem kui panus kliimaeesmärkide saavutamisse taaste- ja vastupidavusrahistu määruse VI lisa tähenduses, kuna arvutamise metoodikad on erinevad. Erinevused tulenevad peamiselt asjaolust, et kõigi hõlmatud meetmete puhul käsitatakse sambasse tehtava panusena summat, mis moodustab 100 % nende meetmete hinnangulisest maksumusest, kuid mõne meetme puhul käsitatakse taaste- ja vastupidavusrahistu määruse VI lisa määratluse kohaselt kliimaeesmärkidesse tehtava panusena vaid summat, mis moodustab 40 % nende meetmete hinnangulisest maksumusest. Lisaks on rohepöörde samba puhul kasutatud koefitsiente, mida kohaldatakse keskkonnaeesmärkide suhtes, mis on ulatuslikumad kui taaste- ja vastupidavusrahistu määruse VI lisa kohased kliimaeesmärgid.

Joonis 15. Kliimaeesmärkide toetamise osakaal taaste- ja vastupidavuskava eraldises

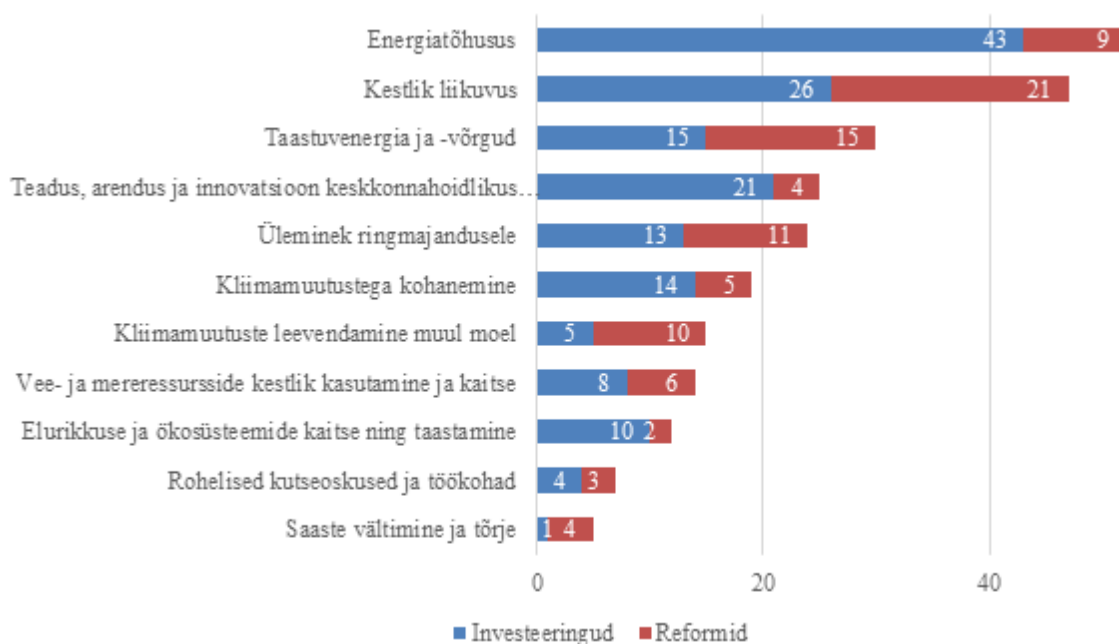
Märkus. Taaste- ja vastupidavuskavades tuli täpsustada ja põhjendada, mil määral iga meede aitab kaasa kliimaeesmärkide täitmisele (kas täielikult – 100 %, osaliselt – 40 % või üldse mitte – 0 %). Panust kliimaeesmärkide saavutamisse arvutatakse taaste- ja vastupidavusrahastu määruse VI ja VII lisa alusel. Koeffitsientide ja iga meetme hinnanguliste kulude järgi on võimalik välja arvutada, mil määral kavad toetavad kliimasihtide saavutamist.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Nendest 705 eesmärgist ja sihist, mis on praeguseks rahuldavalt täidetud,⁵² toetavad 1. sammast 261, sealhulgas on 246 asjaomast eesmärki ja sihti täidetud rahuldavalt pärast 1. märtsi 2022, st pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist. Alates 1. märtsist 2022 on suurimaid edusamme tehtud sellistes poliitikavaldkondades nagu energiatõhusus (pärast 1. märtsi 2022 on saavutatud 52 meetme 63 eesmärki ja sihti), kestlik liikuvus (saavutatud on 47 meetme 60 eesmärki ja sihti) ning taastuvenergia ja -võrgud (saavutatud on 30 meetme 40 eesmärki ja sihti), kui võtta arvesse nii esmase kui ka teisese valdkonnana märgitud poliitikavaldkondi (joonis 16). Enamik eesmarke ja sihte on rohepöördele kaasa aitavate meetmete rakendamise esimeseks sammuks. Allpool on esitatud mõned näited alates 1. märtsist 2022 rakendatud rohepöörde samba meetmetest.

⁵² Eesmärk ja siht võivad toetada rohkem kui üht sammast.

Joonis 16. 1. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud

Allikas: Euroopa Komisjon.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on rohepöörde samba raames täidetud

Reformid

- **Slovakkia** on kiitnud heaks õigusaktid, mille eesmärk on parandada jäätmekäitlust ehitus- ja lammutussektoris.
- **Kreeka** on käivitanud reformi, mille eesmärk on ühtlustada ja digiteerida taastuvate energiaallikatega seotud litsentsimisraamistikku, ning võttis vastu seaduse, mille alusel rakendatakse kodumajapidamistes taastuvenergia kasutamist toetav päritolutagatiste süsteem.
- **Taani** on käivitanud reformi, millega kehtestatakse kasvuhoonegaaside heitkoguste kõrgeimad maksumäärad, et stimuleerida Taani ettevõtjaid heitkoguseid vähendama, ning nähakse ette maksusoodustused, millega toetatakse keskkonnahoidlikke investeeringuid.

Investeeringud

- **Bulgaaria** on teinud investeeringuid keskkonnahoidlike ja tõhusate ühistransporditeenuste toetuseks ning käivitas reformi, mille eesmärk on edendada taastuvenergiale üleminekut. Taaste- ja vastupidavusrahastust eraldatakse 110,5 miljonit eurot Sofia metrooliini nr 3 sellise lõigu ehitamiseks, mille kogupikkus on 3 km ja mis läbib kolme jaama ning mis võimaldab pakkuda keskkonnahoidlikke, kiireid ja tõhusaid ühistransporditeenuseid mitut transpordiliiki hõlmavaid ühendusi kasutavatele reisijatele.

Investeeringu tulemusena peaks alates 2026. aastast olema võimalik vedada keskmiselt 7,6 miljonit reisijat aastas ning see peaks tooma kaasa kasvuhoonegaaside heite ja õhusaaste vähenemise.

Meditsiiniülikooli jaam metrooliinil nr 3

Autoriõigus: Bulgaaria riigiasutused

- **Tšehhi** on teinud investeeringu säästvasse transporti, viies lõpule maantee- ja raudteehutuse projektid ning renoveerides raudteesildasid ja tunnelid.
- **Horvaatia** on teinud investeeringuid ühisveevärgivõrkude ehitamiseks ja renoveerimiseks.
- **Hispaania** on kehtestanud mehhanismid selliste investeeringute toetamiseks, mille eesmärk on hoonetes ja tööstusprotsessides taastuvate energiaallikate kasutuselevõtt ning millega aidatakse kaasa toetatavatele energiakogukondade algatustele.

Kestlik liikuvus

Kestlikku liikuvust toetavate meetmete kulud moodustavad ligikaudu kolmandiku rahastu kaudu rahastatavatest kliimavaldkonna kulutustest: järelikult on see enim toetust saav rohepöörde samba valdkond (31 % eraldisest ehk 79,4 miljardit eurot). Need meetmed hõlmavad muu hulgas investeeringuid heiteta või vähese heitega sõidukitesse, investeeringuid linnade ühistranspordi arendamiseks ja investeeringuid laadimistaristusse. Suurem osa vahenditest ehk 42 miljardit eurot kulub investeeringutele, mis tehakse raudteetaristu ajakohastamiseks, sealhulgas nüüdisaegse raudteeveeremi ostmiseks. Mõned taaste- ja vastupidavuskavad näevad ette ka ambitsioonikaid reforme, mille eesmärk on kehtestada maksustamiskord või muuta regulatiivset keskkonda heiteta liikuvusele ülemineku võimaldamiseks. Reformide raames käsitletakse üldist õigusraamistikku ning need sisaldavad kestliku linnalise liikumiskeskonna ja ühistranspordi toetamise strateegiaid. Kavad

sisaldavad ka reforme, millega luuakse konkurents sadamateenuste valdkonnas ning kujundatakse ümber merendussektorit ja siseveeteid.

Energiatõhusus

Energiatõhususega seotud kulud moodustavad rohepöörde samba kogukuludest 29 % (kokku 72,8 miljardit eurot). Liikmesriigid on näinud oma kavades ette suured investeeringud era- ja avaliku sektori hoonete renoveerimiseks, et muuta need energiatõhusaks, ning investeeringud uute väga energiatõhusate hoonete ehitamiseks. Enamik investeeringuid on seotud eluhoonete energiatõhususega (31 miljardit eurot) ja nende eesmärk on tavaliselt vähendada primaarenergia tarbimist 30 % või rohkem. Ka muudes valdkondades peale hoonete tehakse energiatõhususega seotud investeeringuid, et aidata vähendada tootmisprotsesside CO₂ heidet VKEdes, suuremates ettevõtetes ja kaugküttesüsteemides, näiteks edendades puhtamate ja energiatõhusamate tehnoloogiate integreerimist tootmisprotsessidesse ja soojusenergia tsentraliseeritud tootmisesse (7 miljardit eurot). Selleks hõlmavad mõned taaste- ja vastupidavuskavad ka reforme, mille eesmärk on kõrvaldada energiatõhususe saavutamist takistavad asjaolud, näiteks õigusraamistiku muutmise teel või ühtlustades toetusmehhanisme ühtsete kontaktpunktide kaudu.

Taastuenergia ja -võrgud

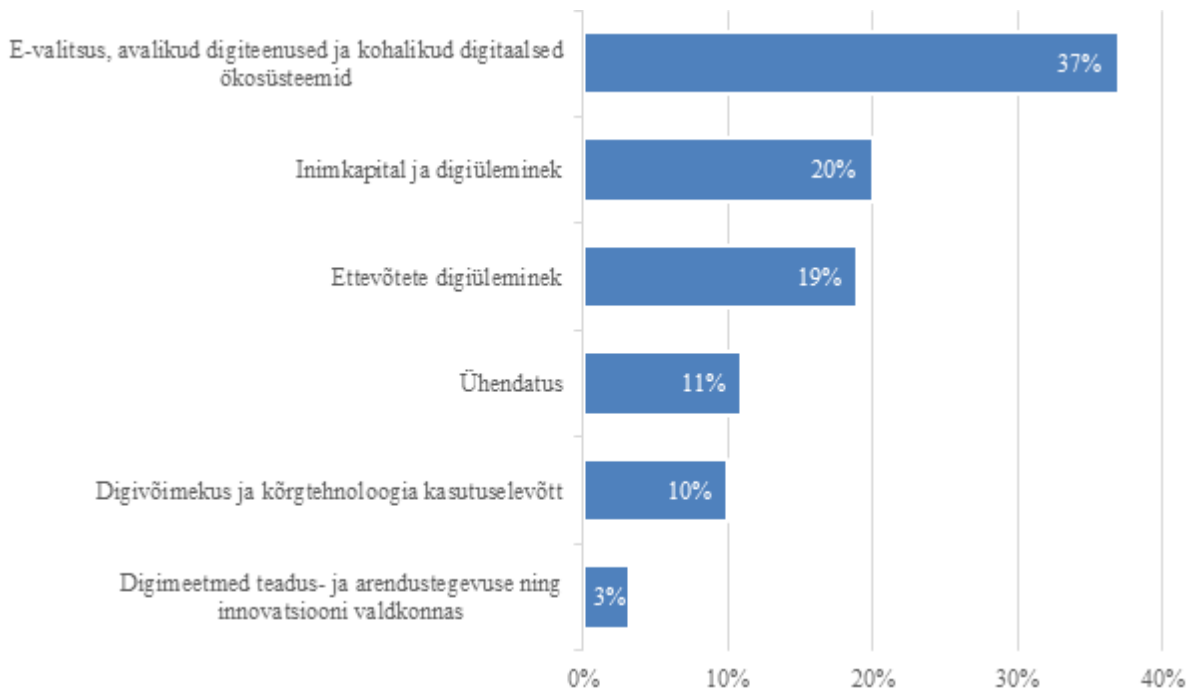
Puhta energiaga (taastuenergia ja -võrkudega) seotud hinnanguline kogukulu moodustab rohepöörde samba kogukuludest 14 % (kogukulud 35,3 miljardit eurot). Paljud taaste- ja vastupidavuskavad hõlmavad puhta energia valdkonna meetmeid, näiteks investeeringuid taastuenergia tootmise, nii juba väljaarendatud taastuenergiatehnoloogiasse kui ka uuenduslikesse lahendustesse. Ligikaudu kaks kolmandikku kõigist selle valdkonna investeeringutest kulutatakse taastuenergiatehnoloogiatele (24 miljardit eurot) ning ülejäänud summa eraldatakse energiavõrkudesse ja -taristusse tehtavate investeeringute tarvis (11 miljardit eurot). Taastuenergia osakaalu suurendamine nõuab ka ambitsioonikat reformikava. Sellega seoses on kavades ette nähtud reformid, mille eesmärk on luua stabiilne regulatiivne keskkond ning võimalused avaliku ja erasektori investeeringute vahelise koostöö saavutamiseks, lihtsustada haldusmenetlusi ning võtta vastu uued toetuskavad või pikendada olemasolevate kavade kohaldamisperioodi.

3.2. Rahastu toetus digipöörde edendamiseks (st 2. samm)

Taaste- ja vastupidavusrahistu aitab märkimisväärselt kaasa digipöörde elluviimisele liidus. Kavad hõlmavad mitmesuguseid meetmeid, sealhulgas järgmise põlvkonna digitaristute ja kõrgetasemelise tehnoloogia kasutuselevõttu, elanikkonna ja tööjõu digioskuste arendamist ning ettevõtjate ja avalike teenuste digitaliseerimise toetamist.

Digipöörde sammast toetatakse kokku 144 miljardi euroga, mille jaotumine digivaldkonna poliitikavaldkondade vahel on näidatud joonisel 17⁵³.

Joonis 17. Digipööret toetavate kulutuste jaotumine poliitikavaldkondade kaupa

Märkus. Joonisel on esitatud hinnanguline osakaal poliitikasambas Euroopa Komisjoni koostatud poliitikavaldkondade loetelu alusel. Protsent näitab selle poliitikasamba meetmete üldist osakaalu kavas.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate digieesmärkide täitmist toetavate reformide ja investeeringutega on ületatud taaste- ja vastupidavusrahastu määruuses seatud eesmärk eraldada selliste meetmete jaoks 20 % eraldise kogusummast (joonis 18). Praeguse seisuga on kavade kohaselt digivaldkonna hinnanguline kogukulud 130 miljardit eurot, mis moodustab digitaliseerimismeetmetega seotud kulutuste jälgimise meetoodika kohaselt arvatuna 26 % kavade kogueraldisest⁵⁴.

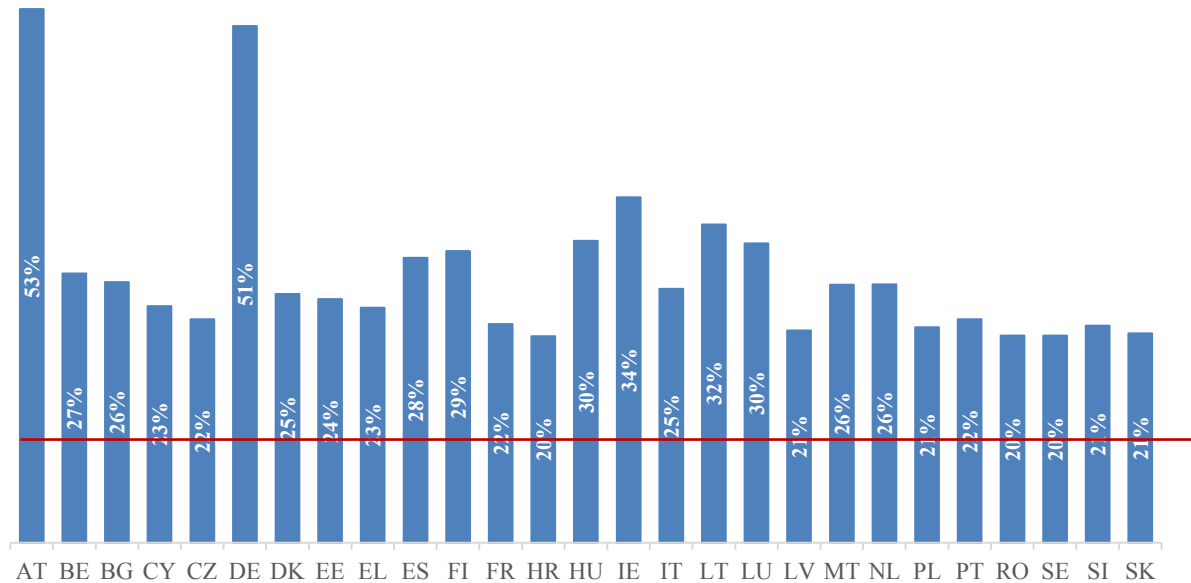
Nendest 705 eesmärgist ja sihist, mis on praeguseks rahuldavalt täidetud, toetavad 2. sammast 184, sealhulgas on 178 asjaomast eesmärki ja sihti saavutatud rahuldavalt pärast 1. märtsi 2022. Kõige rohkem on edusamme tehtud sellistes poliitikavaldkondades nagu e-valitsus, avalikud digiteenused ja kohalikud digiökosüsteemid (pärast 1. märtsi 2022 on saavutatud 72 meetme 85 eesmärki ja sihti), inimkapital ja digiüleminek (saavutatud on 30 meetme 40 eesmärki ja sihti) ning ettevõtete digiüleminek (saavutatud on 20 meetme 29 eesmärki ja sihti) (joonis 19). Allpool tekstikastis on esitatud mõned näited positiivse

⁵³ Joonisel esitatud hinnangulised kulud on arvatud taaste ja vastupidavuse tulemustabeli jaoks välja töötatud sambapõhise märkimise meetoodika alusel ning lähtuvalt meetmetest, mille kohta digipöörde sammast on märgitud ära kas esmase või teisese poliitikasambana.

⁵⁴ Taaste- ja vastupidavuskavades tuli iga meetme all taaste- ja vastupidavusrahastu määruuse VII lisa kohaselt täpsustada ja põhjendada, kas see aitab täielikult (100 %) või osaliselt (40 %) kaasa digieesmärkide täitmisele või ei avalda sellele mõju (0 %). Koefitsientide ja iga meetme hinnanguliste kulude järgi on võimalik välja arvutada, mil määral kavad toetavad digisihi saavutamist.

hinnangu saanud maksetaotluste kohta. Nende puhul keskendutakse digipoliitikaga seotud põhivaldkondadele, kuid olulised on ka muud valdkonnad, näiteks ühendatus.

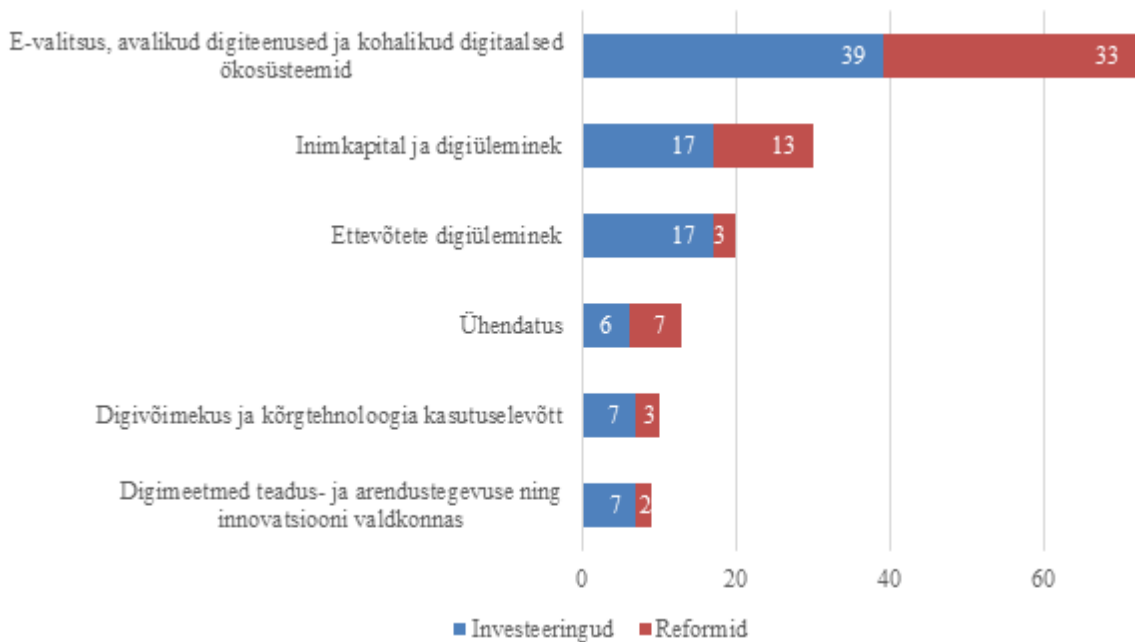
Joonis 18. Digieesmärkide toetamise osakaal taaste- ja vastupidavuskava eraldises

Märkus. Taaste- ja vastupidavuskavades tuli täpsustada ja põhjendada, mil määral iga meede aitab kaasa digieesmärkide täitmisele (kas täielikult – 100 %, osaliselt – 40 % või üldse mitte – 0 %). Panust digieesmärgi saavutamisse arvutatakse taaste- ja vastupidavusraha määruse VI ja VII lisa alusel. Koefitsientide ja iga meetme hinnanguliste kulude järgi on võimalik välja arvutada, mil määral kavad toetavad digisihide saavutamist.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Joonis 19. 2. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusraha aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud

Allikas: Euroopa Komisjon.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on digipöörde samba raames täidetud

Reformid

- **Rumeenia** on võtnud vastu reformi, mille eesmärk on kiirendada kooskõlas turvaeeskirjadega 5G-võrkude kasutuselevõttu riiklikul tasandil ja tagada lairibaühenduse kättesaadavus valgetes piirkondades (väikesed vallad, eraldatud paigad, ebasoodsas olukorras olevad asustatud piirkonnad), vähendada maa- ja linnapiirkondade vahelist digilõhet, leevendada halduskoormust ning ühtlustada menetlusi ja tasusid, et luua digiteenustele ja internetiühendusele võrdse juurdepääsu eeldused.
- **Slovakkia** on kiitnud heaks avaliku halduse teabevahetuse riikliku kontseptsiooni, millega nähakse ette digireformide raamistik kooskõlas taaste- ja vastupidavuskavaga. Eelkõige kehtestatakse riikliku kontseptsiooniga küberturvalisuse reformi raames küberturvalisuse nõuete standardimise raamistik, selgitades samas, et küberturvalisusega seotud tehniliste ja menetluslike standardite kehtestamiseks on vaja täiendavaid erimeetmeid.
- **Sloveenia** on moodustanud informaatika arendamise nõukogu, mis tegutseb avaliku halduse keskse foorumina, et koordineerida operatiivtasandil tegevust, mis on seotud infotehnoloogia valdkonna investeeringute, standardite ja muude tehnoloogiliste arengusuundadega, eelkõige juhul, kui nende tõhusa toimimise ja haldamise tagamiseks on hädavajalik süsteemide ühilduvus.

Investeeringud

- **Austria** on võtnud meetmeid kooli- ja haridussüsteemi digitaliseerimise toetamiseks, et tagada õiglane ja võrdne juurdepääs peamiste digioskuste omandamiseks. Taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest rahastatakse 171,7 miljoni euro suurust investeeringut, mille eesmärk on tagada süle- ja tahvelarvutid põhikooliõpilastele. Selle investeeringuga kaasneb reform, mille eesmärk on parandada erinevate koolihoonete taristut, et tagada õpilastele antavate digiseadmete optimaalne kasutamine.

Innsbrucki kool (Tirol, Austria), kus kasutatakse taaste- ja vastupidavusrahastu toetusega hangitud arvuteid

Autoriõigus: Euroopa Komisjoni esindus Austrias / APA-Fotoservice / Hettfleisch

- **Taani** on töötanud COVID-19 pandeemia järel välja ja tegi kättesaadavaks uued digilahendused, et tagada tervishoiusüsteemi parem ühendatus. Lahendused hõlmavad digitehnoloogia kasutamist ja videokonsultatsioonide võimaldamist.
- **Hispaania** on teinud investeeringuid selliste suurte kultuuriasutuste digitaliseerimisse nagu riiklik Prado muuseum, riiklik muuseum Centro de Arte Reina Sofía ja Hispaania rahvusraamatukogu ning muude riigiasutuste või eraõiguslike üksuste raamatukoguvarade digiteerimisse, samuti arhiivisüsteemide, ajaloopärandi ning andmekogude ja registrite, sealhulgas audiovisuaalpärandi digiteerimisse.
- **Itaalia** on sõlminud kiire internetiühenduse investeeringu raames riigihankelepingud kõigi viie ühendusprojekti elluviimiseks. Nende riigihankelepingute eesmärk on ehitada välja riiklik ülikiire ja 5G sidevõrk, mis katab kogu Itaalia territooriumi.
- **Malta** on alustanud turvaliste digilahenduste ja -vahendite rakendamist õigusvaldkonna kasutajate toetamiseks, lihtsustades protsesse, suurendades õiguskaitse kättesaadavust (seoses dokumentidega, aga ka tunnistajate ärakuulamisega kaugühenduse teel) ja tugevdades kohtusüsteemi tõhusust kooskõlas digitaalse õigusemõistmise strateegiaga.
- **Portugal** on võtnud kasutusele veebiplatvormi Academy Portugal Digital, mis võimaldab kasutajatel hinnata oma digioskusi ja saada isikupärastatud digiõpet.

E-valitsus ja avalikud digiteenused

Avalike teenuste digitaliseerimist ja e-valitsuse lahendusi toetavate meetmete kulud moodustavad rahastust toetatavatest digivaldkonna kulutustest rohkem kui kolmandiku (37 % digipöörde samba kuludest ehk 53 miljardit eurot), mis tähendab, et kõnealune valdkond on kõige enam toetust saav digipoliitika valdkond. Nende meetmete eesmärk on ajakohastada ja parandada avaliku halduse protsesse, et muuta need kasutaja jaoks mugavamaks, kodanikesksemaks ja koostalitlusvõimelisemaks, ning muuta digiteenused

üksikisikutele ja ettevõtjatele kättesaadavamaks ja hoogustada nende kasutuselevõttu. Paljud taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad reforme, mille eesmärk on võtta kasutusele või täiustada e-valitsuse lahendusi (nagu e-identimine), tagada avalike digiplatvormide koostalitlusvõime ning parandada andmete kogumist ja haldamist. Mitmes taaste- ja vastupidavuskavas on ette nähtud ka investeeringud, mille eesmärk on integreerida kõrgtehnoloogilised lahendused (näiteks valitsussektori pilvandmetöötlus) valitsuse tööprotsessidesse ning tugevdada avaliku sektori suutlikkust küberturvalisuse alal. Paljud taaste- ja vastupidavuskavad hõlmavad ka meetmeid, mille eesmärk on riiklike tervishoiu- ja kohtusüsteemide digitaliseerimise.

Avalike teenuste digitaliseerimise hõlmab mitut poliitikavaldkonda ja võimaldab koostööt viie muu rahastust toetatava sambaga. Näiteks mõned rohepöörde sammast toetavad investeeringud kajastavad digiülemineku keskset rolli ELi transpordisüsteemide kestlikumaks ja vastupidavamaks muutmisel. Selle näiteks on arukate transpordisüsteemide tehnoloogia, linnalise liikumiskeskonna haldusvahendid, mitut transpordiliiki hõlmavad piletimüügisüsteemid ja reisijate teabesüsteemid ning Euroopa raudteetranspordi haldussüsteemi katvuse laiendamine.

Ettevõtete digiüleminek

Kõik taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad meetmeid, millega toetatakse ettevõtete digiüleminekut, ning nende meetmete kulu on kokku 27 miljardit eurot, mis moodustab digipöörde samba kogukuludest 19 %. Selle valdkonna meetmed hõlmavad olulisi reforme, millest kõige tähtsamad on need, mille eesmärk on lihtsustada ettevõtjate jaoks halduskorda ning luua alus digitaalsele ettevõtluskeskkonnale, sh võtta meetmeid ettevõtete digitaalse asutamise ja registreerimise ning usalduse ja küberturvalisuse tagamise valdkonnas. Need meetmed peaksid suurendama usaldust digitehnoloogia kasutuselevõtu vastu ja soodustama seeläbi nii nende levikut kui ka kasutamise intensiivsust. Digitaalse arveldamisega seotud reformid peaksid samuti avaldama positiivset mõju ettevõtete digiüleminekule ja suurendama läbipaistvust. Mitu kava sisaldab ka investeeringuid, millega toetatakse tippasemel digitehnoloogia integreerimist ettevõtete tootmisprotsessidesse (nt automatiseerimine, tehisintellekt).

Inimkapital

Taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad ka mitmesuguseid digioskuste arendamise meetmeid, mille hinnanguline kogumaksumus on 29 miljardit eurot, mis moodustab digipöörde samba kogukuludest 20 %. Enamik kavasid sisaldab meetmeid kogu elanikkonna ja tööjõu digioskuste parandamiseks. Mõned kavad sisaldavad meetmeid ka kõrgema taseme digioskuste edendamiseks, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia spetsialistide koolitamiseks ning kõrghariduses ja kutseõppes kõrgtasemel digitehnoloogia koolitusmoodulite väljatöötamiseks. COVID-19 pandeemia on toonud esile vajaduse hariduse digitaliseerimise järele ning paljud taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad asjakohaseid meetmeid.

3.3. Rahastu toetus aruka, kestliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks (st 3. samm)

27 taaste- ja vastupidavuskavaga aidatakse kaasa aruka, kaasava ja kestliku majanduskasvu (st 3. samm) edendamisele: selleks on ette nähtud enam kui 1 500 meetet ja ligikaudu 214,6 miljardit eurot. Need meetmed on seotud erinevate valdkondadega, alates reformidest, millega toetatakse ettevõtluskeskkonda või konkurentsiolekorda, lõpetades reformidega, millega toetatakse VKEsid, teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni või kultuurivaldkonda (joonis 20).

Joonis 20. Arukat, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu toetavate kulutuste jaotumine poliitikavaldkondade kaupa

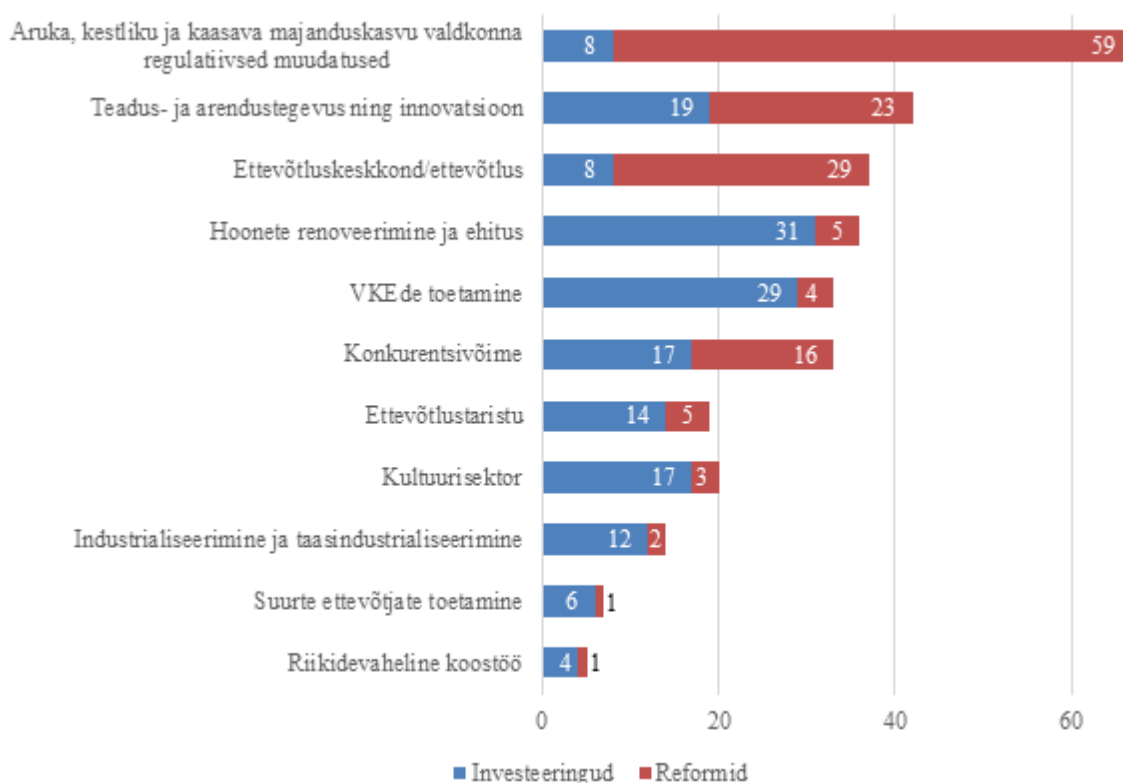

Märkus. Joonisel on esitatud hinnanguline osakaal poliitikasambas Euroopa Komisjoni koostatud poliitikavaldkondade loetelu alusel. Protsent näitab selle poliitikasamba meetmete üldist osakaalu kavas.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Praeguseks on saavutatud 350 sellist eesmärki ja sihti, millega toetatakse 3. sammast, neist 321 on saavutatud pärast 1. märtsi 2022. Eelkõige on edusamme tehtud sellistes poliitikavaldkondades nagu regulatiivsed muudatused aruka, kestliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks (pärast 1. märtsi 2022 on saavutatud 67 meetme 85 eesmärki ja sihti), teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon (saavutatud on 42 meetme 49 eesmärki ja sihti) ning ettevõtluskeskkonna/ettevõtete digiüleminek (saavutatud on 37 meetme 52 eesmärki ja sihti) (joonis 21).

Joonis 21. 3. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud

Allikas: Euroopa Komisjon.

Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon 3. samba raames

25 taaste- ja vastupidavuskava hõlmavad 3. samba poliitikavaldkonnaga teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon seotud meetmeid, mille kulud on kokku 38,1 miljardit eurot. 3. samba teadus- ja innovatsiooniinvesteeringute summa moodustab tavaliselt liikmesriigile eraldatavast taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatu toetuse summast 4–18 %; sellest vahemikust jäävad välja üksikud erandid ning vastav keskmine näitaja on ligikaudu 8 %.

3. samba teadus- ja innovatsioonimeetmel on palju erinevaid eesmäärke. 3. samba teadus- ja innovatsioonireformide eesmärk on vähendada teadusuuringute süsteemide killustatust, leevendada halduskoormust seoses teadus- ja innovatsioonitegevuse jaoks riikliku rahastuse kättesaadavusega, toetada teadmus- ja tehnosiiret, kõrvaldada akadeemiliste ringkondade ja ettevõtjate koostööd takistavad tõkked ning parandada teadus- ja innovatsiooni- ning haridusvaldkonna juhtimistasanditevahelist koordineerimistegevust. Paljud taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad 3. sambaga seotud temaatilisi teadus- ja innovatsiooniinvesteeringuid, mis võimaldavad kasutada teadus- ja innovatsioonialast suutlikkust, et kiirendada rohe- ja digipööret ning suurendada vastupidavust kooskõlas ELi tasandi tegevuskavadega (ligikaudu 27 % ja 23 % teaduse ja innovatsiooniga seotud meetmete hinnangulisest kulust on märgitud vastavalt rohepöörde ja digipöörde eesmärkide täitmist toetavate kuludena).

Praeguseks on saavutatud 53 sellist eesmärki ja sihti (705st saavutatud eesmärgist ja sihist), mis on seotud poliitikavaldkonnaga teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon, neist 49 on rahuldavalt täidetud pärast 1. märtsi 2022.

Oluline on rõhutada, et ka mõned 1. ja 2. samba meetmed aitavad kaasa teadus- ja arendustegevusele⁵⁵. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonna kõigi investeeringute kaudu (st nii 1., 2. kui ka 3. samba raames märgitud asjakohaste meetmete kaudu) saadav toetus on hinnanguliselt kokku 48 miljardit eurot, mis moodustab liikmesriigile eraldatavast taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust rahalisest toetusest keskmiselt ligikaudu 10 %.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on aruka, kestliku ja kaasava majanduskasvu samba raames täidetud (teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni poliitikavaldkond)

Reformid

- **Slovakkia** on teinud muudatusi kahes õigusaktis, et muuta Slovakkia Teaduste Akadeemia riiklikuks teadusasutuseks ning võimaldada seeläbi mitme allika põhised rahastamist ja tõhustatud koostööd erasektoriga, et viia ellu ühisprojekte ning edendada teadusuuringuid ja tehnosiiret.

Investeeringud

- **Itaalia** on sõlminud lepingud, mille kaudu toetatakse vähemalt 30 sellise strateegilise tähtsusega teadustaristu/-asutuse loomist või tugevdamist, mis on kindlaks määratud riiklikus 2021.–2027. aasta teadustaristute kavas, ja nendega seotud innovatsioonitaristuid.

Meetme eesmärk on arendada teadusrajatisi, toetada innovatsiooni ja tehnosiirde protsesse ning edendada avaliku ja erasektori partnerlust.

⁵⁵ Rohepöret käsitlev 1. sammas hõlmab rohepöördega seotud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni meetmeid, mis on liigitatud poliitikavaldkonna „Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon rohepöördega seotud tegevuses“ alla, ning digipöret käsitlev 2. sammas hõlmab digivaldkonna teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni meetmeid, mis on liigitatud poliitikavaldkonna „Digiüleminekuga seotud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni meetmed“ alla.

- **Hispaania** on toetanud 68 ettevõtet (39 suurt ettevõtet ja 29 VKEd), kes rakendavad jätkusuutliku autotööstuse valdkonna teadus- ja innovatsiooniprojekte, et suurendada ettevõtete tehnoloogilist suutlikkust muu hulgas järgmistes valdkondades: väga väikeste heitkogustega ja hea ringlussevõetavusega energiasalvestussüsteemide arendamine, suure tõhususega vesinikupõhised liikuvussüsteemid, autonoomsed sõidukid ja ühendatud liikuvus või tootmiskeskondade kohandamine ohutute ja töökindlate süsteemidega, et tagada inimeste ja masinate koostoime arukas tootmiskeskkonnas.

Ettevõtete toetamine (sh VKEde toetamine, rahastamisvõimaluste ja -vahendite kättesaadavus)

Enamik taaste- ja vastupidavuskavasid sisaldab meetmeid, millega antakse VKEdele otsetoetust ning mille jaoks eraldatakse kokku 45 miljardit eurot, mis moodustab 3. samba hinnangulisest kogukulust ligikaudu 22 %. Kokku toetatakse VKEsid 159 meetme abil, mille raames on seatud 332 eesmärki ja sihti.

Taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvad VKEde meetmed hõlmavad paljusid valdkondi, mille hulka kuuluvad nii ettevõtluskeskkonna parandamine ja juurdepääs riigihangetele kui ka VKEde digiüleminek ja nende keskkonnasäästlikkuse suurendamine. Mitme meetme eesmärk on ka suurendada VKEde majanduskasvu ja vastupidavust, parandades nende juurdepääsu rahastamisele, töötajate kutsealast ümber- ja täiendõpet või tugevdades nende teadus- ja arendusalast suutlikkust.

Praeguseks on saavutatud 51 sellist eesmärki ja sihti (705st saavutatud eesmärgist ja sihist), mis on seotud VKEsid toetavate meetmetega; neist 49 on rahuldavalt täidetud pärast 1. märtsi 2022.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on aruka, kestliku ja kaasava majanduskasvu samba raames täidetud (VKEde toetamise poliitikavaldkond)

Investeeringud

- **Horvaatia** on loonud rahastamisvahendi, et toetada mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate investeeringuid, millega soodustatakse investeerimist uutesse tehnoloogiatesse, kaasaegsete masinate ja seadmete ostmist ning tootmis- ja teenindusvõimsuse suurendamist, ning rohepöördega seotud meetmeid.
- **Kreeka** on kuulutanud välja projektikonkursid selliste investeeringutega seotud vautšerisüsteemi rahastuse taotlemiseks, mille keskmes on tehnoloogia ja teenused, mille abil edendada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate digitaliseerimist (nt e-maksete, e-müügi ja e-arvete rakendused, digireklaami vahendid, digioskuste täiendamine, küberturvalisuse süsteemid, pilvetaristud ja -teenused jne).
- **Itaalia** on loonud rahastamisvahendi idufirmade rahastamiseks, allkirjastades valitsuse ja rakenduspartneri Cassa Depositi e Prestiti (CDP) vahelise lepingu.

3.4. Rahastu toetus sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamiseks (st 4. sammast)

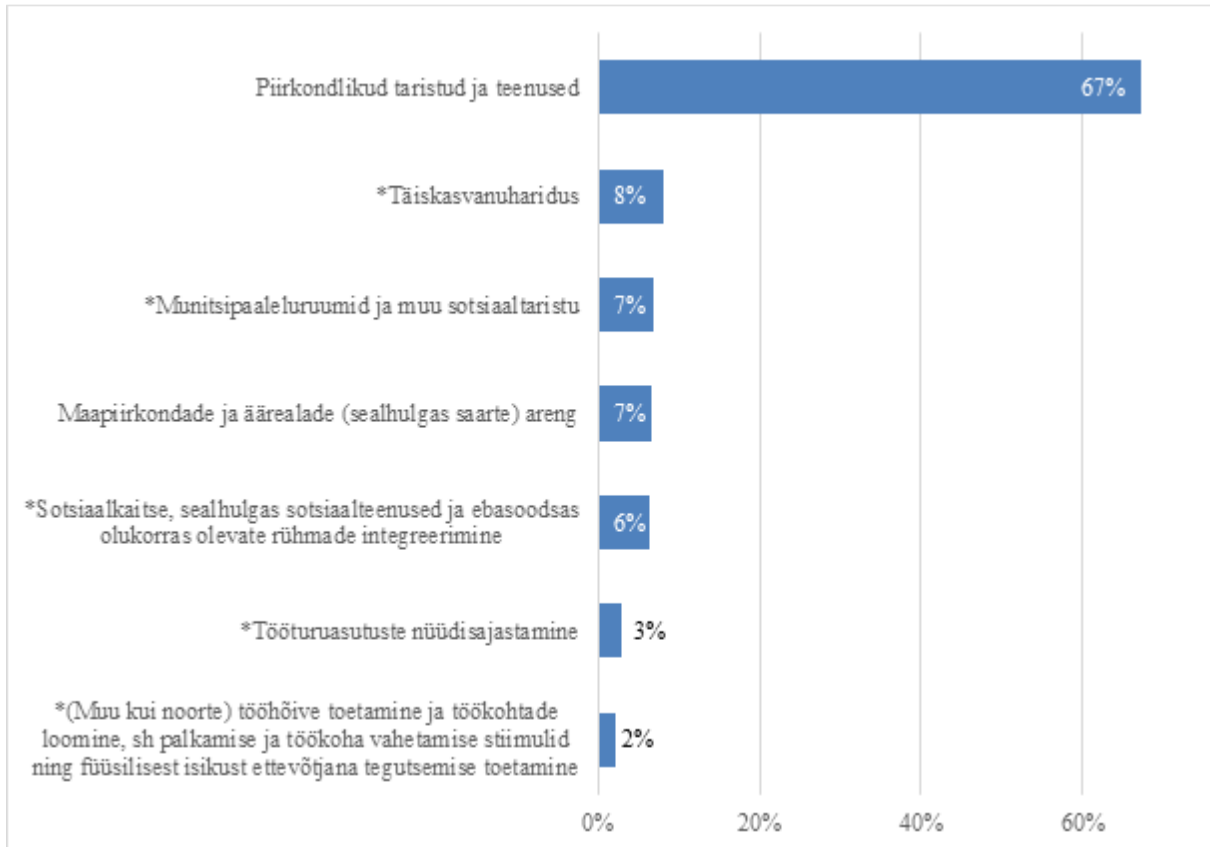
Liikmesriigid on kavandanud märkimisväärset hulgal sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust toetavaid meetmeid, mis aitavad eelkõige rakendada Euroopa sotsiaalõiguste sammast, mille raames käsitletakse eraldi peatükkidena selliseid valdkondi nagu võrdsed võimalused, juurdepääs tööturule, õiglasel töötingimused ning sotsiaalkaitse ja kaasatus. Täpsemalt toetatakse 27 taaste- ja vastupidavuskavaga, mille nõukogu on vastu võtnud, 4. sammast ligikaudu 220,6 miljardi euroga. Kulude jaotus samba raames on näidatud joonisel 22.

Praeguseks saavutatud 705 eesmärgist ja sihist toetab 4. sammast 253, neist 237 on saavutatud pärast viimase aastaaruande esitamist 2022. aasta märtsis. Enim on edusamme tehtud sellistes poliitikavaldkondades nagu piirkondliku taristu ja teenuste parandamine (pärast 1. märtsi 2022 on saavutatud 84 meetme 106 eesmärki ja sihti), sotsiaalkaitse (saavutatud on 52 meetme 58 eesmärki ja sihti) ning täiskasvanuharidus (saavutatud on 27 meetme 41 eesmärki ja sihti) (joonis 23). Tasub rõhutada, et alates taaste- ja vastupidavusrahastu loomisest 4. samba raames saavutatud 149 eesmärki ja sihti toetavad sotsiaalseid eesmärke laiemas tähenduses,⁵⁶ mis näitab, et liikmesriigid on olnud kindlalt pühendunud sotsiaalse mõõtmise tulemuste saavutamisele juba alates taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise esimestest etappidest. Sellised meetmed aitavad ühtlasi

⁵⁶ Need eesmärgid ja sihid on seotud meetmetega, millega toetatakse sotsiaalse kategooria valdkonda delegeeritud määruse (EL) 2021/2105 tähenduses.

kaasa ELi 2030. aasta peamiste tööhõive-, oskuste- ja vaesuse vähendamise alaste eesmärkide täitmisele.

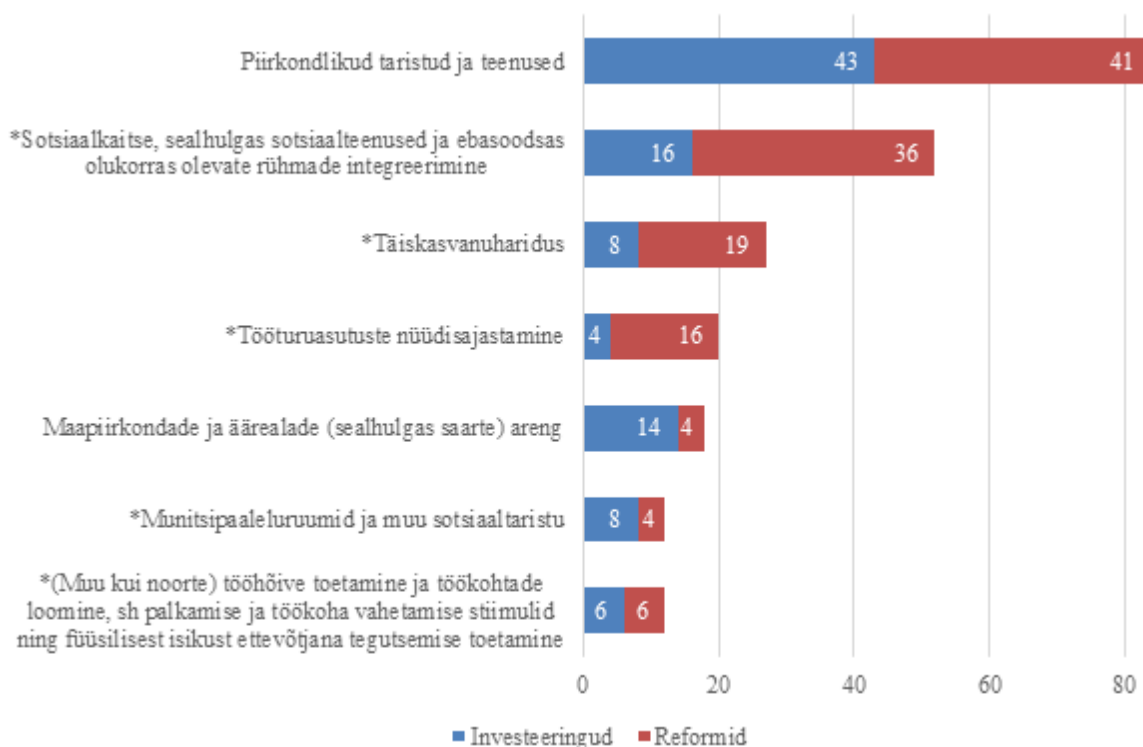
Joonis 22. Sotsiaalsed ja territoriaalsed ühtekuuluvust toetavate kulutuste jaotumine poliitikavaldkondade kaupa

Märkus. Joonisel on esitatud hinnanguline osakaal poliitikasambas Euroopa Komisjoni koostatud poliitikavaldkondade loetelu alusel. Protsent näitab selle poliitikasamba meetmete üldist osakaalu kavas. Sotsiaalkulutuste aruandluse meetoodika, mis on kindlaks määratud delegeeritud määruses (EL) 2021/2105, on täielikult kooskõlas kuue samba kulutuste aruandluse meetoodikaga ja sellesse loimitud. Selle samba puhul kasutatakse sotsiaalkulutuste meetoodikas tärniga (*) tähistatud poliitikavaldkondi.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Joonis 23. 4. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud

Märkus. Sotsiaalkulutuste aruandluse meetodika, mis on kindlaks määratud delegeeritud määruses (EL) 2021/2105, on täielikult kooskõlas kuue samba kulutuste aruandluse meetodikaga ja sellesse loimitud. Selle samba puhul kasutatakse sotsiaalkulutuste meetodikas tärniga (*) tähistatud poliitikavaldkondi.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Sotsiaalkaitse, kaasamine, munitsipaaleluruumid ja sotsiaaltaristu

Kõik taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad reforme või investeeringuid, mis aitavad tugevdada liikmesriikide sotsiaalkaitstesüsteeme. Enam kui 300 meetmega käsitletakse mitmesuguseid probleeme, eelkõige aga neid, mis on esile tõstetud asjaomastes riigipõhistes soovitusetes. Sotsiaalkaitse ja munitsipaaleluruumide tagamist toetavate meetmete kulu on ligikaudu 28,8 miljardit eurot. Eelkõige keskendutakse meetmete puhul sotsiaalkaitstesüsteemide tulemuslikkusele, kvaliteedile ja vastupidavusele. Suurem osa taaste- ja vastupidavusrahastu raames sotsiaalkaitse tegevate investeringutest on seotud avaliku ja erasektori sotsiaalasutuste pakutavate sotsiaalteenuste võrgustiku ja rajatiste ajakohastamise, laiendamise või täiustamisega. Toetatakse ka erimeetmeid, mis keskenduvad näiteks puudega inimeste kaasamisele, sotsiaalhoolduse piisavuse ja kestlikkuse suurendamisele ning hooldust vajavate eakate elamistingimuste parandamisele. Mitu liikmesriiki on näinud ette olulised investeeringud, mille abil suurendada munitsipaaleluruumide ja sotsiaaltaristu pakkumist ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele, kasutades peamiselt laene. Ka lisasid mõned liikmesriigid oma taaste- ja vastupidavuskavadesse miinimumsissetuleku ja pensionisüsteemide piisavuse ja kestlikkuse suurendamiseks nende reformimise etapid.

Praeguseks on saavutatud 72 eesmärki ja sihti (kokku on eesmäärke ja sihte 705), mis on seotud sotsiaalkaitse ja sotsiaaleluruumide poliitikavaldkonnaga; neist 67 pärast 1. märtsi 2022.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse samba raames täidetud (sotsiaalkaitse ning munitsipaaleluruumide poliitikavaldkond)

Reformid

- **Slovakkia** on tugevdanud sotsiaalhoolekande järelevalvevolitusi, et vähendada sotsiaalhoolekande killustatust ja parandada selle tõhusust ning tõsta sotsiaalhoolekandeesutuste pakutava hoolduse ja koduhoolduse kvaliteeti.
- **Hispaania** on võtnud vastu füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusmaksete süsteemi reformi, et minna järk-järgult üle realsissetulekul põhinevale süsteemile, mille abil tagatakse füüsilisest isikust ettevõtjatele tulevikus piisavam pensionitulu.

Investeeringud

- Selleks et luua uus sotsiaalse juhendamise teenus, mille eesmärk on tagada piisav inimressurs sotsiaalteenuste osutamiseks, on **Horvaatia** koolitanud välja 220 sotsiaalse juhendamise spetsialisti, kes suudavad pakkuda individuaalsemat ja paremat tuge.
- **Prantsusmaa** on toetanud sotsiaaleluruumide energiatõhusamaks renoveerimist, eraldades vahendeid üle 20 000 sotsiaaleluruumi tarvis.

Tööhõive toetamine, tööturuasutuste nüüdisajastamine ning täiskasvanuharidus ja -koolitus muudele sihtrühmadele kui noored

Enamik liikmesriike on lisanud oma taaste- ja vastupidavuskavadesse mitmesuguseid reforme ja investeeringuid, mille eesmärk on edendada töökohtade loomist ja tööturu nüüdisajastamist. Meetmetele, millega toetatakse poliitikavaldkondi „Muu kui noorte tööhõive toetamine“ ja „Tööturuasutuste nüüdisajastamine“, kulutatakse kokku ligikaudu 11,2 miljardit eurot. Nende meetmetega vastatakse otse riigipõhiste soovitustele, mis on seotud tööhõive toetamise ja tööturu tingimuste parandamisega. Tööhõivepoliitika ja aktiivse tööturupoliitika küsimused on olulisel kohal peaaegu kõigis taaste- ja vastupidavuskavades. Kavad hõlmavad investeeringuid ja reforme, mille eesmärk on suurendada naiste, noorte ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade osalemist tööturul, toetades töökohtade loomist ning üleminekut tekkivatele uutele valdkondadele ja elukutsetele. Nende meetmete abil soovitakse ka stimuleerida tööhõivet ning parandada tööturgude tulemuslikkust, toimimist ja vastupidavust.

Kõik riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad oskuste ja täiskasvanuhariduse valdkonna meetmeid, mis on sageli seotud aktiivse tööturupoliitikaga. Nende hulka kuuluvad näiteks riiklike oskuste strateegiad, reformid tööturualase teabe analüüsimise ja

oskustööjõu haldamise, sealhulgas oskuste tunnustamise ja valideerimise süsteemi parandamiseks, ning sihtotstarbelised investeeringud töötajate, töötute ja laiemal elanikkonnal täiend- ja ümberõppesse. Riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades ette nähtud täiskasvanuhariduse, sealhulgas kutsehariduse ja -õppe ning oskuste tunnustamise ja valideerimisega seotud reformide ja investeeringute summa on ligikaudu 17,7 miljardit eurot.

Praeguseks on saavutatud 83 sellist eesmärki ja sihti, mis on seotud muu kui noorte tööhõive toetamise, tööturuasutuste nüüdisajastamise ja täiskasvanuhariduse poliitikavaldkondadega, sealhulgas on 73 neist saavutatud pärast viimase aastaaruande esitamist 2022. aasta märtsis. Saavutatud eesmärgid ja sihid on seotud näiteks oskuste täiendamise ja ümberõppe programmide vautšerite süsteemi kasutuselevõtuga, oskuste arendamise programmidega töötutele, koolituskavade ajakohastamisega ning riiklike oskuste strateegiate ja tegevuskavade vastuvõtmisega.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse samba raames täidetud (muu kui noorte tööhõive toetamise, tööturuasutuste nüüdisajastamise ja täiskasvanuhariduse poliitikavaldkond)

Reformid

- **Horvaatia** on võtnud kasutusse vautšerite süsteemi, mida kasutatakse rohelise ja digioskusi arendavates haridusprogrammides osalemise rahastamiseks. Sellesse on kaasatud vähemalt 25 haridusprogrammi. Süsteemis kasutatakse oskuste kataloogi, milles kaardistatakse oskused, mida tööturul pakutakse ja vajatakse, ning IT-rakendust vautšerite haldamiseks ja väljastamiseks.

Horvaatia vautšerite süsteem, millest saavad kasu nii töötajad kui ka töötud, keskendub eelkõige ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele (pikaajalised töötud, tööturult eemale jäänud isikud või noored, kes ei õpi ega tööta (NEET-noored)).

- **Austria** on rakendanud meetme, mille eesmärk on pakkuda sihtotstarbelist toetust pikaajalistele töötutele, kellele tööturule naasmine on mitmesuguste takistuste tõttu

raskendatud. Koordineeritud toetus peaks aitama neid takistusi kõrvaldada ning hõlbustama kvalifikatsiooni- ja väljaõppevõimaluste kättesaadavust.

- **Hispaania** on rakendanud tööturureformi, et lahendada pikaajalisi struktuurseid probleeme, nagu tööturu duaalsus ja kõrge ajutise töö määr. Samuti kohandati õigusraamistikku, et luua ettevõtetele paindlikumad võimalused šokkidega kohanemiseks. Reformi keskmes olid töölepingute liigid: neid vähendati, jättes alles vaid kolm liiki, ning tähtajatud lepingud muudeti vaikumisi kohaldatavaks.

Territoriaalne taristu ja teenused, maapiirkondade ja äärealade (sealhulgas saarte) areng

Märkimisväärset hulgal on reforme ja investeeringuid, mille eesmärk on piirkondliku taristu ja teenuste parandamine kohalikul tasandil ning linnade, maapiirkondade ja äärealade vahelise lõhe vähendamine. Need ergutavad kohalikku majandust, suurendavad piirkondlikku ja riiklikku konkurentsivõimet ning avaldavad otsest positiivset mõju igapäevaelu kvaliteedile. Paljud reformid ja investeeringud on seotud kestliku liikuvuse ja transpordi edendamise ning parandamisega, peamiselt raudteede ja sadamate nüüdisajastamisega, ning muude kestliku liikuvuse projektidega, nagu näiteks ühistransporditeenuste arendamine ja jalgrattateede ehitamine. Taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad ka meetmeid loodusvarade kasutamise parandamiseks ja keskkonna säilitamiseks kohalikul tasandil. Nende hulka kuuluvad reformid ja investeeringud jäätme- ja reoveekäitluse parandamiseks (sealhulgas saartel), veepuhastussüsteemide ja niisutusvõrkude laiendamiseks, põllumajandussektori jätkusuutlikkuse suurendamiseks ning konsortsiumide loomise toetamiseks funktsionaalsetes maapiirkondades. Nende meetmetega käsitletakse ka muud liiki piirkondlikke taristuid ja teenuseid, näiteks lairibataristu ja sotsiaalteenuste tagamine ning taristu kasutuselevõtt äärealadel. Lisaks aitavad need reformid ja investeeringud parandada avaliku halduse tulemuslikkust kohalikul tasandil, tugevdades omavalitsuste suutlikkust pakkuda kvaliteetseid teenuseid.

Piirkondlikke taristuid ja teenuseid toetavate meetmete kulud on kokku ligikaudu 151,2 miljardit eurot, maapiirkondade ja äärealade arengut toetavate erimeetmete kulud aga ligikaudu 16,0 miljardit eurot. Praeguseks on saavutatud 124 sellist eesmärki ja sihti, mis on seotud nende kahe poliitikavaldkonnaga; neist 121 on saavutatud pärast taaste- ja vastupidavusraha viimase aastaaruande esitamist 2022. aasta märtsis.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse samba raames täidetud (territoriaalse taristu ja teenuste ning maapiirkondade ja äärealade arengu poliitikavaldkond)

Reformid

- **Bulgaaria** on suurendanud piirkondliku ja kohaliku tasandi otsest kaasamist ELi vahendite haldamisse, tugevdades nende rolli integreeritud territoriaalsete strateegiate ja projektide väljatöötamisel ja rakendamisel.

- **Horvaatia** on parandanud põllumajandusmaa ümberkorraldamise ja konsolideerimise süsteeme, lihtsustades konsolideerimismenetlusi ja tagades põllumajandusmaa pideva järelevalve. See aitab kaasa põllumajandusmaa tõhusamale kasutamisele, aitab säilitada keskkonda ja parandada elu maapiirkondades.
- **Itaalia** on parandanud projektide hindamise menetlusi kohaliku ühistranspordi süsteemi ja kiire ühistranspordi valdkonnas, määratledes selgelt kohaliku ühistranspordi projektide heakskiitmisega seotud ülesanded ning lihtsustades maksemenetlust.
- **Hispaania** on asutanud õiglase ülemineku fondi instituudi, mis vastutab selliste meetmete kindlaksmääramise ja vastuvõtmise eest, millega tagatakse vähese CO₂ heitega majandusele üleminekust mõjutatud töötajate ja piirkondade võrdne kohtlemine, vähendatakse negatiivset mõju nendele piirkondadele ning optimeeritakse ümberkujundamisprotsessi võimalusi.

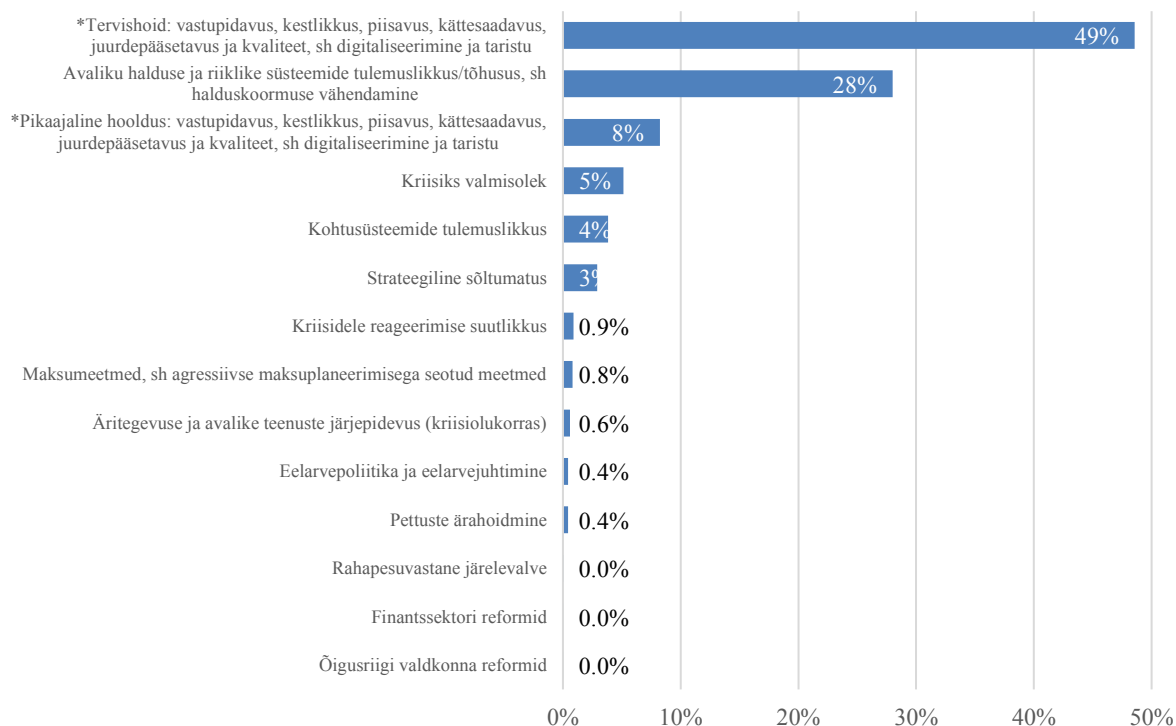
3.5. Rahastu toetus tervishoiu ning majandusliku, sotsiaalse ja institutsioonilise vastupidavuse edendamiseks, sealhulgas kriisiks valmisoleku ja kriisile reageerimise suutlikkuse suurendamiseks (st 5. sammast)

Liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavade kaudu toetatakse märkimisväärselt tervishoiu ning majandusliku, sotsiaalse ja institutsioonilise vastupidavuse sammast, sealhulgas selleks, et suurendada kriisiks valmisolekut ning kriisile reageerimise suutlikkust. Tervishoiu ning majandusliku, sotsiaalse ja institutsioonilise vastupidavuse sammast toetatakse 27 taaste- ja vastupidavuskavaga hõlmatud enam kui 1 100 meetme ja allmeetmega, mille kogukulu on ligikaudu 84,1 miljardit eurot. Need meetmed hõlmavad poliitikavaldkondi alates tervishoiust ja pikaajalisest hooldusest kuni kohtusüsteemi tõhususe ja rahapesuvastase järelevalveni. Kulude jaotumine samba eri poliitikavaldkondade vahel on välja toodud joonisel 24⁵⁷.

Nendest 705 eesmärgist ja sihist, mis on praeguseks rahuldavalt täidetud, toetavad 5. sammast 296, sealhulgas on 274 asjaomast eesmärki ja sihti saavutatud rahuldavalt pärast 1. märtsi 2022. Enim on edusamme tehtud sellistes poliitikavaldkondades nagu avaliku halduse ja riiklike süsteemide tulemuslikkus (pärast 1. märtsi 2022 on saavutatud 95 meetme 141 eesmärki ja sihti), tervishoid (saavutatud on 35 meetme 40 eesmärki ja sihti) ning pettuste ärahoidmine (saavutatud on 22 meetme 36 eesmärki ja sihti) (joonis 25).

⁵⁷ Juhime tähelepanu asjaolule, et mõnes poliitikavaldkonnas (nt maksupoliitika ja eelarvejuhtimise või õigusriigi valdkonna reformid) on asjakohased meetmed enamasti reformid, millega ei ole seotud kulud.

Joonis 24. Tervishoidu ja vastupanuvõimet toetavate kulutuste jaotus poliitikavaldkondade kaupa

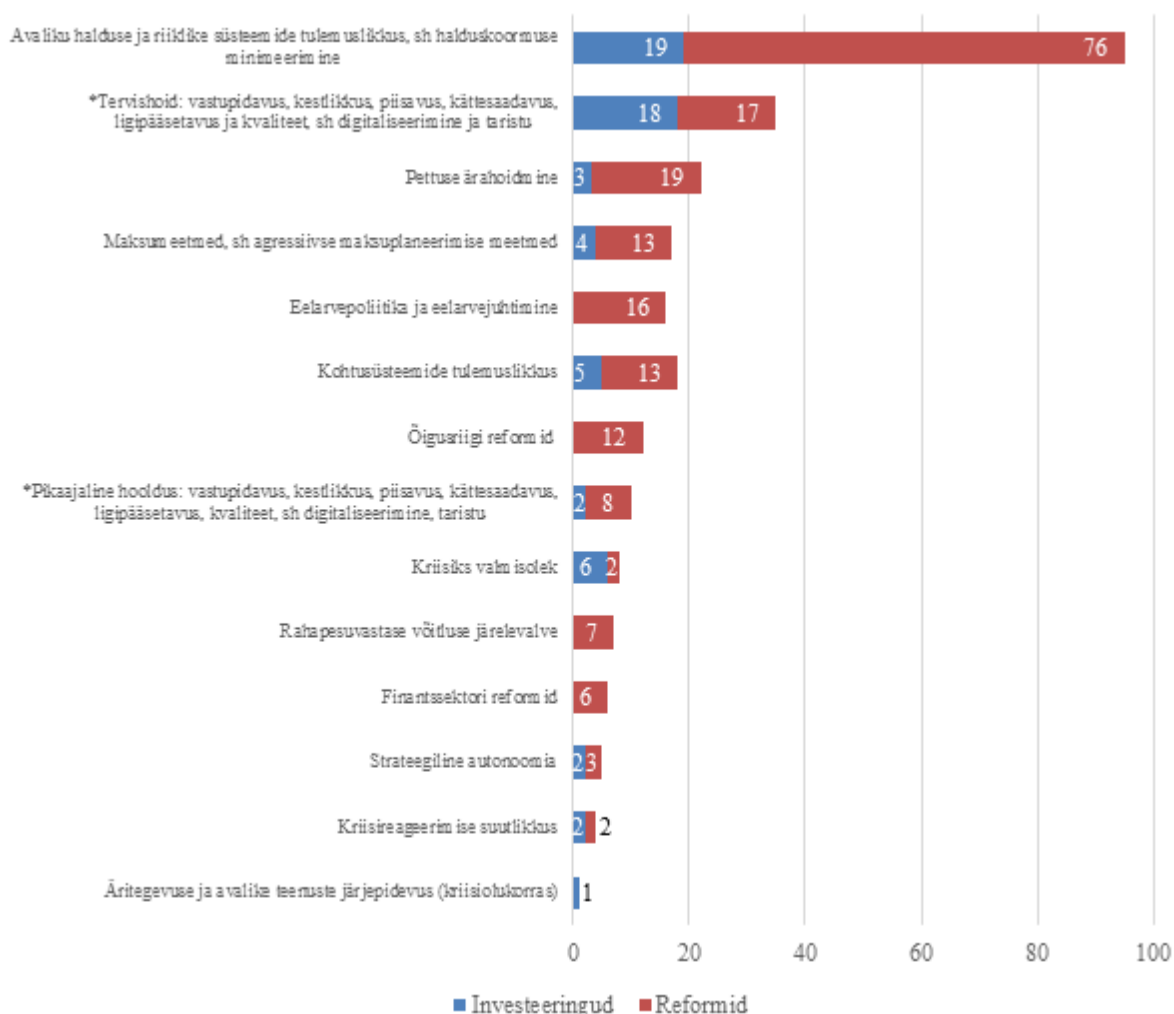
Märkus. Joonisel on esitatud hinnanguline osakaal poliitikasamba Euroopa Komisjoni koostatud poliitikavaldkondade loetelu alusel. Protsent näitab selle poliitikasamba meetmete üldist osakaalu kavas. Sotsiaalkulutuste aruandluse meetoodika, mis on kindlaks määratud delegeeritud määruses (EL) 2021/2105, on täielikult kooskõlas kuue samba kulutuste aruandluse meetoodikaga ja sellesse loimitud. Selle samba puhul kasutatakse sotsiaalkulutuste meetoodikas tärniga (*) tähistatud poliitikavaldkondi.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Tervishoid ja pikaajaline hooldus

Taaste- ja vastupidavusrahastrahastu raames viiakse ellu mitmesuguseid tervishoiuvaldkonna investeerimis- ja reformiprojekte, sealhulgas esmatasandi tervishoiu, ambulatoorse ravi ja e-tervise valdkonnas koos tõhususele suunatud meetmetega, et parandada tervishoiuteenuste juhtimist, kulutasuvust, kättesaadavust ja kvaliteeti. Hiljutistes tervishoiureformides käsitletakse pandeemiast tingitud probleeme, näiteks rahvatervisealase suutlikkuse parandamist. Pandeemia on toonud esile ka ennetuspoliitika olulisuse. Mitmed liikmesriigid viivad ellu spetsiaalselt vaimsele tervishoiule kohandatud reforme ja teevad vastavaid investeeringuid ning vaatavad põhjalikult läbi riiklikke tervishoiustrateegiaid. Näiteks Itaalia, Leedu ja Portugal korraldavad ümber oma tervishoiusüsteemid, et parandada juurdepääsu tervishoiuteenustele kohalikul tasandil, ning Läti, Luksemburg, Poola, Malta ja Madalmaad püüavad suurendada tervishoiutöötajate arvu. 27 riiklikus taaste- ja vastupidavuskavas on kokku rohkem kui 43,0 miljardit eurot (ehk 8,7 % taaste- ja vastupidavusrahastrahastu tagastamatu rahalise toetuse ja laenude kogusummast) ette nähtud tervishoiuga seotud meetmetele. Ligikaudu kolmandik sellest summast on ette nähtud investeeringuteks ja reformideks, mille eesmärk on edendada tervishoiusüsteemide digitaliseerimist, et tervishoiusüsteeme tugevdada.

Joonis 25. 5. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud

Märkus. Sotsiaalkulutuste aruandluse metoodika, mis on kindlaks määratud delegeeritud määruses (EL) 2021/2105, on täielikult kooskõlas kuue samba kulutuste aruandluse metoodikaga ja sellesse lõimitud. Selle samba puhul kasutatakse sotsiaalkulutuste metoodikas tärniga (*) tähistatud poliitikavaldkondi.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Mitu liikmesriiki rahastavad taaste- ja vastupidavusrahastu raames pikaajalise hoolduse reforme ja investeeringuid. Juurdepääs taskukohastele kvaliteetsetele pikaajalise hoolduse teenustele on oluline nii vananeva elanikkonna kui ka puuetega inimeste hooldusvajaduste rahuldamiseks. Taaste- ja vastupidavusrahastu on kooskõlas käimasolevate pikaajalise hoolduse poliitikaalgatustega, eelkõige Euroopa hooldusstrateegiaga, Euroopa sotsiaalõiguste sambaga ja nõukogu soovitusel pikaajalise hoolduse kohta⁵⁸. Reformide eesmärk on parandada koduhoolduse ja kogukonnapõhise hoolduse stiimuleid, sealhulgas hooldusteenuste deinstitutionaliseerimise teel. Kokku eraldatakse 7,3 miljardit eurot 18 liikmesriigile 52 (all)meetme jaoks (22 reformi ja 30 investeeringut).

⁵⁸ Nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitus, mis käsitleb juurdepääsu taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele (2022/C 476/01).

Praeguseks on alates 1. märtsist 2022 saavutatud 50 tervishoiu ja pikaajalise hoolduse poliitikavaldkonnaga seotud eesmärki ja sihti.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on tervishoiu ning majandusliku, sotsiaalse ja institutsioonilise vastupidavuse samba raames täidetud (tervishoiu ning pikaajalise hoolduse poliitikavaldkond)

Reformid

- **Bulgaaria** on võtnud vastu Bulgaaria Vabariigi kodanike vaimse tervise riikliku strateegia aastateks 2021–2030 ja strateegia rakendamise tegevuskava. See samm on osa reformist, mille eesmärk on pakkuda strateegilist tuge tulevastele investeeringutele ja reformidele tervishoiu valdkonnas, määraes kindlaks asjakohased soovitusel ja meetmed. Seega tähendab reform mitmete strateegiate ja kavade vastuvõtmist, mis hõlmavad tervishoiu asjaomaseid alavaldkondi.
- **Tšehhi** on kiitnud peamiste osalejate ja sidusrühmadega konsulteerides heaks riikliku onkoloogiaprogrammi aastateks 2022–2030 ning asutas programmi rakendamise riikliku nõukogu. Eesmärk on seotud reformiga, mille eesmärk on tugevdada Tšehhis vähktõve ennetamise ja ravi süsteemi, kajastades Euroopa vähktõvevastase võitluse kavas sätestatud prioriteete.
- **Taani** on esitanud Taani ravimiameti aruande kriitilise tähtsusega ravimite varude hindamise kohta. See eesmärk on seotud Taani teiseses tervishoiusektoris kriitilise tähtsusega ravimite varu säilitamise ja tagamise meetmega, vältimaks kriitilisi olukordi, kus esineb oluliste ravimite nappus. Taani on saavutanud veel ühe eesmärgi, valmistades ette COVID-19 pandeemiaga seotud terviseärevuse kaugmeditsiinilahenduste hinnangu, et arendada edasi ja suurendada kaugmeditsiini kasutamist ja patsientide kaasamist. See eesmärk on osa meetmest, mille eesmärk on töötada välja uusi digilahendusi ja edendada digitehnoloogia laialdast kasutamist, patsientide kaasamist ja kaugmeditsiini.
- **Itaalias** on jõustunud õigusakt, millega määratakse kindlaks territoriaalse tervishoiuabi võrgustiku uus organisatsiooniline mudel. See eesmärk on seotud reformiga, millega luuakse uus territoriaalse tervishoiuabi mudel ning tervise-, keskkonna- ja kliimaennetuse uus institutsiooniline struktuur.
- **Portugal** on taganud vaimse tervise dekreetseaduse uue versiooni jõustumise, milles sätestatakse vaimse tervishoiu teenuste korraldamise, haldamise ja hindamise juhtpõhimõtted. See eesmärk on üks peamisi tugisambaid vaimse tervise reformis, mille eesmärk on parandada vaimse tervise haldamist Portugalis, luues soodsamad raamtingimused vaimuhaigustega patsientide deinstitutionaliseerimiseks, laiendades kohalikke ja integreeritud pideva hoolduse teenuseid vaimse tervise valdkonnas, korraldades kohtusühhaatriateenuseid ning rakendades dementsuse piirkondlikke

tervishoiukavasid.

Investeeringud

- **Austria** on võtnud vastu ja avaldanud rahastamissuunised uute esmatasandi arstiabi üksuste loomiseks ja projektide jaoks, millega parandatakse juba olemasolevaid esmatasandi tervishoiuüksusi. See samm on osa investeeringust, mille eesmärk on parandada tervishoiu kestlikkust ja vastupidavust, tugevdades rahvatervist ja esmatasandi tervishoidu.

Institutsiooniline vastupidavus

Praegu rakendatakse ka institutsioonilist vastupidavust suurendavaid meetmeid. Mitu liikmesriiki on võtnud vastu olulisi õigusriigi reforme, näiteks parandanud õigusloomeprotsessi kvaliteeti või tugevdanud kohtusüsteemi sõltumatust. Märkimisväärseid edusamme on tehtud ka kohtusüsteemide tõhususe suurendamisel: rakendatud on erimeetmeid alates menetluste korralduslikest muudatustest kuni kohtute struktuuri reformimiseni. Liikmesriikide jõupingutused on võimaldanud ka tõhustada korrupsioonivastast võitlust ja parandada rahapesuvastast järelevalvet, eelkõige selliste riiklike poliitikadokumentide nagu tegevuskavade ja strateegiate vastuvõtmise kaudu.

Juba on rakendatud mitmeid meetmeid, mille eesmärk on saavutada tänapäevane ja paindlik avalik haldus, mis on ELi kodanike ja ettevõtjate teenistuses. Need meetmed ulatuvad investeeringutest, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise, auditeerimise ja kontrolli jälgimiseks, kuni reformideni, mille eesmärk on lihtsustada avalikku haldust ja kõrvaldada haldustõkked. Rakendamisel on mitu avaliku halduse digitaliseerimise meetet, näiteks Luksemburgis ja Horvaatias. Mõned liikmesriigid on keskendunud avaliku teenistuse suutlikkusele, täpsemalt läbipaistvamatele värbamissüsteemidele ja ajutiste töökohtade vähendamisele avalikus halduses.

Enamik taaste- ja vastupidavusrahastu raames juba rakendatud kriisiks valmisoleku ja kriisile reageerimise meetmeid on suunatud kliimamuutustega kohanemisele, tervishoiule ja digitehnoloogiale. Praegu viiakse ellu meetmeid, mis on suunatud tõhusale, turvalisele ja ühisele elutähtsale digitaaltaristule, sealhulgas turvalisele mobiilsidesüsteemile riigiteenistujate jaoks. Metsa majandamisel ning metsatulekahjude ennetamisel ja nende mõju vähendamisel on tehtud märkimisväärseid jõupingutusi. Tervishoius on kaugmeditsiiniga seotud meetmete rakendamine küll käimas, kuid kaugmeditsiini kasutuselevõtt on suurenenud ja aitab leevendada COVID-19 kriisist tingitud häireid tervishoiuteenuste osutamisel.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on tervishoiu ning majandusliku, sotsiaalse ja institutsioonilise vastupidavuse samba raames täidetud (avaliku halduse tõhususe poliitikavaldkond)

Reformid

- **Austrias** on jõustunud digitaliseerimisfondi käsitlev õigusakt. Seadusega kiirendatakse föderaalvalitsuse digitaliseerimist, parandades kodanikele ja ettevõtjatele pakutavaid teenuseid.
- **Bulgaaria** on võtnud vastu Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste rakendamise tegevuskava.
- **Horvaatia** on võtnud vastu uue korruptsioonivastase strateegia aastateks 2021–2030. Selle eesmärk on tugevdada korruptsioonivastase võitluse institutsioonilist ja normatiivset raamistikku, suurendada riigiasutuste töö läbipaistvust ja avatust, tugevdada ametialast ausust ja huvide konflikti haldamise süsteeme, suurendada korruptsioonivastase võitluse potentsiaali riigihangete süsteemis ning parandada üldsuse teadlikkust korruptsiooni tekitatud kahjust, vajadusest teatada eeskirjade eiramisest ja suurendada läbipaistvust.
- **Küprosel** on jõustunud seadus, millega kaitstakse pettusest ja korruptsioonist teatajaid sisesanktsioonide eest. Koos korruptsioonivastase sõltumatu asutuse loomise seaduse ning otsuste tegemise ja sellega seotud küsimuste läbipaistvust käsitleva seaduse jõustumisega tagatakse sellega korruptsioonivastase võitluse suurem sidusus.
- **Kreeka** on käivitanud tulemuspõhise palgasüsteemi kasutuselevõtu avalikus halduses, võttes vastu esmased õigusaktid katsetapi jaoks.
- **Malta** on tugevdanud oma kohtusüsteemi sõltumatust kohtunike ja rahukohtunike ametisse nimetamise ja ametist vabastamise meetodi reformiga. Lisaks peab kohtunike ametisse nimetamise komitee nüüd koosnema peamiselt kohtusüsteemi kuuluvatest isikutest, et vähendada poliitilise sekkumise ohtu. Vabadele ametikohtadele kohtusüsteemis tuleb nüüd välja kuulutada avalikud konkursid, mis suurendab ametisse nimetamise protsessi läbipaistvust.

Malta kohtunike ametisse nimetamise komitee koosseisu on muudetud

Autoriõigus: Malta valitsus

- **Malta** on rakendanud ka laiaulatuslikke korrupsioonivastaseid meetmeid, sealhulgas avaldanud riikliku pettuse- ja korrupsioonivastase strateegia ning andnud alalisele korrupsioonivastasele komisjonile seadusjärgset toetust, tagamaks, et selle aruanded edastatakse otse peaprokurörile.
- **Slovakkia** on korraldanud ümber oma kohtute töö ja loonud uue kohtute süsteemi. Reformi eesmärk on paremini korraldada ja struktureerida kohtute erinevaid tegevuskavasid ja nende füüsilist asukohta, samuti kohtunike (ümber)jaotamist kohtute tegevuskavadesse ja piirkondadesse, luues seega võimalusi tõhusamate ja kiiremate kohtuotsuste tegemiseks.

Eelarve vastupidavus ja maksustamine

Mitu liikmesriiki on taaste- ja vastupidavusrahastu raames juba rakendanud olulisi meetmeid, et parandada riigi rahanduse juhtimist nii tulude kui ka kulude poolel. Paljude meetmete eesmärk on parandada maksude kogumist ja takistada maksudest kõrvalehoidmist, sealhulgas edendades tehingute digitaliseerimist ning parandades maksude kogumist ja auditi valimite koostamist. Need meetmed peaksid toetama riikide tulusid, võitlema varimajanduse vastu ja vähendama maksumaksjate jaoks nõuete täitmisega seotud kulusid. Mõned liikmesriigid on käivitanud ka oma maksusüsteemi ulatuslikud reformid, mille eesmärk on toetada majanduskasvu ja suurendada õiglust. Seoses avaliku sektori kulutustega on mitmes liikmesriigis astunud mitmesuguseid samme, et algselt kulutuste läbivaatamine, integreerida need riiklikku eelarvemenetlusse või, kui see on juba saavutatud, parandada kulutuste ülesehitust ja tugevdada nende juhtimist. Mõned liikmesriigid on võtnud ka meetmeid, mille eesmärk on parandada riigiettevõtete juhtimist, tõhustada eelarve täitmise prognoosimise vahendeid ja täiustada raamatupidamisraamistikku.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on tervishoiu ning majandusliku, sotsiaalse ja institutsioonilise vastupidavuse samba raames täidetud (eelarvepoliitika ja eelarve juhtimise ning maksuametmete poliitikavaldkonnad)

Reformid

- **Itaalia** on rakendanud laiaulatuslikke maksudest kõrvalehoidmise vastaseid meetmeid, mille eesmärk on soodustada nõuete täitmist ja parandada kontrolli. Maksuauditite suunamist on täiustatud tänu masinõppe meetoditele ja omavahel seotud andmekogumitele, mis nüüd hõlmavad ka ettevõtete andmeid elektrooniliste tehingute kohta. Itaalia on laiendanud elektrooniliste arvete kohustuslikku kasutamist ka varem erandi saanud sektoritele, julgustades veelgi elektroonilisi makseid ja parandanud nn tšekiloteriid, et takistada arvete esitamata jätmist.
- **Hispaania** on loonud eelarvevastutuse sõltumatu asutuse (AIREF) juurde alalise üksuse kulude läbivaatamiseks ja muutnud rahandusministeeriumi organisatsioonilist struktuuri, et süstemaatiliselt järgida kulude läbivaatamise käigus esitatud soovitusi. Nende reformide eesmärk on parandada avaliku sektori kulutuste kvaliteeti. Hispaania on läbi vaadanud ka maksudest kõrvalehoidmise ja maksupettuste vastase seaduse ning ajakohastanud maksuküsimustes koostööd mittetegevate jurisdiktsioonide Hispaania loetelu. Nende meetmete eesmärk on saavutada suurem maksukuulekus ja muuta maksusüsteem õiglasemaks.

Investeeringud

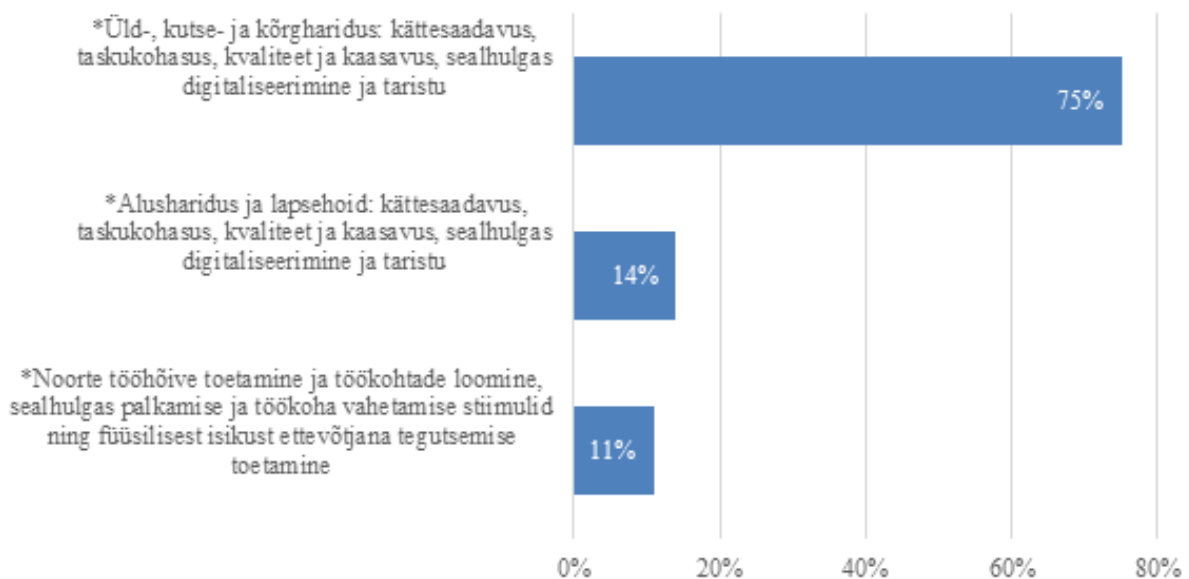
- **Rumeenia** on teinud investeeringu, mille eesmärk on parandada maksuhaldust integreeritud riskijuhtimise rakendamisega. Investeering peaks mõjutama maksukuulekust ja eelarvetulude saamist, tagades konkurentsivõimelise turukeskkonna ja suurendades maksude kogumise tõhusust. Selle erimeetmega nähakse ette, et riikliku maksuameti elektroonilise süsteemiga on ühendatud vähemalt 150 000 kassaaparaati. Täieliku ühendatusega loodetakse eelkõige vähendada kaubandusvaldkonnas esinevaid pettusi ja käibemaksu alalaekumist.

3.6. Rahastu toetus järgmise põlvkonna, laste- ja noortepoliitikale, nagu haridus ja oskused (st 6. samm)

Järgmise põlvkonna, laste- ja noortepoliitika meetmed keskenduvad peamiselt haridusele, koolitusele, alusharidusele ja lapsehoiule ning noorte tööhõive toetamisele. Täpsemalt toetatakse nõukogu vastu võetud 27 taaste- ja vastupidavuskavaga 6. sammast ligikaudu 54,9 miljardi euroga. Ligikaudu kolme neljandikuga 6. sambaga seotud kogukulutustest toetatakse üld-, kutse- ja kõrgharidust. Ülejäänud 25 % jaguneb peaaegu võrdselt alushariduse ja lapsehoiu ning noorte tööhõive toetamise vahel. Kulude jaotus sambas on esitatud joonisel 26.

Seni rahuldavalt täidetud 705 eesmärgist ja sihist 64 annavad panuse 6. sambasse, sealhulgas 61 eesmärki ja sihti, mis on alates 1. märtsist 2022 rahuldavalt täidetud. Alates 1. märtsist 2022 on üld-, kutse- ja kõrghariduse poliitikavaldkonna 45 meetme puhul täidetud 56 eesmärki ja sihti (joonis 27). 6. samba eesmärgid ja sihid on seotud meetmetega, millega edendatakse kvaliteeti, parandatakse haridussüsteemide kättesaadavust ja kaasavust, tugevdatakse aktiivset tööturupoliitikat, toetatakse digiüleminekut hariduses, pakutakse õpetajatele koolitust ja tuge, edendatakse kutseõppe ajakohastamist, toetatakse kõrgharidust ning tehakse koostööd avaliku halduse asutuste ja ettevõtjatega.

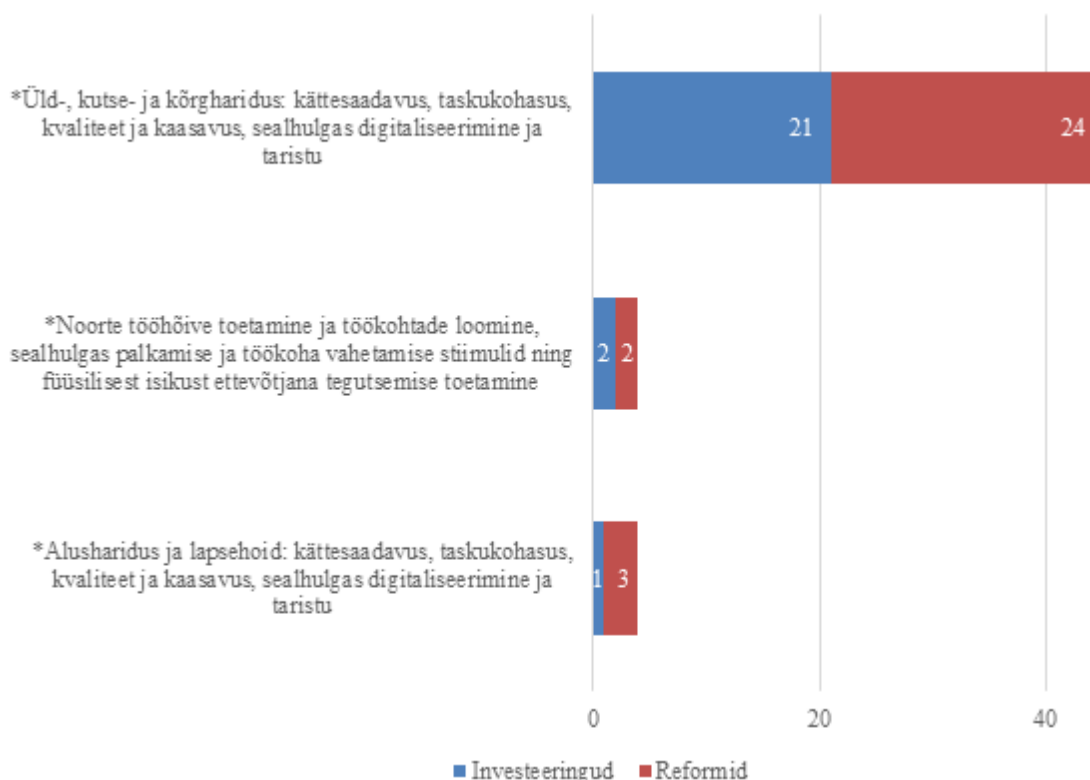
Joonis 26. Järgmise põlvkonna poliitikat toetavate kulutuste jaotus poliitikavaldkondade kaupa

Märkus. Joonisel on esitatud hinnanguline osakaal poliitikasambas Euroopa Komisjoni koostatud poliitikavaldkondade loetelu alusel. Protsent näitab selle poliitikasamba meetmete üldist osakaalu kavas. Sotsiaalkulutuste aruandluse meetodika, mis on kindlaks määratud delegeritud määruses (EL) 2021/2105, on täielikult kooskõlas kuue samba kulutuste aruandluse meetodikaga ja sellesse lõimitud. Selle samba puhul kasutatakse sotsiaalkulutuste meetodikas tärniga (*) tähistatud poliitikavaldkondi.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Joonis 27. 6. samba nende meetmete arv poliitikavaldkondade kaupa, mille eesmärgid ja sihid on pärast viimase taaste- ja vastupidavusrahastu aastaaruande esitamist rahuldavalt täidetud

Märkus. Sotsiaalkulutuste aruandluse meetodika, mis on kindlaks määratud delegeeritud määruses (EL) 2021/2105, on täielikult kooskõlas kuue samba kulutuste aruandluse meetodikaga ja sellesse loimitud. Selle samba puhul kasutatakse sotsiaalkulutuste meetodikas tärniga (*) tähistatud poliitikavaldkondi.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Üld-, kutse- ja kõrgharidus: kättesaadavus, taskukohasus, kvaliteet ja kaasavus, sealhulgas digitaliseerimine ja taristu

Üldharidusse tehtavad investeeringud ja reformid kogusummas üle 43,2 miljardi euro parandavad kvaliteeti ja kaasatust. Mõned liikmesriigid pakuvad ebasoodsas olukorras olevatele koolidele ja õpilastele individuaalset tuge, sealhulgas mentorlust, muu hulgas selleks, et täita õpilüngad ja vältida haridussüsteemist varakult lahkumist. Muud meetmed hõlmavad investeeringuid eesmärgiga suurendada õppetundide arvu ja võimaldada kooliõpet kogu päeva jooksul. Mitu meetet on suunatud selliste teemade käsitlemisele nagu õppekavade reformi rakendamine, õpetajate värbamismehhanismide reformimine, erivajadustega laste hariduse parandamine, kesiste õpitulemustega õpilaste toetamine, koolide välishindamise parandamine või segregatsiooni vähendamise meetmete toetamine.

Enamik riike kavatseb investeerida digitaristusse ja koolide internetiühendusse, tihti keskendutakse ebasoodsas olukorras olevatele ja maapiirkonnas asuvatele koolidele. Need investeeringud hõlmavad klassiruumi muutmist paindlikuks ja ühendatud õpikeskkonnaks ning õppijate ja õpetajate varustamist digiseadmetega digilõhe vähendamise eesmärgil. Õpilaste digipädevusi parandatakse koolide õppekavade kohandamise ning digiõppevara ja

digitaalsisu arendamise kaudu. Paljud liikmesriigid on lisanud oma kavadesse õpetajate koolitamise digiõppe valdkonnas.

Mõned liikmesriigid kasutavad taaste- ja vastupidavusraha selleks, et toetada kõrghariduse ümberkujundamist mitmesuguste meetmetega. Meetmed hõlmavad õppeprogrammide ajakohastamist, õppekohtade laiendamist, uute õppekursuste käivitamist, kõrghariduse rahastamismudelite läbivaatamist, kvaliteedi tagamise ja juhtimismehhanismide väljatöötamist, hariduse omandanute edasise tegevuse jälgimise süsteemide kasutuselevõttu ja kõrghariduse rahvusvaheliseks muutmist. Mitmed liikmesriigid, näiteks Belgia, Bulgaaria, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia ja Soome, rahastavad kõrgharidusele juurdepääsu parandamist.

Alusharidus ja lapsehoid: kättesaadavus, taskukohasus, kvaliteet ja kaasavus, sealhulgas digitaliseerimine ja taristu

Kvaliteetsesse kaasavasse alusharidusse ja lapsehoiu tehtavad investeeringud ja reformid, mille maht on üle 8 miljardi euro, peaksid suurendama osalemismäära, eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade seas, ning seega vähendama ebavõrdsust ja aitama kaasa Euroopa lastegarantii⁵⁹ rakendamisele. Umbes pooled liikmesriigid on lisanud kavadesse meetmeid, mille eesmärk on parandada alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavust, suurendades selle suutlikkust, kaasavust ja/või kvaliteeti. Kvaliteetse ja taskukohase alushariduse ja lapsehoiu pakkumine aitab ühelt poolt luua võrdseid võimalusi kõigile lastele, olenemata nende sotsiaal-majanduslikust taustast, ning toetab teiselt poolt hooldajate (enamasti naised) integreerimist tööturule, vähendades vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu. Taristu ehitamise ja renoveerimisse tehtavate investeeringutega kaasnevad sageli reformid. Näiteks kavatsevad riigid alandada kohustuslikus koolieelses hariduses osalemise vanust, kehtestada seadusliku õiguse koha saamiseks, vaadata läbi rahastamismudeli, vähendada alushariduse ja lapsehoiu tasusid, parandada varajast diagnoosimist ja puuetega laste toetamist, vaadata läbi alusharidus- ja lapsehoiutöötajate värbamissüsteemi ning võtta vastu õigusraamistikku, et hõlbustada juurdepääsu koolitusele ja suurendada töötajate kutseoskuste parandamise võimalusi.

Noorte tööhõive toetamine ja töökohtade loomine, sealhulgas palkamise ja töökoha vahetamise stiimulid ning füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise toetamine

Noorte tööhõivet toetavad meetmed hõlmavad praktikatoetusi, investeeringuid selleks, et kohandada riiklikke tööturuasutusi noorte vajadustega ning parandada noorte juhendamist ja individuaalset nõustamist töö leidmiseks ja iseseisvuse saavutamiseks, ning kavasid, millega soodustatakse noorte värbamist erasektoris, kokku ligikaudu 6,1 miljardi euro ulatuses.

⁵⁹ Nõukogu soovitus (EL) 2021/1004.

Näited asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on järgmise põlvkonna samba poliitika raames täidetud

Reformid

- **Bulgaaria** on täitnud kolm eesmärki, mille siht on suurendada haridussüsteemi tõhusust kõigil tasanditel – koolieelses hariduses, koolis ja kõrghariduses. Need hõlmavad koolieelse ja koolihariduse seaduse ja nendega seotud teiseste õigusaktide muudatusi, sealhulgas koolieelse hariduse kohustuslikuks muutmist alates nelja-aastaseks saamisest, kõrgharidusseaduse muudatusi, et kehtestada kõrgharidusasutuste muudetud akrediteerimissüsteem, ning riikliku kõrghariduskaardi vastuvõtmist.

Bulgaaria on parandanud oma koolisüsteemi tulemuslikkust

- **Tšehhi** on saavutanud hariduse valdkonnas mitu eesmärki ja sihti. Reformiga vaadati läbi põhikooli ja keskkooli õppekavad, et edendada digikirjaoskust ja kõrgema taseme IT-oskusi, nagu andmetöötlus ja -mudeldamine, kodeerimine ja programmeerimine, robotika ning virtuaalne/liitreaalsus. Lisaks on välja valitud vähemalt 20 ülikooli, kes toetavad uute, täiendus- ja ümberõppele keskenduvate õppekavade väljatöötamist.
- **Itaalias** on jõustunud õpetajaameti reform. Reform koosneb neljast osast: i) avalike konkurentsimenetluste parandamine ja lihtsustamine; ii) õpetajaametiks vajaliku kvalifikatsiooni tugevdamine; iii) õpetajate liikuvusraamistiku tõhustamine õpetamise järjepidevuse huvides ning iv) karjääri edenemise sidumine tulemuslikkuse hindamise ja pideva kutsealase arenguga.

Investeeringud

- **Tšehhi** on andnud 4 102 põhi- ja keskkoolile kaugõppeks 74 000 digiseadet (tahvelarvutid, sülearvutid, mobiiltelefonid jne).

3.7. Rahastu panus sotsiaalpoliitikasse, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse ning laste ja noorte valdkonda

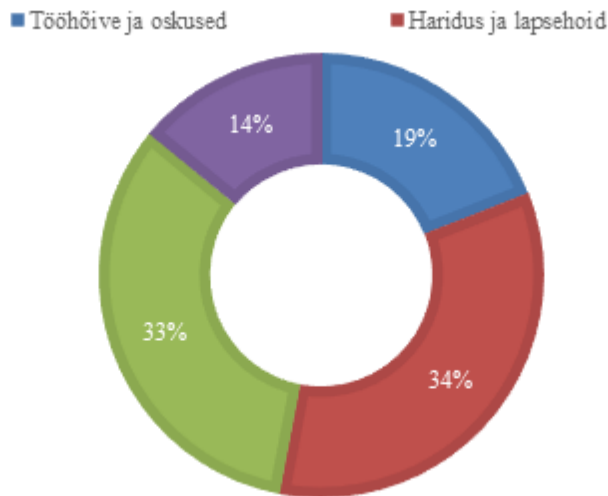
Sotsiaalpoliitika

Liikmesriigid on lisanud oma taaste- ja vastupidavuskavadesse märkimisväärse arvu meetmeid, millega edendatakse sotsiaalpoliitikat, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse ning laste ja noorte valdkonnas, toetades seeläbi Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamist. 2 042st sotsiaalpoliitikat edendavast eesmärgist ja sihist on täidetud 213 eesmärki või sihti, sealhulgas 199 alates 1. märtsist 2022 (vt tööhõivet ja oskusi, haridust ning alusharidust ja lapsehoitu, tervishoidu ja pikaajalist hooldust ning sotsiaalpoliitikat toetavate meetmete sihipärane analüüs punktides 3.4, 3.5 ja 3.6).

Sotsiaalkulutused⁶⁰ moodustavad liikmesriikide eraldistest kokku ligikaudu 139,8 miljardit eurot ehk umbes 28 % hinnangulistest kogukuludest. Umbes kolmandik sellest summast on ette nähtud haridusele, alusharidusele ja lapsehoiule, veel üks kolmandik tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele ning ülejäänud jaguneb tööhõive ja oskuste ning sotsiaalpoliitika vahel (joonis 28).

⁶⁰ Võttes arvesse sotsiaalkulutuste tähtsust COVID-19 pandeemia järel, anti taaste- ja vastupidavusrahastu määrusega komisjonile volitused võtta vastu delegeeritud õigusakt, millega määratakse kindlaks meetodid, mille alusel anda aru taaste- ja vastupidavusrahastu raames tehtud sotsiaalkulutuste, sealhulgas lastele ja noortele tehtud kulutuste kohta (artikli 29 lõike 4 punkt b). Komisjoni vastuvõetud meetodid kohaselt liigitatakse kõik rahastust kaetavad kulutused, mis on seotud reformide ja investeeringutega, üheksasse laiemasse poliitikavaldkonda, mis seejärel koondatakse nelja sotsiaalsesse kategooriasse: 1) tööhõive ja oskused, 2) haridus ja lapsehoit, 3) tervishoid ja pikaajaline hooldus ning 4) sotsiaalpoliitika. Vt [delegeeritud määrus \(EL\) 2021/2105](#).

Joonis 28. Taaste- ja vastupidavusraha sotsiaalkulutuste osakaal sotsiaalvaldkonna peamiste kategooriate kaupa

Märkus. Joonisel on näidatud hinnanguliste sotsiaalkulutuste jaotus kõigis kinnitatud taaste- ja vastupidavuskavades. Sotsiaalvaldkonna kategooriad määratakse kindlaks ja neid kohaldatakse metoodika alusel, mille komisjon on pärast Euroopa Parlamendi ja liikmesriikidega konsulteerimist vastu võtnud delegeeritud määrusega (EL) 2021/2105.

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

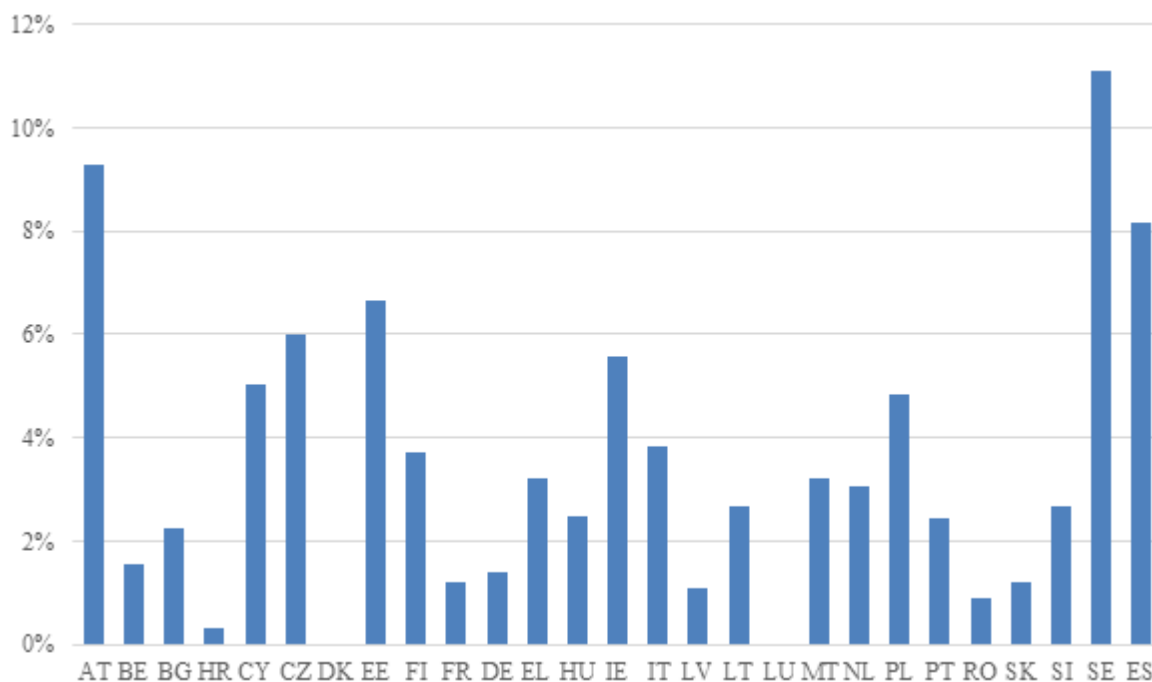
Sooline võrdõiguslikkus

Liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavad edendavad soolist võrdõiguslikkust mitmel viisil. 27 vastuvõetud kava sisaldavad 134 (all)meedet, mis keskenduvad soolisele võrdõiguslikkusele, ning paljusid reforme ja investeeringuid, mille otsene eesmärk on edendada võrdseid võimalusi üldiselt. Soolise võrdõiguslikkusega seotud meetmete jaotus liikmesriikide kaupa on esitatud joonisel 29^{61,62}.

⁶¹ Joonised on näitlikud ja mõeldud kasutamiseks kvalitatiivses analüüsis. Tegemist ei ole liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavade võrdleva hindamisega. Riiklikes kavades sisalduvate meetmete arv ja struktuur on väga erinevad, nagu erineb ka lähenemisviis soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas võetud kohustuste kajastamisele. Üksikasjalikum analüüs on esitatud komisjoni talituste töödokumentides, mille Euroopa Komisjon on iga heakskiidetud kava kohta vastu võtnud, ning [võrdõiguslikkuse temaatilises analüüsis taaste- ja vastupidavuse tulemustabeli kohta](#).

⁶² Järgides delegeeritud määruses (EL) 2021/2105 sätestatud sotsiaalkulutuste aruandluse metoodikat, märgistas komisjon soolisele võrdõiguslikkusele keskenduvad meetmed. Tuleb märkida, et komisjon ei kohaldanud seda metoodikat üksnes sotsiaalset laadi meetmete, vaid ka kõigi muude vastuvõetud taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate meetmete suhtes, milles keskendutakse soolisele võrdõiguslikkusele, et seda kavades paremini arvesse võtta. Sooline võrdõiguslikkus ei pidanud olema selliste meetmete põhieesmärk. Soolist võrdõiguslikkust võivad mõjutada ka meetmed, mida ei ole sellisena märgistatud. Siinkohal esitatud arvanded kajastavad sellise fookusega üldmeetmete *arvu* ja *osakaalu*, mitte nendega seotud kulusid.

Joonis 29. Nende meetmete osakaal (%), mis keskenduvad vastuvõetud taaste- ja vastupidavuskavades soolisele võrdõiguslikkusele

Allikas: taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

Lisaks meetmetele, mis otseselt aitavad kaasa võrdsete võimaluste loomisele, lisasid liikmesriigid oma kavadesse muid reforme ja investeeringuid, millega võetakse arvesse võrdõiguslikkusega seotud kaalutlusi. See hõlmab mõnikord selgeid alleesmärke või muid sätteid, millega tagatakse, et konkreetsete rühmade vajadusi võetakse teistes poliitikavaldkondades arvesse. Samal ajal võib tööturu, eluaseme, energeetika, transpordi ja digitaliseerimise valdkonna meetmete tõhus rakendamine aidata oluliselt kaasa võrdsete võimaluste edendamisele, isegi kui neid ei peeta esmapilgul võrdõiguslikkuse edendamise poliitikavaldkondadeks. Näiteks ei pruugi reformid ja investeeringud taristusse, ühistransporti või digitaalsesse ühenduvusse olla kavandatud võrdsete võimaluste tagamiseks, kuid neil võib olla positiivne mõju, kuna need võivad parandada juurdepääsu kaugõppele, olulistele (tervishoiu)teenustele ja kommunaalteenustele või võimaldada piiratud liikumisvõimega või äärepoolsetes piirkondades elavatel inimestel osaleda majandustegevuses ja ühiskonnaelus.

Liikmesriigid teevad soolisele võrdõiguslikkusele keskenduvate meetmete rakendamisel edusamme. 134 (all)meetmest, mis keskenduvad soolisele võrdõiguslikkusele 27 taaste- ja vastupidavuskavas, sisaldavad 25 (all)meedet eesmärgi või sihti, mis on saavutatud, sealhulgas on 20 eesmärgi või sihti, mis on täidetud alates 1. märtsist 2023. Allpool tekstikastis on esitatud näited soolisele võrdõiguslikkusele keskenduvatest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on täidetud.

Näited soolisele võrdõiguslikkusele keskenduvatest asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on täidetud

Reformid

- **Horvaatia** on võtnud vastu uue tööõiguse, mis sisaldab sätteid paindlikuma tööaja ja töökoha ning soolise palgalõhe vähendamise kohta. Täiendav paindlikkus võimaldab eelkõige lapsevanematel ja hooldajatel kasutada rohkem osalise tööajaga töötamise võimalusi.
- **Hispaania** on võtnud vastu uued õigusaktid, et tagada meestele ja naistele võrdne tasu võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise kohustuse kaudu, millega edendatakse tasustamise läbipaistvust, et tuvastada ja vältida diskrimineerimist, ning mille raames töötatakse välja vahendid tasustamise läbipaistvuse põhimõtte järgimiseks.

Investeeringud

- **Itaalia** on teinud investeeringu, millega toetatakse naiste juhitavate ettevõtete loomist ja kasvu, luues 2021. aastal uue fondi ja tugevdades kahte olemasolevat. Sellega seotud eesmärk täideti rahuldavalt esimese maksetaotluse osana. Esimesel 700 ettevõttel on eelduste kohaselt õigus saada toetust alates 2023. aasta juulist ning riiklike andmete kohaselt valiti 2023. aasta juuniks ametlikult välja üle 1 000 ettevõtte. Samuti on Itaalia võtnud kasutusele soolise võrdõiguslikkuse sertifitseerimise süsteemi, et julgustada ja stimuleerida soolist võrdõiguslikkust soodustavaid äritavasid.

Lapsed ja noored

Lastele ja noortele suunatud 425 (all)meedet on jaotatud mitme poliitikavaldkonna vahel, peamiselt hariduse ja koolituse valdkonnas. Järgmise põlvkonna, laste ja noorte poliitika erianalüüs, näiteks hariduse ja koolituse valdkonnas, on esitatud punktis 3.6.

27 taaste- ja vastupidavuskavas noortele ja lastele keskenduvatest meetmest sisaldavad 83 (all)meedet eesmäärke või sihte, mis on saavutatud, sealhulgas on 79 (all)meedet, mille eesmärgid ja sihid on täidetud alates 1. märtsist 2022. Paljud liikmesriigid on käivitanud reforme ja teinud investeeringuid, millega toetatakse lapsi ja noori. Allpool tekstikastis on esitatud näited lapsi ja noori toetavatest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on täidetud.

Näited lastele ja noortele keskenduvatest asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on täidetud

Reformid

- **Austria** on võtnud kasutusele järeleaitamispaketi ja sellega seotud toetusmeetmed, mis keskenduvad eelkõige ebasoodsas olukorras olevatele õpilastele, sealhulgas vahendite eraldamine tugiõppe tundideks, väiksemad rühmad/klassid, individuaalsed toetusmeetmed ja täiendavad õppetunnid suvevaheajal. Juba on toimunud palju

täiendavaid tugiõppe tunde, mille eesmärk on kompenseerida COVID-19 pandeemia ajal tekkinud õpivuudujääke ja võimalikke hariduslünki.

- **Bulgaaria** on rakendanud koolieelse ja koolihariduse ning elukestva õppe reformi esimese osa, sealhulgas uue kohustuse, mille kohaselt peavad lapsed alates neljandast eluaastast osalema koolieelses hariduses. Seaduse muud muudatused hõlmavad teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (STEM) põhiõppekavade ajakohastamist ja täiendavaid kaugõppevõimalusi.
- **Leedu** on alustanud kutsenõustamise süsteemi reformimist, keskendudes karjäärinõustamisele ja elukestvate õppele, et paremini ühendada pakkumist ja nõudlust tööturul. Esimeste lõpuleviidud sammudega on paika pandud süsteemi raamistik ja juhtimine, kehtestatud karjäärispetsialistide pädevusnõuded, loodud pakutavate teenuste rahastamissüsteem ning institutsioonide ja sotsiaalpartnerite kaasamise ulatus.
- **Malta** on alustanud reformi kvaliteetse kaasava hariduse edendamiseks, eelkõige luues põhikoolides uusi autismiüksusi, millest saavad kasu autismispektriga noored, kellel on nüüd juurdepääs seadmetele, mis vastavad nende konkreetsetele haridusvajadustele.

Investeeringud

- **Prantsusmaa** toetas 2021. aasta esimesel poolel alla 26aastaste noorte tööhõivet rohkem kui 337 000 värbamistoetusega. Toetusi maksti tööandjale (vähemalt kolmekuulise) tähtajalise või tähtajatu lepingu sõlmimiseks alla 26aastaste noortega keskmiselt kvalifitseeritud või algastme töökohtadel.

Ebasoodsas olukorras olevad rühmad

Mitme liikmesriigi taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad ka puuetega inimeste majandusliku ja sotsiaalse lõimimise ning muude ebasoodsas olukorras olevate rühmade, näiteks rändetaustaga inimeste või romade kaitsmise ja lõimimise meetmeid. Lisaks mitmetele noortele suunatud meetmetele, mis keskenduvad eespool kirjeldatud ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele, kehtestavad liikmesriigid näiteks tööandjatele stiimulid puuetega inimeste töölevõtmiseks ja nende tööturule integreerimise toetamiseks või sihipäraste jõupingutuste tegemiseks, et kõrvaldada tõkked üldkasutatavates hoonetes ning hõlbustada puuetega inimeste osalemist hariduses ja nende kaasamist ühiskonda.

Alates 1. märtsist 2022 on mitu liikmesriiki (nt Austria, Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Portugal ja Slovakkia) viinud lõpule või algatanud olulised reformid ja/või investeeringud, millega edendatakse ebasoodsas olukorras olevate rühmade, näiteks puuetega inimeste või rände- või etnilise vähemuse taustaga inimeste kaasamist. Need meetmed on mõnikord suunatud konkreetselt roma elanikkonnale. Lisaks viisid mõned liikmesriigid ellu reforme ja investeeringuid, et parandada ja/või digitaliseerida rändajate ja pagulaste vastuvõtusüsteemi. Allpool tekstikastis on esitatud näited ebasoodsas olukorras olevate rühmade kaasamist toetavatest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on täidetud.

Näited ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele keskenduvatest asjakohastest meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on täidetud

Reformid

- **Slovakkia** on võtnud kasutusele uue kiirendatud viisasüsteemi, mis on suunatud kõrgelt kvalifitseeritud kolmandate riikide kodanikele, kes otsivad tööd, võimaldades neil riikliku viisa alusel kohe tööle asuda.
- **Kreeka** on võtnud vastu seaduse, mis võimaldab üleminekut puuetega inimeste kogukonnapõhisele hooldusele, ning käivitanud isikliku abistamise kava katsetapi esimese etapi.
- **Horvaatia** on viinud läbi 256 sotsiaalse nõustaja koolitust 15 mooduli kaudu üheksas linnas: Varaždin, Karlovac, Zagreb, Slavonski Brod, Split, Osijek, Zadar, Rijeka ja Pula. Koolituse eesmärk oli tugevdada sotsiaalhoolekandesüsteemi spetsialistide pädevust töötamisel ühiskonnas tõrjutud või ohus olevate inimestega, et toetada sotsiaalse nõustamise teenuse võimalikult edukat rakendamist.
- **Itaalia** on toetanud puuetega inimeste iseseisvuse suurendamise projekte. Projektid hõlmavad eluruumide renoveerimist ning puuetega inimestele teabe- ja sidevahendite pakkumist koos digioskuste koolitusega. 2022. aasta lõpuks olid vastutavad sotsiaalpiirkonnad puuetega inimeste heaks ellu viinud juba üle 500 projekti. Üldeesmärk on jõuda 2026. aasta märtsi lõpuks kogu riigis vähemalt 5 000 puudega inimeseni.

2022. aasta lõpus Roomas Casa Vitinias käivitatud projekt, mis hõlmab renoveeritud kodude ja digioskustealaste koolitusvõimaluste pakkumist 12 puuetega inimesele

Autoriõigus: Itaalia valitsus

Investeeringud

- **Läti** on taganud juurdepääsu õppesisule ja võimaldanud sotsiaalselt haavatavatel rühmadel osaleda kaugõppes. 2021. aastal kiideti heaks raamistik kaugõppe korraldamiseks ja rakendamiseks haridusasutustes. Taaste- ja vastupidavuskava alusel tehtavad investeeringud hõlmavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia seadmete ostmist üldharidusasutustele, pakkudes sihtotstarbelist toetust õpetajatele ja sotsiaalselt haavatavatesse rühmadesse kuuluvatele õpilastele ning haridusasutustes digiraamatukogu loomisele.

3.8. Piiriüleste ja mitut riiki hõlmavate projektide toetamine

Taaste- ja vastupidavusraha toetab liikmesriikide osalemist piiriülestes projektides, kus reformide ja investeeringute kavandamine järgmiseks viieks aastaks toimub ühel ajal ja kooskõlastatult. Kuigi iga taaste- ja vastupidavuskava kajastab ühe konkreetse liikmesriigi olukorda, nõuavad mõned ühised probleemid koordineeritud reforme ja investeeringuid. Mitut riiki hõlmav koostöö võimaldab toetada suuri projekte, mida liikmesriik üksi ei suudaks välja töötada, samuti võimaldab see koondada ressursse, suurendada mõju ning saavutada mastaabisääst ja koostoime.

Kavade ettevalmistamise ajal julgustas komisjon liikmesriike osalema mitut riiki hõlmavates olulistest projektides, mis tõhustaksid strateegilistesse sektoritesse tehtavate esmatähtsate investeeringute koordineerimist ja tooksid ühtsele turule reaalselt kasu. Mitut riiki hõlmavate projektide tähtsus on veelgi suurenenud taaste- ja vastupidavusraha määruse muudatusega, millega nõutakse täiendava hindamiskriteeriumi abil keskendumist kõigile REPowerEU peatükis kehtestatud meetmetele, et aidata kaasa piiriülestele või mitut riiki hõlmavatele projektidele.

Rohepööre

Rohkem kui pool taaste- ja vastupidavuskavadest sisaldab meetmeid, mis toetavad rohepöördega seotud mitut riiki hõlmavaid projekte või piiriüleseid algatusi (vt allpool tabel 8). Kokku on mitut riiki hõlmavate või piiriüleste roheprojektide puhul asjakohased üle 38 meetme.

- **Mitut riiki hõlmavad projektid**, mida taaste- ja vastupidavuskavades on kõige rohkem kasutatud, on üleeuroopalist huvi pakkuvad tähtsad vesinikuprojektid (mis on hõlmatud kuue liikmesriigi üheksas meetmes). Mitut riiki hõlmavate rohepöördega seotud projektide hulka kuuluvad ka kaks elektrivõrkude ühendust (0,3 miljardit eurot) ning Verona ja Brenneri vaheline raudteeühendus (0,9 miljardit eurot).
- **Mitu piiriülest projekti edendavad ELi raudtee koostalitlusvõimet ja neil on märkimisväärne piiriülene mõõde.** Mõned nendest projektidest on seotud Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi (ERTMS) kasutuselevõtuga (viis taaste- ja vastupidavuskava, kaheksa projekti, 3,4 miljardit eurot). Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi eesmärk on rongiteenuste koostalitlusvõime, digiüleminek ja ohutus ning see on otsustav asjaolu piiriülestel marsruutidel maanteeliikluselt kauba raudteeveole üleminekul. Kogu ELis on raudteesignalisatsiooni investeerimise vajadused märkimisväärsed, sest vaid 11 % üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) koridoridest on sobivalt varustatud. Peale selle rahastatakse taaste- ja vastupidavusrahastust üleeuroopalise transpordivõrgu raudteekoridoride, näiteks Rail Baltica, Vahemere piirkonna (Hispaania-Prantsusmaa), Skandinaavia-Vahemere piirkonna (Itaalia osa) ja Põhjamere-Vahemere piirkonna (Belgia-Luksemburg) koridoride kasutuselevõttu summas, mis ületab 24,9 miljardit eurot (11 taaste- ja vastupidavuskava, 17 meetet ja üle 40 eesmärgi ja sihi).

Pärast taaste- ja vastupidavusrahastu viimast aastaaruannet 2022. aasta märtsis on kokku kümnest eesmärgist ja sihist, mis on seotud keskkonnahoidlike piiriüleste ja/või mitut riiki hõlmavate projektidega, rahuldavalt saavutatud viis. Lisaks on taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamise tõttu taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 18 alusel välja jäetud üks TEN-T koridoride meede, samas kui artikli 21 alusel on lisatud veel üks raudteeühenduste meede. Lisaks on komisjon heaks kiitnud järgmiste liikmesriikide REPowerEU peatükid, mis sisaldavad piiriülese iseloomuga meetmeid: Eesti, Malta, Prantsusmaa ja Slovakkia (lisateabe saamiseks vt punkt 4.2 „REPowerEU“).

Tabel 8. Mitut riiki hõlmavad projektid, mis on seotud rohepöörde samba meetmetega

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	Kokku
Üleeuroopalist huvi pakkuvad tähtsad vesinikuprojektid	•				•				•	•		•								•						•		7
Elektrivõrkude ühendus		•											•															2
Raudteevõrkude ühendus						•						•																2
ERTMS		•							•			•							•				•					5
Üleeuroopalise transpordivõrgu koridorid	•	•						•	•		•	•					•			•	•		•	•				11

Allikas: kõigi 27 liikmesriigi taaste- ja vastupidavuskavad.

Digiüleminek

Enamik taaste- ja vastupidavuskavasid sisaldab meetmeid, mis toetavad mitut riiki hõlmavaid projekte või digiüleminekuga seotud piiriüleseid algatusi – selliseid algatusi sisaldub 27 kavast 21s. Kokku toetatakse mitut riiki hõlmavaid või piiriüleseid projekte üle 50 (alam)meetmega.

Taaste- ja vastupidavuskavad aitavad mitut riiki hõlmavate digitaalsete projektide kaudu kaasa ELi prioriteetide saavutamisele. 12 taaste- ja vastupidavuskava sisaldavad panust mitut riiki hõlmavasse mikroelektroonika projekti, mille eesmärk on tugevdada ELi konkurentsivõimet pooljuhttehnoloogiate valdkonnas. Kaheksa liikmesriiki on oma taaste- ja vastupidavuskavasid täiendanud toetusega Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste võrgustikule, mis aitab edendada VKEde digitaliseerimist. Mitu taaste- ja vastupidavuskava sisaldavad ka toetust mitut riiki hõlmavatele projektidele, millega toetatakse muu hulgas piiriüleste 5G-koridoride, pilvetaristu ja -teenuste, mikroelektroonika valdkonna suutlikkuse, kvantsidetaristu ja kõrgjõudlusega andmetöötluse arendamist ja kasutuselevõttu. Tabelis 9 esitatakse kokkuvõtte 27 taaste- ja vastupidavuskava mitut riiki hõlmavatest digiprojektidest.

Alates taaste- ja vastupidavusrahastu loomisest on rahuldavalt saavutatud 13 eesmärki ja sihti, mis on seotud piiriüleste ja/või mitut riiki hõlmavate digiprojektidega. (Taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamise tõttu on teatavad meetmed kas taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 18 või 21 alusel välja jäetud).

Tabel 9. Mitut riiki hõlmavad digiprojektid

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	Kokku
Mikro-elektronika	•		•		•				•	•		•		•						•			•	•	•	•		12
Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused			•				•		•		•	•		•								•			•			8
5G-koridorid			•					•	•			•		•	•											•		7
Pilvandmetöötlus					•				•	•		•		•							•			•				7
Euroopa kvantsidetaristud			•					•								•								•				4
Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötlus								•				•													•			3
Ühendatud avalik haldus								•			•											•						3
Projekt „Genome of Europe“									•					•	•													3
Merekaablid								•					•															2
Euroopa plokiahela teenustetaristu (EBSI)			•																					•				2
Info-turbekeskused								•				•																2
Muu			•			•		•	•			•		•									•		•	•		9

Allikas: kõigi 27 liikmesriigi taaste- ja vastupidavuskavad.

Näited asjakohastest piiriüleste ja mitut riiki hõlmavate projektide meetmetest, mille eesmärgid ja sihid on täidetud

Reformid

- **Tšehhi** on käivitanud Kesk-Euroopa digitaalmeedia vaatluskeskuse. Vaatluskeskus on osa Euroopa digitaalmeedia vaatluskeskusest ning aitab võidelda internetis leviva desinformatsiooni vastu riiklikul, riikidevahelisel ja Euroopa tasandil.
- **Prantsusmaa** on avaldanud riiklikud strateegiad, mille eesmärk on suurendada investeeringuid peamistesse digitehnoloogiatesse, sealhulgas kvanttehnoloogiasse, küberturvalisusesse, 5G-võrkudesse ning tulevastes telekommunikatsiooni- ja pilvelahendustesse, ning mis sisaldavad panust üleeuroopalist huvi pakkuvatesse tähtsatesse projektidesse, mille eesmärk on suurendada Euroopa suutlikkust oluliste kõrgtehnoloogiliste tehnoloogiate valdkonnas.
- **Itaalia** on võtnud vastu riikliku õigusakti, millega eraldatakse üleeuroopalist huvi

pakkuvates tähtsates projektides osalejate toetamiseks vajalikud rahalised vahendid ning täpsustatakse projektide esitamise menetlused ja tähtajad ning potentsiaalsete toetusesaajate juurdepääsunõuded.

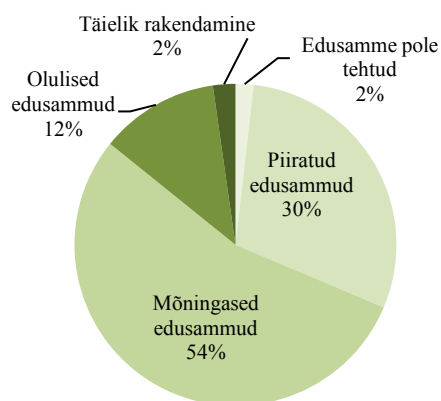
Investeeringud

- **Austria** on valinud välja projektid, millega toetatakse uuendusliku mikroelektronika ja ühenduvustehnoloogiate arendamist, aidates kaasa üleeuroopalist huvi pakkuvale tähtsale projektile mikroelektronika ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas.
- **Portugal** on valinud digitaalse innovatsiooni keskuste konsortsiumid inkubaatoriteks/kiirenditeks, et edendada ettevõtluse ökosüsteemi digiüleminekul. Keskused on osa Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste võrgustikust.

3.9. Panus riigipõhiste soovitude rakendamisse

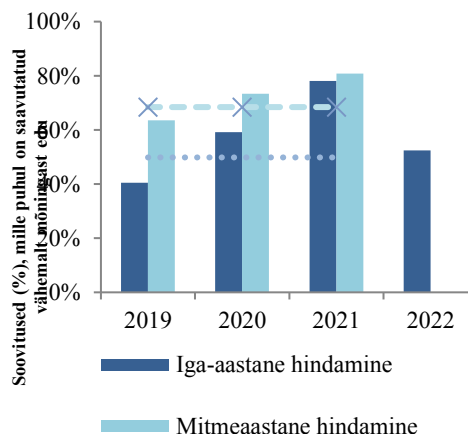
Edusamme on tehtud riigipõhiste soovitude rakendamisel, kusjuures vähemalt mõningat edu on saavutatud 2019.–2020. aasta riigipõhistest soovitudest 68 % puhul (joonis 30). 2023. aasta Euroopa poolaasta kevadpaketi osana avaldatud riigipõhiste soovitude hindamine näitab, et nii 2019. aasta struktureid kui ka 2020. aasta rohkem kriisist lähtuvaid riigipõhiseid soovitusi rakendatakse järjest rohkem. See osutab selgelt stiimulitele, mida on alates 2021. aastast pakkunud taaste- ja vastupidavusraha, mille tulemuspõhine lähenemisviis peaks lähiaastatel jätkuvalt kaasa aitama riigipõhiste soovitude rakendamisele. 2019. aastast alates on liikmesriigid teinud kõige enam edusamme rahastamisele juurdepääsu ja finantsteenuste valdkonnas, millele järgnevad tööturu toimimine, rahapesuvastane tegevus ja ettevõtluskeskkond. Seevastu ühtse turu, konkurentsi ja riigiabi, eluasemete, pikaajalise hoolduse ja pensionisüsteemide valdkonnas on edusammud olnud vähem nähtavad.

Joonis 30. 2019.–2020. aasta riigipõhiste soovitude rakendamise praegune tase

Allikas: 2023. aasta Euroopa poolaasta – kevadpakett.

Joonis 31. 2019.–2022. aasta riigipõhiste soovitude rakendamine: järjestikused iga-aastased hinnangud võrreldes rakendamise praeguse seisuga

Allikas: 2023. aasta Euroopa poolaasta – kevadpakett.

2022. aastal vastu võetud soovituste rakendamisel on samuti tehtud märkimisväärseid edusamme, kusjuures vähemalt mõningat edu on saavutatud 2022. aasta juulis liikmesriikidele esitatud soovitustest peaaegu 52 % puhul (joonis 31). Kõige rohkem edusamme on tehtud eelarveraamistiku ja eelarvejuhtimise valdkonnas, millele järgnevad transport, ettevõtluskeskkond ja energiatõhusus. Vähem on edenenud maksupoliitikat käsitlevate soovituste rakendamine.

4. REPowerEU

Alates taaste- ja vastupidavusrahastu määruse vastuvõtmisest 2021. aasta veebruaris on Euroopa ja maailma majandust ning energiaturge häirinud enneolematud geopoliitilised sündmused. Liikmesriigid on seisnud silmitsi mitme uue probleemiga, mis on tingitud kõrgetest energiahindadest, haldussuutlikkuse ülekoormusest, tarneahelate häiretest või Venemaa Ukraina-vastase agressiooni sotsiaal-majanduslikest tagajärgedest. Vastuseks nendele hiljutistele sündmustele koostas komisjon kava „REPowerEU“, mille eesmärk on muuta EL 2030. aastaks Venemaa fossiilkütustest sõltumatuks. Kava „REPowerEU“ keskendub gaasiimpordi mitmekesistamisele ja sellega seotud kohandustele energiataristust, kiirendades samal ajal taastuvelektri kasutuselevõttu ja võimaldades energiasäästu kogu majanduses.

Kavas „REPowerEU“, mis esitati 2022. aasta mais ELi vastusena ülemaailmsele energiakriisile, tunnistati taaste- ja vastupidavusrahastu ning muude ELi vahendite, sealhulgas ühtekuuluvuspoliitika vahendite⁶³ rolli turvalise, taskukohase ja rohelise energia saavutamisel. Kava „REPowerEU“ raames toetatakse taaste- ja vastupidavusrahastust liikmesriike täiendavate reformide ja investeringute kavandamisel, et saavutada REPowerEU eesmärgid, sealhulgas kaotada kiiresti ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütustest, kiirendada üleminekut puhtale energiale, vähendada energiatarbimist, toetada tööjõu ümberõpet, tegeleda energiaostuvõimetusega ning toetada rohepöördega seotud kriitiliste toorainete ja tehnoloogiate väärtusahelaid. Need uued või ulatuslikumad meetmed, mis lisatakse REPowerEU konkreetsetesse peatükkidesse, lisanduvad olemasolevate taaste- ja vastupidavuskavade juba niigi ambitsioonikale rohelisele tegevuskavale. Need võivad tugineda tehnilise toe instrumendi kaudu antavale komisjoni tehnilisele abile. 17 liikmesriiki on saanud või saavad praegu kava „REPowerEU“ elluviimise jaoks asjakohast toetust⁶⁴. Mõnel neist meetmetest on ka digitaalne mõõde (nt energiasüsteemide digitaliseerimine).

Nagu on selgitatud punktis 2.3, **on komisjon saanud 25 muudetud taaste- ja vastupidavuskava ning 20 REPowerEU peatükki.** Järgmises osas käsitletakse üksikasjalikumalt nende REPowerEU peatükkide sisu, mille Euroopa Liidu Nõukogu võttis vastu käesoleva aruande koostamise ajal.

4.1. REPowerEU peatükkides sisalduvad meetmed

Vastuvõetud REPowerEU peatükid käsitlevad otseselt muudetud taaste- ja vastupidavusrahastu määruse eesmäärke. Vastuvõetud peatükid sisaldavad meetmeid, mis on otseselt seotud nullnetotööstuse määruse ja kriitiliste toorainete määruse eesmärkidega roheleppe tööstuskava raames. Need hõlmavad meetmeid, mille eesmärk on parandada taastuenergia loamenetlusi ja tööjõu rohelisi kutseoskusi ning toetada rohepöördega seotud

⁶³ Ühtekuuluvuspoliitika programmid aitavad toetada üleminekut kindlamale ja säästvamale energiasüsteemile. Lisaks võimaldab taskukohase energia toetamise algatus SAFE liikmesriikidel kasutada Ühtekuuluvusfondi 2014.–2020. aasta kulutamata vahendeid selleks, et toetada kodumajapidamisi ja VKEsid, kes peavad toime tulema suuremate energiakuludega.

⁶⁴ https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition/supporting-repowerEU-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en.

kriitiliste toorainete ja tehnoloogiate väärtusahelaid. Ülevaade REPowerEU peatükkidest, millele komisjon on andnud positiivse hinnangu ja mille nõukogu on heaks kiitnud, on esitatud tabelis 10.

Tabel 10. Vastuvõetud REPowerEU peatükkide sisu ülevaade

	Uute ja laiendatud investeeringute ja reformide arv	Panus kliimameetme rahastamisse	Hinnangulised kogukulud (miljonites eurodes)	REPowerEU eesmärgid, mis on liikmesriigi peatükis saavutatud
Eesti	2 uut investeeringut 1 laiendatud reform	100 %	Kokku: 90 HKS: 83,3 BAR: 6,6	b) Taastuvate energiaallikate, elutähtsa energiataristu ja säästva biometaaniga kasutuselevõtu kiirendamine, tööstuse ümberkorraldamine e) Taastuvate energiaallikate kiirem lõimimine
Prantsusmaa	3 uut investeeringut 3 uut reformi 1 laiendatud investeering	91,6 %	Kokku: 2 825 HKS: 2 321 BAR: 504	b) Hoonete energiatõhususe suurendamine, taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu kiirendamine ja tööstuse CO ₂ heite vähendamine d) Stiimulite loomine energianõudluse vähendamiseks e) Taastuvate energiaallikate kiirem lõimimine, elektrienergia salvestamise toetamine, heiteta transpordi toetamine
Malta	1 uus reform 1 uus investeering	100 %	Kokku: 70 HKS: 30 BAR: 40	b) Taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamine, hoonete energiatõhususe suurendamine e) Taastuvenergia kiirem lõimimine ning heiteta transpordi ja selle taristu toetamine
Slovakkia	6 uut reformi 6 uut investeeringut 2 laiendatud investeeringut	85,26 %	Kokku: 402,7 HKS: 366,4 BAR: 36,3	b) Taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamine, hoonete energiatõhususe suurendamine c) Energiaostuvõimetuse vähendamine e) Taastuvenergia kiirem lõimimine ning heiteta transpordi ja selle taristu toetamine f) Tööjõu kiirem ümberõpe roheliste kutseoskuste ja nendega seotud digioskuste omandamiseks

Allikas: Euroopa Komisjon.

REPowerEU peatükk: Eesti

REPowerEU Eesti peatükk koosneb ühest laiendatud reformist ja kahest uuest investeeringust taastuvate energiaallikate ning säästva biometaaniga tootmise ja kasutuselevõtu valdkonnas, mille hinnanguline maksumus on 90 miljonit eurot. Nii investeeringutel kui ka reformil on piiriülene mõõde ja hinnangulised kulutused on saajaprotsendilisel seotud kliimaga. Järgmises loetelus on esitatud kokkuvõtte peatükis sisalduvast reformist ja investeeringutest.

- **Taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu reform.** Lisaks Eesti taaste- ja vastupidavuskava käimasolevale reformile aitab see meede viia ellu tuuleenergiaprojekte ja vähendada tuuleenergia arendajate õiguslikke tõkkeid. Lisaks tugevdab reform kohalike omavalitsuste suutlikkust tuuleenergia arendamiseks vajalikes haldusmenetlustes.
- **Investeering taastuvenergia tootjatele parema juurdepääsu tagamiseks elektri jaotusvõrgule.** Investeering parandab jaotusvõrkude võimsust täiendava 160 MW võrra ja võimaldab seega taastuvenergia tootjatele täiendavat juurdepääsu võrgule.

- **Investeeringud säästva biogaasi ja biometaani tootmise ja kasutuselevõtu suurendamiseks.** Meetme eesmärk on edendada säästva biogaasi ja biometaani kasutuselevõttu kooskõlas taastuvenergia direktiiviga⁶⁵ ning kiirendada taastuvate energiaallikate integreerimist. Investeering koosneb allinvesteeringutest, mille eesmärk on luua vajalikud regulatiivsed, korralduslikud ja finantstingimused säästva biogaasi ja biometaani kasutamiseks, ning teisest allinvesteeringust tootmisrajatiste ehitamiseks.

REPowerEU peatükk: Prantsusmaa

REPowerEU Prantsusmaa peatükk koosneb kolmest uuest reformist, kolmest uuest investeeringust ja ühest laiendatud investeeringust, mille hinnanguline maksumus on 2,82 miljardit eurot. 91,2 % peatüki hinnangulistest kuludest eraldatakse piiriülestele investeeringutele ja 91,6 % hinnangulistest kuludest on seotud kliimaga. Järgmises loetelus on esitatud kokkuvõtte peatükis sisalduvatest reformidest ja investeeringutest.

- **REPowerEU Prantsusmaa peatüki osana** viiakse ellu taastuvenergia tootmise kiirendamise reform, et lihtsustada loamenetlusi ja kiirendada taastuvenergiaprojektide kavandamist. Selleks kõrvaldatakse kitsaskohad, mis praegu takistavad taastuvenergia kasutuselevõttu.
- **Energiakasinuse reform.** Eesmärk on vähendada 2024. aastaks energiatarbimist kõigis sektorites 10 % võrreldes 2018.–2019. aasta talveperioodiga. Reform koosneb ettepanekutest meetmete kohta, millega vähendatakse energiatarbimist mitmes sektoris, sealhulgas eluaseme-, transpordi- ja tööstussektoris.
- **Keskonnaplaneerimise peasekretariaadi loomise reform.** Peasekretariaadi peamine eesmärk on hõlbustada rohepöördega seotud riiklike strateegiate koordineerimist. See hõlmab ministeeriumide ja sidusrühmade kaasamist ning vastavates valdkondades rakendatud meetmete tõhususe hindamist.
- **Investeering tööstuse CO₂ heite vähendamiseks.** Meetme eesmärk on toetada investeeringuid tööstussoojuse CO₂ heite vähendamiseks, energiatõhususse ja protsessimuutustesse tööstuses, et vähendada fossiilenergia tarbimist ja seega kasvuhoonegaaside heidet.
- **Investeering taastuvatest energiaallikatest toodetud ja fossiilkütusevaba vesiniku tootmise ja kasutuselevõttu** nelja üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa vesinikuprojekti rahastamise kaudu. Meetme eesmärk on tõhustada tööstussektorit, võttes arvesse ökoloogilisi, tehnoloogilisi ja majanduslikke aspekte, ning minimeerida samal ajal heitkoguseid ja parandada tööstuse energia salvestamise suutlikkust.
- **Investeering avalike hoonete energiatõhusasse renoveerimise ja eraelamute energiatõhusama renoveerimise laiendatud meede.** Peamine eesmärk on anda rahalist abi avaliku ja erasektori hoonete energiatõhusaks renoveerimiseks, mille

⁶⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta.

tulemuseks on lühiajalises perspektiivis energiatarbimise vähenemine hoonete sektoris ja fossiilkütustest sõltuvuse vähenemine.

REPowerEU peatükk: Malta

REPowerEU Malta peatükk koosneb ühest reformist ja ühest investeeringust hinnangulise maksumusega 70 miljonit eurot. 100 % peatüki hinnangulistest kuludest eraldatakse piiriülestele investeeringutele ja 100 % hinnangulistest kuludest on seotud kliimaga.

- **Loasüsteemide reform.** Reformi eesmärk on kiirendada taastuvenergiaprojektide loamenetlusi ja kehtestada kohustus paigaldada uute hoonete katustele päikesepaneelid. Uus reform täiendab Malta taaste- ja vastupidavuskava esimest ja teist komponenti, milles keskendutakse hoonete ja transpordi energiatarbimise parandamisele ning osalt ka taastuvenergia tootmise suurendamisele.
- **Investeering elektrivõrku.** Esmane eesmärk on tugevdada ja laiendada elektrienergia jaotusvõrku investeeringutega võrku, jaotusteenustesse ja akupõhisesse salvestusse.

REPowerEU peatükk: Slovakkia

REPowerEU Slovakkia peatükk koosneb kuuest uuest reformist, kuuest uuest investeeringust ja kahest laiendatud investeeringust, mille hinnanguline maksumus on 402,7 miljonit eurot. 91,2 % peatüki hinnangulistest kuludest eraldatakse piiriülestele investeeringutele ja 64,1 % hinnangulistest kuludest on seotud kliimaga. Järgmises loetelus on esitatud kokkuvõtte reformidest ja investeeringutest peatüki neljas teemavaldkonnas, millega kaasnevad investeeringud, mis tagavad sihipärase teabevahetuse ja rakendamise koordineerimise.

- **Taastuvad energiaallikad, võrgud ja loamenetlused.** Selle valdkonna alameetmetes keskendutakse keskkonnalubade väljastamise menetluste optimeerimisele, maapõueenergia kasutamise parandamisele ja soojuspumpade kasutuselevõtu toetamisele. Lisaks toetatakse biomassi säästva kasutamise ja tarnimise ning biometaanitootmise arendamise ja edendamise trajektooride hindamist. Luuakse tuuleenergia eelisarendusalad koos riikliku vesinikustrateegia tegevuskavaga ja meetmetega, millega edendatakse taastuvate energiaallikate lõimimist elektrivõrku. Investeeringud on suunatud elektrijaotussüsteemide ajakohastamisele ja digitaliseerimisele, sealhulgas energiaandmete keskuse rajamisele.
- **Hoonete energiatarbimise vähendamine.** See hõlmab ühtse digitaalse andmeplatvormi loomist, et koguda teavet kõigi avalike ja erahoonete energiatarbimise kohta, ning valitsussektori hoonete energiajuhtimise parandamise reformi. Investeeringud aitavad vähendada avalike hoonete ja energiaostuvõimetuse ohus olevate kodumajapidamiste energiatarbimist ning hõlmavad abi haavatavatele rühmadele õige meetmekogumi kindlaksmääramisel ja toetustaotluse menetlemisel.
- **Säästev transport.** See valdkond laiendab Slovakkia taaste- ja vastupidavuskava olemasolevaid meetmeid, et arendada edasi heiteta transporditaristut ja edendada keskkonnasõbralikku reisijatevedu.

- **Rohelised kutseoskused.** Alusreformi ja investeringutega toetatakse kutsehariduskoolide ajakohastatud õppekava ja õpetajate uue koolitusprogrammi väljatöötamist. Meetmetega toetatakse ka akrediteeritud täiskasvanuhariduse programmi, mis keskendub rohelistele kutseoskustele ning füüsilise ja tehnilise võimekuse suurendamisele.

4.2. REPowerEU rahastamine

Kui esialgseid taaste- ja vastupidavuskavasid rahastati üksnes taasterahastu „NextGenerationEU“ raames võetud laenudest, siis REPowerEU peatükke saab rahastada mitmest allikast. Muudetud taaste- ja vastupidavusraha määruse (EL) 2021/241 jõustumisega võib iga muudetud taaste- ja vastupidavuskava, mis sisaldab REPowerEU peatükki, taotleda täiendavat rahalist toetust heitkogustega kauplemise süsteemist (HKS), ümberpaigutusena Brexitiga kohanemise reservist (BAR) ning struktuurifondidest ja/või laenudest. Peale selle suurenes pärast liikmesriikide eraldiste ümberarvutamist vastavalt artiklile 18 mõne liikmesriigi tagastamatu rahaline toetus ja seda võib kasutada REPowerEU peatüki meetmete rahastamiseks. REPowerEU peatükiga seotud täiendav rahaline toetus makstakse välja koos taaste- ja vastupidavusraha ülejäänud rahalise toetusega ja vajaduse korral laenuetusega ühise osamaksete ajakava kohaselt.

Kokku rahastatakse REPowerEU peatükke 20 miljardi euroga HKS-i lubatud heitkoguse ühikute enampakkumistest ja 2,1 miljardi euroga Brexitiga kohanemise reservist ümber paigutatud vahenditest. Nagu on märgitud punktis 2.3, võib lisaks sellele taaste- ja vastupidavusraha määruse artikli 18 kohasest täiendavast tagastamatust toetusest ja artikli 14 kohastest täiendavatest taaste- ja vastupidavusraha laenudest rahastada ka REPowerEU peatükkide meetmeid.

Lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest teenitud tulu

Kooskõlas muudetud taaste- ja vastupidavusraha määruse artikliga 21a tehakse taaste- ja vastupidavusraha raames kättesaadavaks 20 miljardit eurot täiendava tagastamatu rahalise toetusena. See sihtotstarbeline välistulu aitab suurendada liidu energiasüsteemi vastupidavust, vähendades sõltuvust fossiilkütustest ja aidates mitmekesistada energiavarustust liidu tasandil. Seda saab kasutada üksnes REPowerEU peatükkides sisalduvate meetmete rahastamiseks; konkreetseks erandiks on reformid ja investeringud, mille eesmärk on parandada energiataristut ja -rajatise, et rahuldada gaasi ja nafta varustuskindluse otseseid vajadusi.

Täiendavad 20 miljardit eurot saadakse lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) raames vastavalt järgmisele jaotusele:

- 60 % (st 12 miljardit eurot) saadakse lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest innovatsioonifondi raames ja
- 40 % (st 8 miljardit eurot) saadakse liikmesriikide HKS-i lubatud heitkoguse ühikute eeljaotatud müügist.

HKSi lubatud heitkoguse ühikute enampakkumine algas esmaspäeval, 3. juulil 2023. 1. septembriks 2023 oli kogutud 931 miljonit eurot ning müüdnud enampakkumisel 5,88 miljonit lubatud heitkoguse ühikut (LHÜ) innovatsioonifondist ja 4,98 miljonit LHÜd liikmesriikide HKSi LHÜdest. Nende emissioonide korduv edu näitab, et finantsturud toetavad REPowerEU eesmärke ja on valmis REPowerEU projektidesse investeerima. Enampakkumise tempo ja tulud on kavakohased, et võimaldada REPowerEU peatükkide sujuvat rakendamist ja rahastamist.

Tagastamatu täiendav rahaline toetus jaotatakse liikmesriikide vahel ajakohastatud jaotamispõhimõtte alusel (tabel 11). Selles võetakse arvesse liikmesriikide sõltuvust fossiilkütustest ja investeerimiskaupade hinnatõusu. See võimaldab paremini arvesse võtta Venemaa Ukraina-vastase sõjalise agressiooni tagajärgi ja eraldada rohkem vahendeid kõige enam mõjutatud liikmesriikidele.

Tabel 11. Täiendav tagastamatu toetus liikmesriigi kohta

	Tagastamatu toetuse lõplik netosumma (eurodes, jooksevhindades)
Belgia	281 716 188
Bulgaaria	479 327 545
Tšehhi	680 543 170
Taani	130 714 933
Saksamaa	2 086 423 922
Eesti	83 297 553
Iirimaa	89 428 389
Kreeka	768 069 923
Hispaania	2 582 276 223
Prantsusmaa	2 317 477 900
Horvaatia	269 037 883
Itaalia	2 755 867 236
Küpros	52 408 822
Läti	123 797 035
Leedu	193 729 642
Luksemburg	29 955 009
Ungari	700 513 718
Malta	29 955 027
Madalmaad	454 359 575
Austria	210 304 520
Poola	2 755 862 361
Portugal	703 364 724
Rumeenia	1 397 228 597
Sloveenia	116 734 327
Slovakkia	366 409 448
Soome	112 766 671
Rootsi	198 429 659
EL 27	19 970 000 000

Allikas: Euroopa Komisjon.

Ühtekuuluvuspoliitika fondidest ja Brexitiga kohanemise reservist ümberpaigutatud vahendid

Osana taaste- ja vastupidavusrahastu määruse ja ühissätete määruse kohastest olemasolevatest võimalustest võivad liikmesriigid kuni 5 % oma ühtekuuluvuspoliitika fondide esialgsest eraldisest paigutada ümber taaste- ja vastupidavusrahastusse. Komisjon ei ole 1. septembri seisuga selliseid ümberpaigutamistaotlusi saanud. Lisaks võivad liikmesriigid REPowerEU määruse alusel kasutada kuni 7,5 % oma esialgsest riiklikust eraldisest Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+ ja Ühtekuuluvusfondi raames, et toetada REPowerEU eesmärke kooskõlas fondikohaste eeskirjadega.

Lisaks sellele võimalusele võivad liikmesriigid Brexitiga kohanemise reservist kogu esialgse eraldise või osa sellest vabatahtlikult ümber paigutada taaste- ja vastupidavusrahastusse, et rahastada REPowerEU peatükis sisalduvaid investeeringuid ja reforme. Kõik liikmesriigid on 1. märtsiks 2023 teatanud komisjonile oma kavatsusest paigutada Brexitiga kohanemise reservi vahendid ümber taaste- ja vastupidavusrahastusse. Need vahendid paigutatakse ümber taaste- ja vastupidavusrahastusse ja seotakse kulukohustustega pärast seda, kui on vastu võetud komisjoni rakendusotsus, millega kiidetakse heaks läbivaadatud taaste- ja vastupidavuskava koos REPowerEU peatükiga. Tabelis 12 on esitatud Brexitiga kohanemise reservist taaste- ja vastupidavusrahastusse ümber paigutatud kogusummad iga liikmesriigi kohta.

Tabel 12. Brexitiga kohanemise reservi (BAR) eraldiste ümberpaigutamine

	Ümberpaigutatud jooksehindades	kogusumma (eurodes,
Belgia		228 850 088
Bulgaaria		6 000 000
Tšehhi		54 918 029
Taani		66 026 588
Saksamaa		219 739 187
Eesti		6 615 616
Iirimaa		150 000 000
Kreeka		25 600 000
Hispaania		58 000 000
Prantsusmaa		504 000 000
Horvaatia		7 190 532
Itaalia		0
Küpros		52 056 350
Läti		10 946 343
Leedu		4 700 000
Luksemburg		128 475 124
Ungari		0
Malta		40 000 000
Madalmaad		280 000 000
Austria		0
Poola		0
Portugal		81 358 359
Rumeenia		43 162 623
Sloveenia		5 257 380
Slovakkia		36 307 747
Soome		14 242 037
Rootsi		66 000 000
EL 27		2 089 446 003

Allikas: Euroopa Komisjon.

5. Järeldus

Taaste- ja vastupidavusrahastu loodi COVID-19 kriisi ajal, kuid see on edasi arenenud muutavas geopoliitilises kontekstis, mis on mõjutanud liidu ühiskonda ja majandust. Ülemaailmne ebastabiilsus, tarneahelate häired, energiakriis ja inflatsioon koormavad riikide ametiasutusi ning muudavad taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise pingelises ajakavas keerulisemaks. Samas teevad need kavade eduka ja õigeaegse rakendamise rahastu piiratud eluea jooksul veelgi olulisemaks.

Kavade läbivaatamine ja REPowerEU peatükkide lisamine annab võimaluse võtta arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise esimestel aastatel saadud kogemusi ja rahastu rakendamist kiirendada. 2022. aasta mais käivitatud kavas „REPowerEU“ tunnistati, et taaste- ja vastupidavusrahastu võib etendada olulist rolli turvalise, taskukohase ja puhta energia tagamisel. Eraldades täiendavaid ELi rahalisi vahendeid ning võimaldades taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamist ning REPowerEU peatükkide lisamist, aitab taaste- ja vastupidavusrahastu liikmesriikidel ellu viia kriitilise tähtsusega reforme ja investeeringuid, mis on vajalikud riikide energiaalase vastupidavuse kiireks suurendamiseks. Samal ajal annavad need liikmesriikidele võimaluse kõrvaldada rakendamise kitsaskohad ja takistused.

Kaks ja pool aastat pärast taaste- ja vastupidavusrahastu loomist jätkavad liikmesriigid rahastu rakendamise edenedes oma reformi- ja investeerimiskohustuste täitmist. Komisjon julgustab liikmesriike jätkama oma taaste- ja vastupidavuskavade kiiret rakendamist ning maksetaotluste esitamist.

Rahastu tegutsemisaja teise poole alguses keskendub komisjon koostöös liikmesriikide ja kõigi peamiste partneritega jätkuvalt taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisele. Komisjon julgustab ja aitab liikmesriikidel teha kõik endast oleneva, et kasutada täielikult ära taaste- ja vastupidavusrahastu pakutavaid võimalusi ning kiiresti ellu viia investeeringud ja reformid, mis aitavad lahendada praeguse aja suurimaid probleeme, et suurendada Euroopa Liidu vastupidavust ja tagada tulevikukindel taastumine pärast COVID-19 pandeemiat.